

**GAUSDAL
KOMMUNE**

Handlings- og økonomiplan 2021 — 2024

Kommunedirektørens forslag

Obligatoriske budsjettskjema - budsjettvedtak	7
Satsingsområder	15
Satsingsområder fra kommuneplanens samfunnsdel	15
Sammen om et bærekraftig lokalsamfunn	15
Sammen får vi det til	16
Sammen om gode hverdagsliv	16
Sammen om et aktivt og nært lokalsamfunn	16
Sammen om en grønnere kommune	17
Sammen om bærekraftig arealbruk	17
Sammen for Lillehammer-regionen	17
Sammen om god samfunnssikkerhet	17
Bærekraftig økonomi	18
En organisasjon som samskaper	18
Kommunal planstrategi	18
Status og rammebetingelser	19
Befolkningsutvikling	26
Investeringer i økonomiplanen	28
Økonomisk utvikling i planperioden	37
Leve hele livet	41
Kommunens planområder	49
Administrative fellestjenester	49
Næring og miljø	54
Skole	58
Barnehage	65
Kultur og fritid	72
Teknisk drift	77
Bygg/eiendom/areal	83
Interkommunale samarbeid	91
Sosiale tjenester og sysselsetting	99
Helse	102
Omsorg	107
Generelle utgifter og inntekter	116
Introduksjon til KOSTRA og begrepsforklaringer	119
KOSTRA-analyse	122
Grunnskole	122

Økonomiplan for 2021-2024

Barnehage	123
Barnevern	124
Pleie og omsorg	125
Kommunehelse.....	129
Sosiale tjenester	132
Kultur og idrett	133
Plan, kulturminner, natur og nærmiljø	134
Adm, styring og fellesutgifter	135
Vann, avløp og renovasjon	136
Eiendomsforvaltning	138
Samferdsel.....	139
Næringsforv. og konsesjonskraft	139
Vedlegg.....	140

Forord

Kommunedirektøren legger med dette fram forslag til handlings- og økonomiplan 2021-2024, med årsbudsjett 2021. Kommunal planstrategi, som er en oversikt over planbehovet Gausdal kommune har, er også en del av handlings- og økonomiplanen.

Kommunedirektørens forslag til driftsbudsjett for 2021 er på totalt 555,8 mill. kroner, og for dette produseres mange tjenester, forvaltningsoppgaver og oppgaver knyttet til lokalsamfunnet og lokaldemokratiet. Samlet investeringsplan for perioden 2021-2024 er på 186,1 mill. kroner. Det meste er knyttet til oppgradering og utvidelse av vann- og avløpsnettet.

Gausdal kommune har vært i en svært krevende økonomisk situasjon. Som følge av at Gausdal kommune ikke fullt ut har klart å saldere budsjett 2020 og økonomiplan for perioden 2020-2023, ble kommunen meldt inn i register om betinget

godkjenning og kontroll (Robek).

Det stilles følgende krav til kommuner på Robek-listen:

- Tiltaksplan som viser hvordan kommunen skal oppnå økonomisk balanse (levert august 2020)
- Låneopptak: Alle låneopptak må godkjennes av fylkesmannen. Det innebærer også at fylkesmannen vil gjøre en vurdering av kommunens investeringsnivå.
- Rapportering til fylkesmannen på status gjennom året.

Det har i hele 2020 blitt gjennomført et betydelig **omstillingsarbeid**. Kommunestyret har fått seg forelagt saker knyttet til både investerings- og driftsbudsjettet. Særlig i møtene i april og juni har kommunestyret vedtatt omfattende tiltak. Nye og mer effektive måter å levere tjenestene på innenfor lavere økonomiske rammer har vært kjernen i arbeidet. I forbindelse med tiltaksplan i sakene om fornyelse og omstilling 2020 (kommunestyret 2. april og 18. juni) har vi gjennomført kartlegging av tjenestene og risikovurdering av mulige tiltak. Vurdering opp mot lov og forskrift har vært ett av parameterne. Det har også vært vurdert om det kan iverksettes risikoreduserende tiltak som påvirker vurderingen av forsvarlighet og gjennomførbarhet. De resterende tiltak (fase 2) tas nå i forbindelse med budsjett for 2021 og økonomiplanen for 2021-2024.

Det er gjort en formidabel jobb både politisk og administrativt, og vi viser nå i kommende handlings- og økonomiplan at vi – under forutsetning av den politiske behandlingen - er i balanse, og kan begynne å bygge fond igjen. Det er avgjørende for å ha økonomisk handlingsrom og kunne takle uforutsette hendelser, samt eventuelle utgifter knyttet til Covid-19 som ikke kompenseres fra statlig hold. Det krever fortsatt nøkternhet og gjennomføringskraft framover, og at en planlegger helhetlig og langsiktig. Kommunene ser ut til å få flere krav/forventninger/ oppgaver, og slike reformer er vanligvis ikke fullfinansierte.

Som grunnlag for handlings- og økonomiplanarbeidet bruker vi mange kilder. Her nevnes de mest sentrale:

Statlige føringer:

- Lov og forskrifter
- Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging fra 2019
- Regjeringens forslag til statsbudsjettet for 2021

Fylkeskommunale planer

Lokale utredninger og vedtak

I den siste kategorien kan vi nevne:

- Kommuneplanens samfunnsdel for 2014-2026 for Gausdal kommune, og viktigere: høringsforslaget til den neste planen for 2021-2032
- Handlingsplan for 2020-2023. med økonomiplan, årsbudsjett 2020 og kommunal planstrategi
- Regnskap og årsmelding 2019
- Tiltaksplan knyttet til Robek-statusen, inkludert vedtak i prosessen «Fornyelse og omstilling 2020»
- Tertialrapport 1 og 2 for 2020
- Kunnskapsgrunnlag folkehelse
- Kunnskapsgrunnlag for framtidens helse og omsorgstjenester, 6 delutredninger og kommunestyrets vedtak gjennom 2020 i den saken
- Kvalitetsmelding grunnskolen
- Digitaliseringsstrategi for Lillehammer-regionen
- Kommuneplanens arealdel (i prosess), og andre fysiske kommunedelplaner
- Regional landbruksplan Gausdal, Lillehammer og Øyer (under revidering)
- Regional næringsplan Gausdal, Lillehammer og Øyer (under revidering)
- Notat klima- og miljøstatus til tjenesteutvalget, mai 2019
- Prosjektet Ung styrke
- Hovedplan for vann og avløp
- Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse
- Beredskapsplan, med underdokument (som smittevernplan)
- Trafikksikker kommune (sertifisering)
- Bærekraftig reiseliv (sertifisering)
- Ny strategi for interkommunalt samarbeid i Lillehammer-regionen

Kommuneplanens samfunnsdel

Arbeidet med revidering av kommuneplanens samfunnsdel har i 2020 gått parallelt med omstillingsarbeidet, og arbeidet med handlings- og økonomiplanen. Selv om planprosessen er noe forsinket vil en lykkes med å vedta kommuneplanens samfunnsdel tidlig i denne kommunestyreperioden (ca. februar 2021). Den legger grunnlaget for at de folkevalgte (kommunestyret) kan beslutte og iverksette politikken en har gått til valg på. Handlings- og økonomiplanen er kommuneplanens handlingsdel (etter plan og bygningsloven). Her følges kommuneplanens mål og satsingsområder opp med konkretisering ved strategier/tiltak og økonomiske prioriteringer. Den røde tråden mellom disse planene blir nå sterkere.

Proessen framover knyttet til handlings- og økonomiplan og årsbudsjett er følgende:

- Kommunestyreseminar 4. november.
- Formannskapsmøte 4. november
- Dokumentet på hjemmesiden 5. november
- Rådet for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne 12. november
- Formannskapetets innstilling 18. november– offentlig ettersyn minst 14 dager
- Høringsuttalelser følger saken fram til kommunestyret
- Ungdomsrådet 2. desember
- Partssammensatt utvalg 2. desember
- Formannskapet 2. desember
- Arbeidsmiljøutvalget 2. desember
- Arbeid i partiene / gruppene – i hele perioden
- administrasjonen står til disposisjon med hjelp/Framsikt
- deltar i gruppemøter/medlemsmøter etter avtale
- Sluttbehandling i kommunestyret 10. desember

Gausdal, 2/11-2020

Rannveig Mogren, kommunedirektør

Obligatoriske budsjettskjema - budsjettvedtak

Framsikt 1A Økonomiplan

Beløp i 1000

	Regnskap	Oppr. budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Sentrale inntekter						
Skatt på inntekt og formue	-158 541	-157 622	-165 389	-165 389	-165 389	-165 389
Ordinært rammetilskudd	-196 668	-200 672	-196 585	-191 208	-191 187	-191 166
Andre generelle statstilskudd	-5 647	-4 418	-2 230	-1 057	-1 035	-1 020
Eiendomsskatt annen eiendom	0	0	-1 757	-1 757	-1 757	-1 757
Andre direkte eller indirekte skatter	-1 857	-1 829	-1 829	-1 829	-1 829	-1 829
Eiendomsskatt	-44 338	-24 943	-36 143	-37 143	-38 143	-39 043
Sum Sentrale inntekter	-407 051	-389 484	-403 933	-398 383	-399 340	-400 204
Driftsutgifter per tjenesteområde	415 203	412 593	410 004	393 356	391 893	391 626
Brutto resultat (KOSTRA)	8 151	23 109	6 071	-5 027	-7 447	-8 578
Netto finansutgifter og inntekter						
Motpost avskrivninger	0	0	0	0	0	0
Renteinntekter og utbytte	-4 535	-6 205	-14 633	-14 941	-15 122	-15 529
Renteutgifter, provisjoner og andre finansutgifter	29 969	42 235	15 008	15 628	15 243	16 288
Avdrag på lån til investeringer	10 955	2 506	28 600	31 500	32 603	33 900
Finansutgifter i tjenesteområdene	4	0	0	0	0	0
Sum Netto finansutgifter og inntekter	36 393	38 536	28 975	32 187	32 724	34 659
Motpost avskrivninger i tjenesteområdene	-31 842	-19 126	-33 732	-33 732	-33 732	-33 732
Netto resultat	12 702	42 519	1 314	-6 572	-8 455	-7 652
Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner						
Til bundne avsetninger	2 205	1 829	1 829	1 829	1 829	1 829
Bruk av tidl. års regnskapsmessige mindreforbruk	-17 150	0	0	0	0	0
Bruk/avsetning til disposisjonsfond	2 389	-16 000	0	8 806	9 913	8 845
Netto avsetninger i tjenesteområdene	-1 039	-6 159	-3 143	-4 063	-3 287	-3 022
Sum Avsetninger og årsoppgjørdisposisjoner	-13 595	-20 330	-1 314	6 572	8 455	7 652
Årsoverskudd / underskudd	-893	22 189	0	0	0	0

Kommentar til 1A - driftsbudsjettet

Obligatoriske noter til driftsbudsjettet 2021

1. Grunnlag for skatteanslaget og anslått beløp for inntektsutjevning.

Budsjettet bygger på de forutsetninger som ligger til grunn for regjeringen Solberg sitt forslag til statsbudsjett for 2021. Kommunen benytter seg av KS sin prognosemodell for beregning av skatt, inntektsutjevning samt rammetilskudd. Postene er budsjettert slik for 2021:

- Skatt på inntekt og formue 165,4 mill. kr
- Rammetilskudd 166,8 mill. kr
- Ordinære skjønnsmidler 3 mill. kr (hvorav 2 mill. kr knytter seg til at Fylkesmannen godkjenner kommunens tiltaksplan)
- Inntektsutjevningstilskudd 26,8 mill. kr

2. Andre forventede fiskale inntekter.

Gausdal kommune mottar årlig konsesjonsavgifter som avsettes til næringsfondet. Dette er budsjettert med 1,8 mill. kr.

3. Forventede statstilskudd.

Det er budsjettert med følgende generelle statstilskudd:

- Momskompensasjoninntekt drift 4,9 mill. kr
- Kompensasjon renter og avdrag 1,1 mill. kr
- Integreringstilskudd flyktninger 1,15 mill. kr *

*) Kommunestyret har vedtatt at kommunen skal ta imot flere flyktninger enn tidligere. Imidlertid har kommunen ikke fått tildelt noen flyktninger i 2018 og årene etter. Dette til tross, kommunestyrets forutsetning om at økte utgifter til inkludering og bosetting skal dekkes av økte inntekter står fortsatt ved lag. Det innebærer at dersom inntekten er større enn utgiften, avsettes det overskytende til flyktningefond, og omvendt om utgiftene er større enn inntektene. 2021 er det siste året der kommunen har inntekter knyttet til integreringstilskudd. Det innebærer at både utgifter og inntekter knyttet til flyktninger blir justert ned i kommunens driftsbudsjett. Dette omfatter i hovedsak planområdene 3 Skole og 10 Sosiale tjenester og sysselsetting.

4. Bundne avsetninger og bruk av slike avsetninger.

Det er forutsatt følgende bruk og avsetning av bundne midler i driftsbudsjettet i 2021:

Avsetning til bundne fond	Planområde	Hele tusen kr
Konsesjonsavgift avsettes til næringsfond	2	1 829
Selvkost - renovasjon	6	18
Selvkost - kart- og delingsforretninger	7	705
Selvkost - byggesak	7	36
Renter bundne fond	13	100
Sum avsetning til bundne fond		2 688

Økonomiplan for 2021-2024

Bruk av bundne driftsfond	Planområde	Hele 1000 kr
Tilskuddsmidler skole	3	-106
Selvkostfond - avløp	6	2 561
Selvkostfond - vann	6	1 102
Selvkostfond - feiing	6	15
Selvkostfond - septik	6	138
Frisklivssentralen - tidligere mottatte tilskuddsmidler	8	116
Skolehelse-/helsestasjonstjenesten	9	100
Sum		3 926

Tidligere år har denne noteopplysningen også inneholdt informasjon knyttet til fordeling av næringsfonds-midler. Dette er ikke tilfellet i 2021-budsjettet. All fordeling av næringsfondsmidler vil dermed komme som budsjettendringer i 2021 som følge av særskilte vedtak som formannskapet og kommunestyre fatter.

I 2020 var det brukt av næringsfondet for å finansiere deler av kommunens drift av turistinformasjon i Dikterportalen samt deler av utgiften til næringsssamarbeidet Lillehammer-regionen Vekst (LRV). Kommunestyret har vedtatt å legge ned den kommunale driften av Dikterportalen, og bevilgning knyttet til bruk av næringsfondet til dette er dermed reversert. Når det gjelder finansiering av del av tilskudd til LRV, er dette trukket ut. Dette i tråd med klare signaler fra kommunestyret.

5. Ubundne avsetninger og bruk av slike avsetninger.

Avsetning til disposisjonsfond	Planområde	Hele 1000 kr
Avsetning til forsikringsfond	1	75
Sum		75
Bruk av disposisjonsfond	Planområde	Hele 1000 kr
Bruk av avsatte midler skole	3	106
Bruk av avsatte midler kultur	5	45
Sum		151

6. Budsjettreserver.

Budsjettet inneholder følgende budsjettreserver og utgifter som ikke er fordelt ut på planområdene (beløp i hele tusen kr).

Budsjettreserver 2021	Hele 1000 kr
Formannskapets tilleggsbevilgningspost	100
Lønnsreservepost	2 351
Egenandel lærlinger	425
Pensjon	6 634
Tap på fordringer	135
Korona-buffer	4 796
Sum	14 441

Det er viktig å være klar over at de fleste av disse postene ikke kan betraktes som en "budsjettreserve" som med et enkelt grep kan omdisponeres til andre budsjett-poster. Alle postene, med unntak av

Økonomiplan for 2021-2024

korona-bufferen og formannskapetets tilleggsbevilgningspost, er utgifter som kommunen antas å få i 2021. Utgiftene vil bli ompostert til rett planområde når fordelingen er klar.

Når det gjelder avsatte midler til koronabufferen, vises det til nærmere forklaring under kapitlet Status og rammebetingelser.

Formannskapetets tilleggsbevilgningspost har kommunestyret tidligere justert ned til 100.000 kr. I 2020-budsjettet ble den helt fjernet da bevilgningen i stedet ble gitt som tilskudd til kjøp av løypemaskin. Fra og med 2021 er posten igjen på 100.000 kr.

Framsikt 1B Økonomiplan

Beløp i 1000	Regnskap	Oppr. budsjett	Økonomiplan			
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Administrative fellestjenester	28 520	27 956	29 088	27 660	28 110	27 460
Næring og miljø	6 476	6 018	6 277	6 277	6 277	6 277
Skole	70 986	73 870	72 690	71 649	71 649	71 649
Barnehage	40 896	42 981	40 180	39 366	38 816	38 816
Kultur og fritid	13 325	13 171	11 872	11 872	11 872	11 872
Teknisk drift	10 181	8 506	11 727	9 894	8 923	7 207
Bygg/eiendom/areal	44 094	34 003	41 499	40 772	39 515	39 429
Interkommunale samarbeid	0	0	0	0	0	0
Barn og familie	24 405	26 278	25 307	25 207	25 307	25 307
Sosiale tjenester og sysselsetting	15 084	16 408	16 438	16 127	16 127	16 127
Helse	62 518	68 125	62 464	59 670	59 370	59 369
Omsorg	104 363	91 005	85 977	80 767	79 707	79 707
Generelle utgifter og inntekter	-38 524	-21 013	-30 391	-33 701	-30 800	-28 350
Sum netto rammer	382 325	387 308	373 129	355 561	354 874	354 871
Herav:						
Renteinntekter	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	4	0	0	0	0	0
Motpost avskrivninger	-31 842	-19 126	-33 732	-33 732	-33 732	-33 732
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	6 347	-3 908	-3 067	-3 987	-3 211	-2 946
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-7 386	-2 251	-76	-76	-76	-76
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum rammer uten 1A-poster	415 203	412 593	410 004	393 356	391 893	391 626

Kommentar til 1B - driftsbudsjettet

Gausdal kommune budsjetterer utgifter og inntekter på de enkelte planområdene netto. Endringene i budsjetttrammen er forklart på det enkelte planområde.

Bevilgningsskjema 1B er noe endret som følge av ny kommunelov. Det vil dermed kunne være noen avvik i forhold til hvordan enkelte forhold tidligere framgikk av oversiktene.

I 2020 var det tilfellet at tallene på planområdene ikke stemte helt overens med det som framkommer i budsjettskjema 1B. Forskjellen var at avskrivningene kom med på budsjett-tallene på planområdene, mens det på skjema 1B ikke var inkludert. Dette er nå rettet opp.

§5-5 Bevilgningsoversikter - investering (2A)

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	Oppr. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024
Investeringer i varige driftsmidler	85 717	45 400	93 590	36 120	40 520	15 870
Tilskudd til andres investeringer	1 046	1 000	0	0	500	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 386	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500
Utlån av egne midler	13 556	15 000	0	0	0	0
Avdrag på lån	7 357	7 506	0	0	0	0
Sum investeringsutgifter	109 062	70 406	95 090	37 620	42 520	17 370
Kompensasjon for merverdiavgift	-5 557	-1 392	-3 724	-1 486	-1 430	-697
Tilskudd fra andre	-21 861	-2 000	0	0	0	0
Salg av varige driftsmidler	-5 647	-5 800	-7 550	-5 900	-5 630	-5 150
Salg av finansielle anleggsmidler	0	0	0	0	0	0
Utdeling fra selskaper	0	0	0	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	-7 426	-6 606	0	0	0	0
Bruk av lån	-55 793	-54 008	-82 838	-30 747	-36 156	-12 220
Sum investeringsinntekter	-96 285	-69 806	-94 112	-38 133	-43 216	-18 067
Videreutlån	0	0	23 000	20 000	20 000	20 000
Bruk av lån til videreutlån	-13 556	0	-23 000	-20 000	-20 000	-20 000
Avdrag på lån til videreutlån	0	0	7 535	8 276	8 943	9 610
Mottatte avdrag på videreutlån	0	0	-7 213	-7 263	-8 597	-9 263
Netto utgifter videreutlån	-13 556	0	322	1 013	346	347
Overføring fra drift	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	-2 811	0	-100	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	3 590	-600	-1 200	-500	350	350
Dekning av tidligere års udekket beløp	0	0	0	0	0	0
Sum overføring fra drift og netto avsetninger	778	-600	-1 300	-500	350	350
Fremført til inndekning i senere år (udekket)	0	0	0	0	0	0

2B Bevilgningsoversikt - investering

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	Oppr. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan Sum 2021- 2024
Administrative fellestjenester	2 819	3 500	3 600	3 500	3 500	3 500	14 100
Skole	1 353	700	820	820	820	820	3 280
Barnehage	324	0	0	0	0	0	0
Kultur og fritid	216	0	0	0	0	0	0
Teknisk drift	64 679	33 900	67 600	26 300	23 900	4 600	122 400
Bygg/eiendom/areal	14 079	7 300	16 720	3 000	10 600	5 250	35 570
Barn og familie	147	0	0	0	0	0	0
Helse	972	0	400	0	0	500	900
Omsorg	1 128	0	4 450	2 500	1 700	1 200	9 850
Sum 2B	85 717	45 400	93 590	36 120	40 520	15 870	186 100

2. Tilskudd til andres investeringer

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	Oppr. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan Sum 2021- 2024
Investeringstilskudd kirkelig fellesråd	1 000	1 000	0	0	500	0	500
Sanering ledningnett VA	9	0	0	0	0	0	0
Rehab avløpsledning Holshagen	33	0	0	0	0	0	0
Veg og flomsikring	4	0	0	0	0	0	0
Tilskudd til andres investeringer	1 046	1 000	0	0	500	0	500

3. Investeringer i aksjer og andeler i selskaper

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	Oppr. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan Sum 2021- 2024
Egenkapitalinnskudd KLP	1 386	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 386	1 500	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000

4. Utlån av egne midler

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	Oppr. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024	Øk.plan Sum 2021-2024
Utlån husbankmidler	13 556	15 000	0	0	0	0	0
Utlån av egne midler	13 556	15 000	0	0	0	0	0

Oversikt Investering og finansiering

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Investeringer i varige driftsmidler	93 590	36 120	40 520	15 870
Tilskudd til andres investeringer	0	0	500	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 500	1 500	1 500	1 500
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum finansieringsbehov	95 090	37 620	42 520	17 370
Kompensasjon for merverdiavgift	-3 724	-1 486	-1 430	-697
Tilskudd fra andre	0	0	0	0
Salg av varige driftsmidler	-7 550	-5 900	-5 630	-5 150
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0
Bruk av lån	-82 838	-30 747	-36 156	-12 220
Videreutlån	23 000	20 000	20 000	20 000
Bruk av lån til videreutlån	-23 000	-20 000	-20 000	-20 000
Avdrag på lån til videreutlån	7 535	8 276	8 943	9 610
Mottatte avdrag på videreutlån	-7 213	-7 263	-8 597	-9 263
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	-100	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	-1 200	-500	350	350
Sum finansiering	-95 090	-37 620	-42 520	-17 370
Sum finansieringsbehov	95 090	37 620	42 520	17 370
Sum finansiering	-95 090	-37 620	-42 520	-17 370
Udekket finansiering	0	0	0	0

§5-6 Økonomisk oversikt etter art - drift (3)

Beløp i 1000

	Regnskap 2019	Oppr. budsjett 2020	Øk.plan 2021	Øk.plan 2022	Øk.plan 2023	Øk.plan 2024
Rammetilskudd	-196 668	-200 672	-196 585	-191 208	-191 187	-191 166
Inntekts- og formuesskatt	-158 541	-157 622	-165 389	-165 389	-165 389	-165 389
Eiendomsskatt	-44 644	-26 700	-37 900	-38 900	-39 900	-40 800
Andre skatteinntekter	-1 857	-1 829	-1 829	-1 829	-1 829	-1 829
Andre overføringer og tilskudd fra staten	-5 647	-4 418	-2 230	-1 057	-1 035	-1 020
Overføringer og tilskudd fra andre	-92 649	-55 319	-57 114	-56 347	-56 656	-56 665
Brukerbetalinger	-19 167	-19 591	-19 445	-19 445	-19 445	-19 445
Salgs- og leieinntekter	-71 466	-65 018	-69 197	-71 403	-74 322	-77 508
Sum driftsinntekter	-590 639	-531 169	-549 689	-545 578	-549 763	-553 822
Lønnsutgifter	282 161	278 032	264 420	247 292	248 482	248 481
Sosiale utgifter	77 765	73 944	76 486	75 711	75 362	76 312
Kjøp av varer og tjenester	171 652	163 336	163 790	166 484	167 408	169 387
Overføringer og tilskudd til andre	35 064	18 083	17 332	17 332	17 332	17 332
Avskrivninger	31 842	19 126	33 732	33 732	33 732	33 732
Sum driftsutgifter	598 484	552 521	555 760	540 551	542 316	545 244
Brutto driftsresultat	7 845	21 352	6 071	-5 027	-7 447	-8 578
Renteinntekter	-4 517	-3 440	-1 862	-1 970	-2 151	-2 558
Utbytter	-10 524	-11 462	-12 771	-12 971	-12 971	-12 971
Gvinster og tap på finansielle omløpsmidler	0	0	0	0	0	0
Renteutgifter	17 191	19 035	15 008	15 628	15 243	16 288
Avdrag på lån	23 736	25 706	28 600	31 500	32 603	33 900
Netto finansutgifter	25 887	29 839	28 975	32 187	32 724	34 659
Motpost avskrivninger	-31 842	-19 126	-33 732	-33 732	-33 732	-33 732
Netto driftsresultat	1 890	32 065	1 314	-6 572	-8 455	-7 652
Disponering eller dekning av netto driftsresultat						
Overføring til investering	0	0	0	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av bundne driftsfond	8 551	-2 079	-1 238	-2 158	-1 382	-1 117
Netto avsetninger til eller bruk av disposisjonsfond	-22 147	-18 251	-76	8 730	9 837	8 769
Dekning av tidligere års merforbruk	0	0	0	0	0	0
Sum disponeringer eller dekning av netto driftsresultat	-13 595	-20 330	-1 314	6 572	8 455	7 652
Fremført til inndekning i senere år merforbruk)	-11 706	11 735	0	0	0	0

Satsingsområder

Satsingsområder fra kommuneplanens samfunnsdel

Kommuneplanens samfunnsdel er det viktigste styringsdokumentet kommunene har. Samfunnsdelen skal både trekke opp kommunens lange utviklingslinjer, og peke på innsatsområder som følges opp i handlings- og økonomiplanen. I 2020 pågår arbeidet med revidert samfunnsdel for 2021-2032, og den politiske prosessen har kommet så langt at vi legger inn forslag til satsingsområder og hovedmål fra samfunnsdelen inn i handlings- og økonomiplanen, - for å sikre en rød tråd. *Om endringer skjer, vil dokumentet bli oppdatert i henhold til politisk vedtak.*

Sammen om et bærekraftig lokalsamfunn

Vi legger bærekraftsmålene som rammeverket for utviklingen av samfunnet vårt. Bærekraftig utvikling består av tre dimensjoner: økonomi, miljø og sosiale forhold.

Sosial bærekraft

Sosial bærekraft innebærer at vi sammen skaper et samfunn der alle mennesker skal ha like sjanser til et helsefremmende liv, til å få utdanning, jobbe og leve uten diskriminering av noe slag. En sosial bærekraftig kommune bygger på fellesskap, likeverd og toleranse. Vi sikrer kollektive

goder. Innbyggere har like muligheter, er delaktige i samfunnsutviklingen og aktive i egne liv.

Miljømessig bærekraft

Miljømessig bærekraft innebærer å ta vare på menneskene og naturen; på vannet, jorden og økosystem. I en miljømessig bærekraftig kommune er det innsikt i samspillet mellom mennesker og natur, og vi tar ansvar for bruken av energikilder og naturressurser. Her er det kortreiste løsninger, gode klimatilpasninger, bærekraftige miljø- og energisatsninger, god arealplanlegging og bærekraftig hytteutvikling og reiseliv.

Økonomisk bærekraft

Økonomisk bærekraft innebærer å husholdere godt med menneskelige og materielle ressurser. Det innebærer langsiktig planlegging og god økonomistyring. I en økonomisk bærekraftig kommune har en innflytelse over utviklingen, og realistiske planer for samfunnsutviklingen og tjenesteutviklingen. Her er det muligheter for de som vil starte og videreutvikle virksomhet, bygge, arrangere og oppleve.

Sammen får vi det til

«Sammen får vi det til» er slagordet til Gausdal kommune. Vi fyller slagordet med innhold gjennom disse satsingsområdene:

- Sammen om gode hverdagsliv
- Sammen om et nært og aktivt lokalsamfunn
- Sammen om en grønnere kommune
- Sammen om bærekraftig arealbruk
- Sammen for Lillehammer-regionen
- Sammen om god samfunnssikkerhet
- Bærekraftig økonomi
- En organisasjon som samskaper

Satsingsområdene i kommuneplanens samfunnsdel konkretiseres gjennom tiltak og prioriteringer i handlings- og økonomiplan, budsjett og planverk. Nedenfor presenteres hvert satsingsområde kort med tekst som sier noe om temaet, og deretter formulerte hovedmål.

Sammen om gode hverdagsliv

Vi jobber helsefremmende mot målet om glade, trygge, robuste barn og unge, med tro og håp for framtida, som kan møte et liv som består av både opp- og nedturer. Styrkebasert tilnærming er grunnleggende i kommunens folkehelsesatsing.

Vi bygger lokalmiljøer med aktive innbyggere som lever gode hverdagsliv, og vi møter eldres behov for å leve trygt og selvstendig så lenge som mulig.

Hovedmål (dit vil vi):

- Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.
- Vi er et lokalsamfunn som gir gode oppvekstmuligheter for alle, preget av sunne levevaner, fellesskap, trygghet og deltakelse.
- I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.

Sammen om et aktivt og nært lokalsamfunn

Vi vil at Gausdal skal være et lokalsamfunn der innbyggere i alle aldre deltar, tar medansvar og opplever å være inkludert. Et bærekraftig lokalsamfunn skaper og utvikler vi best i fellesskap.

Hovedmål (dit vil vi):

- Vi tar vare på fellesskapet og lokaldemokratiet
- Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.

Sammen om en grønnere kommune

Gausdal har mange grønne fortrinn vi kan bygge videre på for å skape vekst og utvikling. Vi har nærhet til ressursene, og et næringsliv som foredler dem. Vi jobber for at Gausdal skal redusere sitt utslipp av klimagasser og bidra til å ta vare på naturmangfoldet.

Hovedmål (dit vil vi):

- Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet.
- Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.

Sammen om bærekraftig arealbruk

God arealforvaltning er et viktig premiss for en forutsigbar samfunnsutvikling i kommunen. Valg av bærekraftige løsninger, og avveininger mellom bruk og vern er sentralt.

Hovedmål (dit vil vi):

- Vårt areal skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte.
- Våre arealplaner skal legge til rette for gode bo- og oppvekstmiljøer, god folkehelse, reiselivs- og næringsutvikling og annen verdiskaping.
- Vår arealbruk skal gi et så lite klima- og miljøavtrykk som mulig.

Sammen for Lillehammer-regionen

Vi skal være en pådriver for etablering og videreutvikling av interkommunale samarbeid, innen både tjenesteutvikling og bærekraftig samfunnsutvikling, og til beste for innbyggerne, deltidsinnbyggerne og næringslivet.

- Hovedmål (dit vil vi):
- Lillehammerregionen skal gjennom kunnskap, innovasjon og samarbeid videreutvikle regionen som et attraktivt sted å bo og leve, være deltidsinnbygger, arbeide, studere, reise til, investere og drive virksomhet i.

Sammen om god samfunnsikkerhet

Kommunene har viktige oppgaver innenfor samfunnsikkerhet, og skal legge til rette for et arbeid som:

- Beskytter befolkningen og bidrar til å opprettholde kritiske samfunnsfunksjoner.
- Gir oversikt, kunnskap og bevissthet om utfordringer innen samfunnsikkerhet, og hvilke virkninger de har for befolkningen og lokalsamfunnet.
- Reduserer risiko og sårbarhet gjennom forebyggende arbeid.
- Sikrer god beredskap og krisehåndtering.

Hovedmål (dit vil vi):

- Gausdal er et robust og trygt lokalsamfunn, med god beredskap.

Bærekraftig økonomi

For å sikre kommunens økonomiske handlingsrom må vi bruke ressursene riktig, til beste for innbyggerne. Effektivisering gjennom tydelig prioritering og kontinuerlig forbedringsarbeid skal prege måten kommunen løser oppgavene sine på.

Hovedmål (dit vil vi):

- Vi er en økonomisk robust og bærekraftig kommune.

En organisasjon som samskaper

Kommunen er en kunnskapsbedrift der medarbeiderne er den viktigste ressursen for å levere gode tjenester. For å være en attraktiv arbeidsgiver, må Gausdal kommune jobbe strategisk med å rekruttere og beholde medarbeidere med riktig kompetanse, som ønsker å bidra til innovasjon, endring og utvikling.

Samskaping er forskjellig fra andre samarbeidsformer. Med samskaping bringer man viten, ressurser og kompetanser sammen fra det offentlige, innbyggere, foreninger og bedrifter, og utvikler felles løsninger sammen med de involverte. (Eva Sørensen, Roskilde universitet)

Kommunen må i større grad enn tidligere aktivt involvere innbyggerne og andre aktører som ressurser og samarbeidspartnere. Det stiller krav til medarbeidere og ledere, både når det gjelder samskaping og samarbeid knyttet til organiseringen av tjenestene. Forbedrings- og utviklingsarbeid stiller nye krav til kompetansen i tjenestene og hvordan det jobbes.

Hovedmål (dit vil vi):

- Vi er en attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke seg og utvikle kompetente og initiativrike medarbeidere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.

Kommunal planstrategi

Kommunal planstrategi

Kravet til å utarbeide kommunal planstrategi er regulert i plan- og bygningsloven, og skal vedtas i løpet av første året nytt kommunestyre sitter. Det er et verktøy for politisk prioritering av planoppgaver i kommunen. Kommunal planstrategi er også en arena for å drøfte og avklare behov for interkommunal planlegging. I Gausdal kommune har vi tatt kommunal planstrategi aktivt i bruk, og setter den i sammenheng med plan- og styringssystemet ellers. Planbehovet blir vurdert årlig i forbindelse med utarbeidelse og behandling av kommuneplanens handlingsdel, med økonomiplan og årsbudsjett.

Nedenfor framgår status og oversikt over planbehovet slik det vurderes nå. Det foreslås at kommunen i hovedsak utarbeider de lovpålagte planene, og planer som vedtas utarbeidet sammen med andre kommuner, primært kommunene i Lillehammer-regionen. Mål og strategier og tiltak for tjenesteutvikling og samfunnsutvikling innarbeides i hovedsak i kommuneplanens samfunnsdel og handlings- og økonomiplanen. Dette vil effektivisere planarbeidet, og redusere omfanget av de administrative oppgavene.

Økonomiplan for 2021-2024

Navn på plan	Status	Kommentar
Gausdal kommune		
Kommuneplanen		
<ul style="list-style-type: none"> Samfunnsdelen 	Revidert samfunnsdel vedtas februar 2021.	Koblingen med handlings- og økonomiplan gjøres sterkere
<ul style="list-style-type: none"> Arealdelen 	Arealdelen er ute på andre gangs høring i okt./nov. 2020.	Arealdelen; videre prosess kommer an på evt. innsigelser
Kommuneplanens handlingsdel	Årlig rullering	Innbefatter økonomiplan, årsbudsjett og planstrategi
Kommunal planstrategi	Planbehovet vurderes og vedtas årlig	Vedtas i forbindelse med handlings- og økonomiplan
Kunnskapsgrunnlag folkehelse	Vedtatt i 2020	Nytt kunnskapsgrunnlag vedtas i neste kommune-styreperiode
Kommunedelplan for Skei	Vedtatt 2010	Revisjon med oppstart primo 2021, etter at kommuneplanens samfunnsdel er vedtatt
Overordnet risiko- og sårbarhetsanalyse	Vedtatt 2019	Handlingsplan utarbeides i 2020/2021. Vi samarbeider med Lillehammer og Øyer kommuner.
Kulturminneplan	En ny plan som var under utarbeidelse. Er satt på vent.	Ikke lovpålagt plan. Arbeides ikke med i 2021. Ny innsats krever økonomiske midler og arbeidskapasitet.
Kommunedelplan for idrett, fysisk aktivitet og naturopplevelse	Vedtatt 2017. Rulleres i 2021.	Handlingsplan rulleres årlig
Hovedplan for vann og avløp	Vedtatt 2015	Rulleres i 2021
Beitebruksplan	Vedtatt i 2016	
Løypeplan	Vedtatt i 2015	
Arkivplan	Oppdatert 2017	
Plan for hjortevilt	Vedtatt 2018	
Trafikksikkerhetsplan	Vedtatt 2017	Rulleres i 2021
Rehabiliteringsplan for kommunale bygg	Vedtatt 2014	
Beredskapsplan med tilhørende vedlegg og planer	Oppdatert i 2020	Årlig oppdatering
Ny: Frivilligstrategi. Prosess for arbeidet vedtas evt. i kommunestyret	Oppstart høsten 2021	Det foreslås at det utarbeides en frivillig-strategi, som oppfølging av satsingsområder i ny kommuneplanens samfunnsdel
Interkommunale planer		
Kommunedelplan for landbruk (G-L-Ø)	Vedtatt 2014	Revideres 2020/2021
Regional næringsplan 2018-2028 (G-L-Ø)	Vedtatt 2018	Revideres 2020/2021
Digitaliseringsstrategi (G-L-Ø)	Vedtatt 2017	Revideres 2020/2021

Status og rammebetingelser

Hovedtrekk i utviklingen i økonomien fra økonomiplanen for 2020-2023 til 2021-2024

Koronapandemien slo for alvor til i Norge i starten av mars 2020. Dette ga raskt negative følger for økonomien i landet, og det ble satt i verk ulike tiltak for å redusere de negative konsekvensene.

Norges Bank senket etter hvert styringsrenten til 0. Dette påvirket de øvrige norske rentene. Rentebanen for årene framover er derfor lavere enn det som var lagt inn i økonomiplanen for 2020-2023.

Regjeringen sendte tydelige signaler i revidert nasjonalbudsjett 2020 om at forventet lønnsutvikling i 2020 ville bli svært lav. Dette fordi store deler av næringslivet ble hardt rammet av koronarestriksjoner, valutakurser, etc. Det var da viktig å holde lønnsutviklingen så lav som mulig for å bedre økonomien i bedriftene.

Da frontfagene var ferdige med sine lønnsoppgjør, viste resultatet en vekst på 1,7 %, og dette er også førende for oppgjørene i kommunal sektor. 1,5 % utgjør helårsvirkningen i 2020 av lønnsoppgjøret i 2019. Det reelle oppgjøret i 2020 ble dermed på kun 0,2 %. Dette er svært lavt. I statsbudsjettet for 2020 forutsettes det også et relativt lavt oppgjør i 2021. (Det må presiseres at ikke alle forhandlingene var avsluttet på tidspunkt der dette dokumentet er laget.)

Som følge av lavere lønnsoppgjør i 2020, blir også postene knyttet til pensjon noe lavere enn det som lå inne i inneværende års økonomiplan.

Det har videre skjedd store endringer i kommunens utgifter til ressurskrevende tjenester. Noe nye tjenester har kommet til, men det er også store endringer knyttet til nivå på enkelte av de tjeneste som ytes. Disse utgiftspostene har de senere år økt mye, mens en nå ser en utvikling i motsatt retning. Dette medfører reduserte netto utgifter sett opp mot det som var nivået i økonomiplanen for 2020-2023.

Disse fire punktene utgjør alene en relativt stor endring i kommunens bunnlinje i økonomiplanen for 2021-2024.

Samtidig med at kommunen har håndtert koronapandemien i 2020, er det gjennomført en stor omstilling og effektivisering av kommunens tjenester for å få en økonomiplan i balanse. Dersom kommunestyret slutter seg til de ytterligere innsparingstiltak som er inntatt i økonomiplanen, vil de krav til innsparing som kommunestyret la inn i økonomiplanen for 2020-2023 være dekket opp. Det krav som kommunestyret satte i sak 46/20 om at det i budsjettprosessen skal vises nedtak på 8 mill. kr, er også innfridd. Det vises til et eget avsnitt om dette.

Som følge av at økonomiplanen for 2020-2023 ikke var saldert, ble kommunen tvunget til å trekke med seg underskudd i påfølgende to budsjettår for å få disse inndeckret. Som følge av at regnskapsresultatet blir bedre enn fryktet i 2020 (se eget avsnitt for mer forklaring), vil det ikke bli nødvendig å dekke inn disse underskuddene i økonomiplanen for 2021-2024. Det slår også positivt ut.

Det er viktig å ha med seg at lavt rentenivå og forsiktige lønnsoppgjør fort kan bli kortvarige innsparinger/utgiftsreduksjoner. Rentenivået vil kunne gå opp raskere enn anslått, og det er også svært sannsynlig at lønnsutviklingen vil øke noe mer. En økning i lønnsoppgjør kan ikke påregnes kompensert fullt ut i rammetilskuddet. Nivå på ressurskrevende tjenester kan endre seg fra en dag til en annen, og den reduksjonen som har vært i utgifter fra 2020 til 2021 kan fort bli reversert.

Det er derfor viktig at de innsparingskravene som kommunestyret vedtok i økonomiplanen for 2020-2023 blir effektivt fullt ut. Da vil kommunen få bygd noen buffere til å kunne dekke opp utgiftsøkninger som vil oppstå.

Budsjettpremiser

I ny kommunelov er det i § 14-4 1. ledd bestemmelse om at økonomiplanen skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale planer skal følges opp. I den forbindelse vises det til forordet, som omtaler kommuneplanens samfunnsdel.

I 2. ledd står det blant annet at økonomiplan og årsbudsjett skal vise hvilke premisser økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på. Hovedpremissene som er lagt til grunn nevnes nedenfor.

Kommunen har lagt til grunn de forutsetninger som er inntatt i **regjeringen Solberg sitt forslag til statsbudsjett** for 2021. Det er videre benyttet KS sin prognosemodell for å anslå utvikling i rammetilskudd i økonomiplanperioden samt for å detaljere konsekvensene for Gausdal av de ulike satsingene fra regjeringen.

For beregning av skatteinntektene har KS lagt til grunn gjennomsnitt av de tre foregående år som utgangspunkt for sitt anslag.

I statsbudsjettet er det tatt høyde for en korrigert **deflator** i 2020 på 1,6 %, mens deflatoren for 2021 er satt til 2,7 %. Dette fordeler seg omtrent slik på lønn- og prisvekst:

	Deflator	Herav lønnsvekst	Herav prisvekst
Nytt anslag for 2020	1,60	1,70	1,45
2021	2,70	2,20	3,43

Som følge av koronapandemien, har **rentenivået** blitt justert ned fra et allerede lavt nivå. Det er derfor lagt til grunn et lavere renteanslag enn det som var gjeldende for økonomiplanen 2020-2023. Renteutgifter på kommunens lån er beregnet ut fra anslag på 3 mnd NIBOR-renten. Kommunens anslag ligger litt over de anslag som kommunens låneinstitusjoner skisserer. En av årsakene til dette er at den siste tiden har blitt spekulert på om kredittmarginene vil komme til å øke som følge av mer urolige børser og markeder. Dersom dette skjer, vil de renter som kommunen betaler på sine lån øke.

Det bør også tas høyde for at det kan inngås noen flere fastrenteavtaler i årene framover. Dette som følge av at flere fastrenteavtaler har utløpt. De renteanslag som er lagt til grunn er likevel historisk lave.

Følgende rentesatser er lagt til grunn:

	År 2021	År 2022	År 2023	År 2024
	1,5 %	1,5 %	1,5 %	1,7 %

Det er tatt høyde for høyere rente i de tilfeller der kommunen har lån med fast rente der rentenivået er høyere enn det som framgår av tabellen over.

Rentenivået på innskudd i bank er nå svært lavt, og er beregnet anslagsvis på basis av en snittlikviditet på ca. 150 mill. kr/år og rentesats på 0,33 %.

I statsbudsjettet er det videreført forutsetningen om at maksimal sats for eiendomsskatt for boliger og fritidsboliger skal reduseres fra 5 til 4 promille. Dette omtales særskilt i eget avsnitt.

Status arbeid med tiltaksplanen - som følge av ROBEK-registreringen

Gausdal kommune ble innført i ROBEK-registeret i 2020 på bakgrunn av at budsjettet for 2021 ikke var saldert, og heller ikke alle år i økonomiplanen. Som følge av en slik ROBEK-registrering, er kommunen blant annet pliktig til å forelegge for fylkesmannen en tiltaksplan som viser hvordan kommunen vil få budsjett og økonomiplan i balanse på en realistisk måte. Fylkesmannen skal godkjenne denne tiltaksplanen.

Fylkesmannsembetet holder tilbake 2 mill. kr av kommunens ordinære skjønnsmidler for 2021. Disse midlene vil bli tilført kommunen når fylkesmannen har godkjent tiltaksplanen. I kommunedirektørens sitt budsjettforslag er det forutsatt at kommunen får tiltaksplanen godkjent og har derfor lagt inn dette tilskuddet i budsjettet for 2021.

Det har i hele 2020 blitt gjennomført et betydelig **omstillingsarbeid**. Kommunestyret har fått seg forelagt saker knyttet til både investerings- og driftsbudsjettet. Særlig i møtene i april og juni har kommunestyret vedtatt omfattende tiltak. Dette er å anse som del av tiltaksplanen som fylkesmannen skal godkjenne. De resterende tiltak for å få saldert økonomiplanen (år 2020-2023) skal tas i forbindelse med budsjettprosessen for 2021 og økonomiplanen for 2021-2024.

Dersom kommunestyret vedtar disse tiltakene som er lagt inn i kommunedirektørens forslag til budsjett, er kravene til tiltaksplanen etter kommunedirektørens sitt syn oppfylt. Dette fordi tiltaksplanen samlet sett sikrer en saldert økonomiplan, samt alle tiltak er realistiske og grundig gjennomarbeidet.

Alle nedjusteringer av driftsrammer som kommunestyret i budsjettet for 2020 og økonomiplanen for 2020-2023 hadde fordelt ut på planområder, ble innfridd i de to møtene i april og juni. Det var således resten av det ufordelte nedtaket som var plassert på planområde 13 Generelle utgifter og inntekter som gjensto til budsjett- og økonomiplanprosessen for 2021-2024.

Følgende oversikt viser hva som var rest saldering og hvordan dette er foreslått dekket opp av administrasjonen.

Økonomiplan for 2021-2024

Plan-område	Tiltak	År 2021	År 2022	År 2023	År 2024
13	Opprinnelig budsjett	-3 000	-3 000	-3 000	-3 000
13	Saldering - ytterligere krav i økonomiplanen 2020-2023 (utover det som er fordelt på planområdene)	-10 815	-12 295	-12 295	-12 295
alle	Ksak 13/20 Omstilling	6 818	6 003	6 303	6 303
11 og 12	Ksak 46/20 Fornying og omstilling	1 480	1 690	1 750	1 750
	Rest omstillingstiltak før budsjett- og økonomiplanprosessen 2021-2024	-5 517	-7 602	-7 242	-7 242
Nedtak innarbeidet i økonomiplanen for 2021-2024:					
1	Nedjustert budsjett fellesenhet skatt/innfordring samt oppgaveoverføring av skatteoppkrevingen til Skatteetaten	392	392	392	392
1	Fellesenhet Økonomi, redusert driftsramme	163	200	200	200
1	Reduserte IKT-utgifter			200	200
2	Regionalt landbrukskontor, kommunens andel av innsparing	210	210	210	210
2	Motpost - inndekning av tidligere nedtakskrav planområde 2 Næring og miljø	-210	-210	-210	-210
4	Lavere utgifter barnehageområdet som følge av færre barn	1 350	950	950	950
6	Brannsamarbeid	318	318	318	318
10	NAV-samarbeid, kommunens andel av innsparing	115	115	115	115
11 og 12	Redusere avdelingsleder-/faglederstillinger.	520	520	520	520
11	Effektivisering av habiliteringstjenesten	660	885	885	885
12	Effektivisering av arbeidsprosesser.	460	460	460	460
11 og 12	Omgjøring av sykehjems plasser til botilbud med heldøgns omsorg (HDO)	1 000	3 000	4 000	4 000
12	Mer besparelse drift av tjenester i egenregi kontra kjøp	972	1 195	-	-
	Sum nedtak innarbeidet i økonomiplanen for 2021-2024	5 950	8 035	8 040	8 040
	Til rest	433	433	798	798

Hovedtall

Hovedoversikt endringer fra 2020	År 2021	År 2022	År 2023	År 2024
Underdekning budsjett 2020	11 735	11 735	11 735	11 735
Opp- og nedtrappingseffekter øk-plan 2020-2023	-17 760	-24 628	-38 049	-38 034
Eiendomsskatt	-11 200	-12 200	-13 200	-14 100
Nye tiltak	7 340	5 338	5 580	4 077
Renter og avdrag	-1 089	2 123	2 660	4 595
Reversert oppdekking av underskudd 2020 og 2021	-5 867	-14 916	-2 602	-2 602
Reversert bruk av disposisjonsfond i 2020	16 000	16 000	16 000	16 000
Statsbudsjettet	-3 405	1 742	1 663	1 684
SUM	-4 246	-14 806	-16 213	-16 645
Disponering av merinntekt:				
Avsetning til koronabuffer i 2021	4 246			
Avsetning til buffer for økte rente- og lønnsutgifter		6 000	6 300	7 800
Avsetning til disposisjonsfond		8 806	9 913	8 845
Sum saldering	4 246	14 806	16 213	16 645

De omfattende omstillingstiltakene som er gjennomført har, sammen med lavt rentenivå og et forsiktig lønnsoppgjør, bidratt til at både budsjettet for 2021 og økonomiplanen 2021-2024 har en merinntekt. Som nevnt innledningsvis, vil nivået på renter og lønnsoppgjør kunne være svært så midlertidige. Det er pågående fortsatt en koronapandemi som vil gi økte utgifter i 2021. Det foreslås derfor at det avsettes buffere i budsjettet i økonomiplanen for å ta høyde for en økning i korona, renter og lønn. I tillegg foreslås det å avsette mellom 8,8 og 9,9 mill. kr til disposisjonsfond i hvert av årene 2022-2024. Disse disposisjonene vil i sum styrke økonomien vesentlig i økonomiplanperioden og føre oss nærmere oppfyllelse av flere av handlingsreglene. Handlingsreglene kommenteres under kapitlet Økonomisk utvikling i planperioden.

Priser og gebyrer

Kommunens gebyrer er i utgangspunktet justert med den kommunale deflatoren på 2,7 %. Det er noen tjenester der det er en annen gebyrutvikling. For disse blir det enten fremmet egne saker eller det omtales særskilt i dette kapitlet. Disse gebyrene får også et eget vedtakspunkt i kommunestyrets budsjettvedtak for 2021.

Gebyrer som har egne saker er gebyrer innen følgende tjenester: vann, avløp, renovasjon, feiing, septik, byggesak, oppmåling og private reguleringsplaner.

De gebyrene som får egne vedtakspunkt i kommunestyrets budsjettvedtak er disse:

Trygghetsalarmer

Trygghetsalarmene er et tilbud til innbyggere som har behov for å komme i kontakt med hjemmetjenesten på en enkel måte. Etter søknad tildeles trygghetsalarm med røykvarsler gjennom et enkeltvedtak. Brukeren abonnerer på tjenesten og betaler en egenandel for abonnementet.

Gjennom saksbehandlingen kartlegges brukerens boforhold og helsetilstand. Det registreres i kommunens journalsystem, Gerica. Ved behov slår hjemmesykepleieren opp i journalen i forbindelse med besøk hos brukeren, og journalfører tjenesten etter besøket. Journalføringen må i dag gjøres når pleieren er tilbake på kontoret. Slik registrering i ettertid gir større rom for feil.

Kommunens leverandører tilbyr nå en integrasjon mellom trygghetsalarmen og Gerica slik at alarmer registreres automatisk i Gerica og journalføring kan foregå i sanntid mens pleieren er hos brukeren. De fleste kommunene tar i bruk denne muligheten og Lillehammer har brukt den en stund.

Integrasjonen mellom datasystemene er en abonnementstjeneste som koster 40 kroner per måned per bruker. Dette gir et påslag på dagens abonnement som da vil øke fra 318 kroner til 358 kroner per måned.

Makspris foreldrebetaling barnehage

Regjeringen sitt forslag til statsbudsjett innebærer at makspris foreldrebetaling for en barnehageplass settes til 3.230 kr i måneden (i 11 av årets måneder). Makspris for ett år utgjør dermed 35.530 kr. Kommunedirektøren foreslår at kommunens sats for en hel barnehageplass settes til det samme, det vil si 3.230 kr per måned. Det tas forebehold om Stortingets endelige vedtak knyttet til maksprisen. Blir den endret, endres også kommunens pris for 2021 tilsvarende.

Ordningen med gratis kjernetid og redusert foreldrebetaling for lavinntektsfamilier fortsetter som tidligere.

Redusert foreldrebetaling i SFO for lavinntektsfamilier

Med virkning fra 1. august 2020 ble det innført ordning for redusert foreldrebetaling for lavinntektsfamilier også for SFO. Ordningen omfattet først elever i 1. og 2. klasse. Det ble også innført gratis SFO for barn med spesielle behov i 5. - 7 trinn.

Med virkning fra 1. august 2021 utvides ordningen knyttet til redusert foreldrebetaling også til å omfatte barn i 3. og 4. trinn.

Økt betaling praktisk bistand i hjemmet

Det ble foreslått en økning utover pristigningen i forbindelse med budsjettet for 2020. Den foreslåtte økningen omfattet både maksimalsatser per inntektsgruppe og timepris for tjenesten. Maksimalprisene per inntektsgruppe ble vedtatt, og blir i år justert med deflator. Kommunestyret reduserte økningen i timepris slik at økningen skulle fordeles på 2020 og 2021. Timepris for praktisk bistand økes derfor fra 350 kr til 450 kr. Hvor mye den enkelte tjenestemottaker betaler begrenses av maksimalsatsen per måned.

Eiendomsskatt

Det er kun skattesatsen for bolig og fritidsboliger som blir redusert fra 5 til 4 promille. For næring er det fortsatt 7 promille som er makssatsen. Kommunedirektøren har lagt inn 5 promille eiendomsskatt for næring. Verker og bruk er i ferd med å fases ut og skal ligge på 5,1 promille til ordningen er fullt utfaset.

Det foreslås at eiendomsskatten utskrives med følgende satser:

Økonomiplan for 2021-2024

Promille	Type (T)	År 2021	År 2022	År 2023	År 2024
4	Bolig	11,0	11,2	11,4	11,5
4	Fritidseiendom	22,1	22,9	23,8	24,6
5	Næring	1,9	1,9	1,9	1,9
4	Landbruk bolig	2,6	2,6	2,6	2,6
4	Blanda bruk bolig	0,1	0,1	0,1	0,1
5	Blanda bruk næring	0,1	0,1	0,1	0,1
5,1	Verker og bruk	0,1	0,1	0,1	0,0
	Totalsum	37,9	38,9	39,9	40,8

Endringer i volum fra 2021 knytter seg til flere nye hytter samt at det er flere nybygde boliger som får eiendomsskatt etter å ha hatt fritak i 5 år.

Fra 2021 tar kommunen i bruk skatteetatens formuesgrunnlag som eiendomsskattegrunnlag for boliger. Når det gjelder øvrige skatteobjekt, har disse blitt retaksert i 2020. Grunnlaget blir klart på nyåret 2021. Det er et mål at takstene skal ligge så tett opp til markedsverdi som mulig. Dette er hovedsakelig for å få et likt nivå på boligeiendommer og andre eiendommer.

Det er skatteetatens formuesgrunnlag fra 2019 som blir benyttet i 2021. Dette blir ikke klart før skatteoppgjøret for 2019 er endelig i begynnelsen av desember 2020. I beregningene er det derfor tatt utgangspunkt i formuesgrunnlag fra 2018. Dette er oppjustert med 2%, noe som er et forsiktig anslag. I tillegg til en generell økning i formuesgrunnlag kan det være boligeiere som har fått redusert formuesgrunnlag gjennom årets skatteoppgjør. Dette vet man ikke før endelig formuesgrunnlag foreligger.

Differansen mellom 4 og 5 promille når det gjelder eiendomsskatt på næring, utgjør ca. 0,4 mill. kr.

Utvalgte nøkkeltall

Hovedtall i budsjettet	Handlingsregel
Totale driftsinntekter	549,7 mill. kr
Totale driftsutgifter	555,8 mill. kr
Netto driftsresultat	1 314
Driftsresultat i prosent av driftsinntekter	-0,2 %
Antall innbyggere	6 076
Renteutgifter	15 008
Netto lånegjeld	511
Avdrag	28 600
Eiendomsskatt	37 900
Netto finans og avdrag i % av brutto driftsinntekter	5,3 %
Årlige investeringer	93 590
Andel lånefinansiering	86,8 %

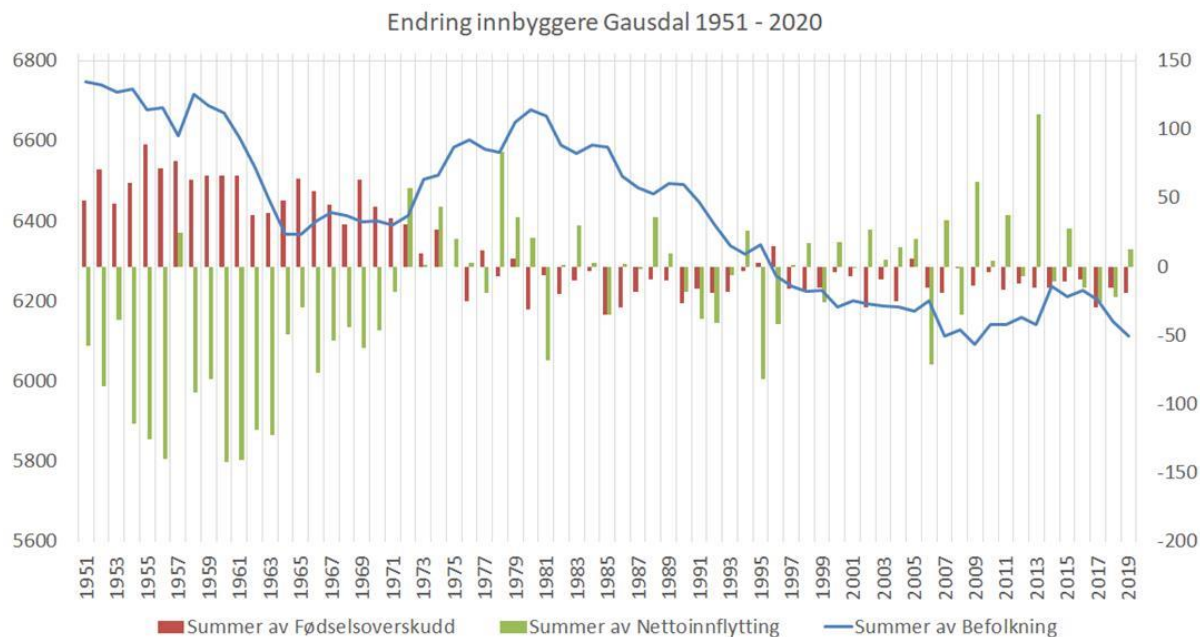
Befolkningsutvikling

Befolkningsutviklingen i Gausdal er i endring, med lavere tilflytting, synkende fødselstall og flere eldre. Det er flest unge kvinner som flytter ut av kommunen. Lavere fødselstall vil påvirke barne- og ungdomskullene i årene som kommer. Samtidig vet vi at store barnekull i etterkrigstida fører til en stor vekst i den eldre delen av befolkningen det nærmeste tiåret. Siden begynnelsen på 70-tallet er det tilflytting og innvandring som har gjort at befolkningen er relativt stabil. Særlig innvandring har bidratt

positivt. Etter 2010 har netto innvandring i Gausdal vært lav, og det fører til en raskere befolkningsnedgang enn tidligere.

Historikk

Diagrammet under viser utviklingen i folketall fra 1951 og fram til i dag. Det totale folketallet vises som en blå linje. Det har hatt en relativt stabil nedgang fra begynnelsen av 1980-tallet. Røde og grønne søyler viser henholdsvis fødselsoverskudd og nettotilflytting. Vi ser at det fra begynnelsen av 1970-tallet har vært vedvarende fødselsunderskudd, og at folketallet i stor grad har blitt opprettholdt av tilflytting og innvandring.

Framskrivning

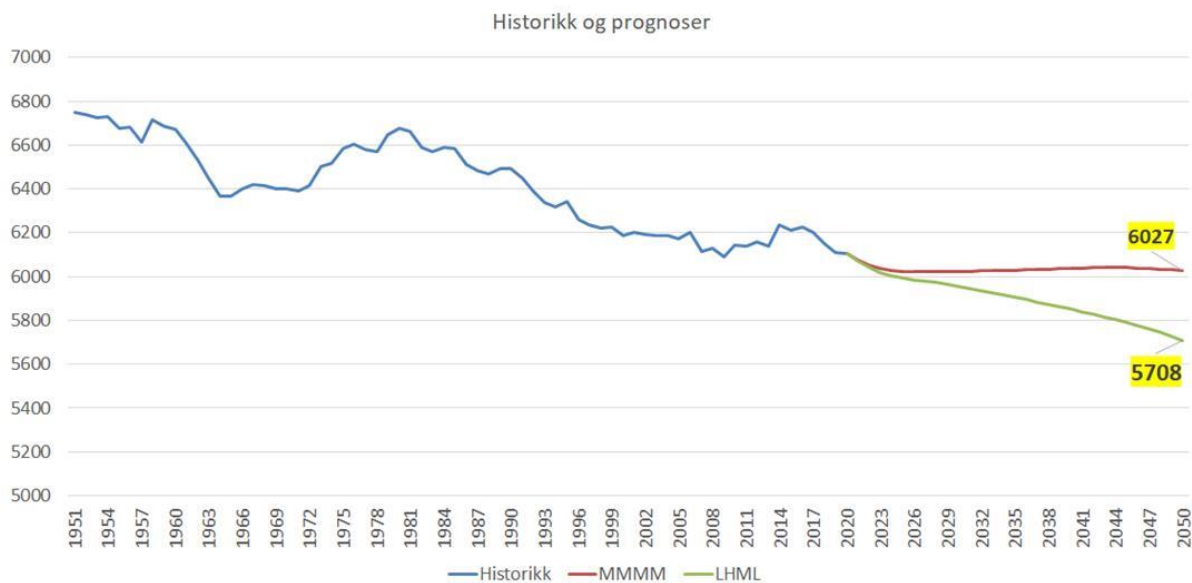
Gausdal kommune har i likhet med mange andre kommuner forholdt seg til det såkalte MMMM-alternativet, som forutsetter middels fruktbarhet, levealder, flytting og innvandring. Vi ser nå at dette alternativet treffer relativt bra på total populasjon, men er mindre treffsikkert innenfor enkelte aldersgrupper. Det er i dag flere eldre over 67 år enn man antok for ti og 20 år siden. Likeledes er det færre innbyggere i aldersgruppen under 15 år. Dette kan tyde på at utvikling i levealder har gått raskere enn tidligere antatt. Det har også reduksjonen i antall fødte barn per kvinne.

Det kan se ut til at MMMM-alternativet er noe optimistisk med tanke på fruktbarhet og pessimistisk når vi ser på aldring. Vi vil derfor de nærmeste årene benytte SSBs LHML-alternativ:

- Lav fruktbarhet
- Høy aldring
- Middels flytting
- Lav innvandring

I diagrammet under vises historikken i folketall satt sammen med to forskjellige prognoser fram til 2050. Den røde grafen viser MMMM-alternativet, den grønne viser LHML-alternativet. Når man ser på

historikk sammenholdt med utvikling i innvandring, fruktbarhet og flytting, er det lite som tyder på at folketallet vil være stabilt framover.

Investeringer i økonomiplanen

Prioritering investeringer

Med den anstrengte økonomiske situasjonen kommunen befinner seg i, anser kommunedirektøren det som nødvendig å være svært bevisst på hvilke tiltak som legges inn på investeringssiden, slik at renter og avdrag som belaster driftsregnskapet begrenses. Noen investeringer må/bør likevel gjennomføres, og det er i budsjettforslaget prioritert følgende investeringstiltak:

- Lovpålagte tiltak, blant annet:
  - Brannsikring sykehjem og omsorgsboliger
- Ferdigstilling av igangsatte tiltak, blant annet:
  - Heggen 4
  - Asfaltering
  - Vann- og avløpsinvesteringer
- Digitaliseringstiltak inklusive velferdsteknologi:
  - For kunne effektiviseres arbeidsprosesser og redusere framtidige driftskostnader samt å kunne løse de daglige oppgaver. Bedre brukeropplevelse fra innbyggere og næringsliv er også viktig.
- Investeringer som er viktige for daglig drift av tjenestene, blant annet:
  - Utskifting av biler i tjenestene, for eksempel hjemmetjenesten
  - Bekkenspylere ved sykehjem

Kommentarer til enkelte investeringsprosjekt:

Steinslia næringsområde

Det ble i budsjettet for 2020 lagt inn 2,5 mill. kr til overtagelse av opparbeida veg i nedre del av feltet i 2020. Tilrettelegging for næringslivet i kommunen er høyt prioritert, og i kommende

Økonomiplanperiode 2021-2024 er det lagt inn 9 mill. kr til videre arbeid med utvikling av Steinslia næringsområde. Det er lagt inn 7 mill. kr i 2023 og 2 mill. kr i 2024.

Følgende investeringer er tatt ut eller er skjøvet ut i tid

Fjerdumskogen boligområde

Det er i tråd med budsjett 2020 utarbeidet en reguleringsplan for adkomstveg og første byggetrinn i Fjerdumskogen boligområde. Dette er et boligområde for frittliggende boliger. Midler til grunnnerv, opparbeiding og gangveg m.v. ble tatt ut av gjeldende økonomiplan som følge av kommunens pressede økonomiske situasjon. I forbindelse med førstegangs høring på kommuneplanens arealdel ble det fra regionale myndigheters side pekt på at kommunen har en (for) stor tomtereserve.

Det bygges nå et stort antall nye leiligheter ved Segalstad Bru, noe som forventes å frigjøre et tilnærmet tilsvarende antall boliger rundt om i kommunen. Som følge av dette og kommunens fortsatt stramme økonomiske situasjon, legges det heller ikke for kommende planperiode inn midler til investeringer i Fjerdumskogen boligfelt. Beregninger knyttet til grunnnerv og opparbeiding for boligområde og gangveg er beregnet å utgjøre ca. 40 mill. kr.

Omsorgsbolig Flatavegen 6

Fremtidig bruk av Flatavegen 6 ble belyst i sak om fremtidens helse- og omsorgstjenester, behandlet av kommunestyret 18.6.2020. I saken med tilhørende notat om heldøgns omsorg (HDO), ble flere mulige bruksområder for bygget vurdert, herunder HDO og bofellesskap for personer med utfordringer knyttet til psykisk helse og rus. I henhold til kommunestyrets vedtak i sak 46/20, skal fremtidig bruk av bygget ses i sammenheng med sak om HDO-plasser. Sak om HDO legges frem for kommunestyret i desember 2020, der Flatavegen 6 også vil bli omtalt. Når fremtidig bruk er bestemt, vil kommunestyret ta stilling til behov for investeringsmidler i planperioden.

Ikke-avgiftsfinansierte investeringer

Økonomiplan for 2021-2024

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	2021-24
Investeringsprosjekter					
Administrative fellestjenester					
Digitalisering kommunale tjenester	3 500	3 500	3 500	3 500	14 000
Sikring av elv ved badedammen i Follebu	100	0	0	0	100
Sum Administrative fellestjenester	3 600	3 500	3 500	3 500	14 100
Skole					
iPad i skole	820	820	820	820	3 280
Sum Skole	820	820	820	820	3 280
Kultur og fritid					
Investeringstilskudd kirkelig fellesråd	0	0	500	0	500
Sum Kultur og fritid	0	0	500	0	500
Teknisk drift					
Gangveg ved Heggelia	500	0	0	0	500
Investeringsmidler felles brannsamarbeid	1 200	700	0	0	1 900
Overvannstiltak Segalstad bru jmf overvannsplan	100	100	100	100	400
Rammebevilgning utbyggingsområder	3 500	1 000	500	0	5 000
Rammebevilgning vann og avløp	60 300	22 500	21 300	2 500	106 600
Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Sum Teknisk drift	67 600	26 300	23 900	4 600	122 400
Bygg/eiendom/areal					
Bekkenspylere Follebutunet	1 350	0	0	0	1 350
El-bil ladere på kommunens eiendommer	1 300	300	300	300	2 200
Etablering av aktivitetsområde i Heggen 4	2 000	0	0	0	2 000
Lekeapparater barnehagene	0	0	0	250	250
Lekeapparater skolene	0	0	250	0	250
Molok søppelanelgg ved Follebutunet og Forsettunet	0	250	0	0	250
Nye biler til eiendomsforvaltningen	0	0	350	0	350
Rammebevilgning inv Pleie og omsorg	700	450	700	700	2 550
Rammebevilgning planområde 7 for øvrig	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Sprinkleranlegg Follebutunet	4 900	0	0	0	4 900
Sprinkleranlegg Forsettunet	1 200	0	0	0	1 200
Sprinkleranlegg omsorgsboliger Forsettunet	900	0	0	0	900
Steinslia næringsområde, grunnerverv og opparbeiding	0	0	7 000	2 000	9 000
Teknisk utstyr i kommunestyresalen	600	0	0	0	600
Teknisk utstyr kultursalen	520	0	0	0	520
Trafikksikkerhetstiltak - dropstone Follebu skole	1 250	0	0	0	1 250
Sum Bygg/eiendom/areal	16 720	3 000	10 600	5 250	35 570

Helse

Økonomiplan for 2021-2024

Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.	400	0	0	500	900
Rammebevilgning vann og avløp	0	0	0	0	0
Sum Helse	400	0	0	500	900
Omsorg					
Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.	2 000	1 250	1 500	1 000	5 750
Rammebudsj omsorg ikke-bygningsmessig art	0	200	200	200	600
Velferdsteknologi	2 450	1 050	0	0	3 500
Sum Omsorg	4 450	2 500	1 700	1 200	9 850
Generelle utgifter og inntekter					
Egenkapitalinnskudd KLP	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Sum Generelle utgifter og inntekter	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Sum	95 090	37 620	42 520	17 370	192 600

Ikke-avgiftsfinansierte investeringer

Administrative fellestjenester

Digitalisering kommunale tjenester

Gausdal kommune skal opprettholde tjenester av god kvalitet i planperioden med betydelig reduserte driftsrammer. Digitalisering er ett av tiltakene for å kunne oppnå denne målsettingen. Videre er kommunen gjennom statlige føringer pålagt å utvikle digitale innbyggertjenester og det er en stadig økende forventning fra innbyggere og næringsliv om slike tjenester. For å sikre retning og en helhetlig tilnærming til digitaliseringsarbeidet, både i regionen og i den enkelte kommune, har kommunestyrene i Gausdal, Øyer og Lillehammer vedtatt en felles digitaliseringsstrategi. Strategien skal sikre at våre overordnede målsetninger ligger til grunn utviklingen, samt at vår innsats innenfor disse områdene har et tilstrekkelig fremtidsperspektiv og både enkeltvis og samlet trekker i den retningen vi ønsker. Den regionale digitaliseringsstrategien skal revideres i 2021.

Samtidig er det også viktig å være oppmerksom på at IT er en integrert del av tjenesteproduksjonen, og at ingen tjenester eller medarbeidere i Gausdal kommune kan løse sine oppgaver uten nødvendig IT-utstyr eller programvare. For å sikre tilfredsstillende funksjonalitet for enkeltsystemer og måten systemer samhandler med hverandre på, kreves det kontinuerlig videreutvikling og i visse tilfeller utskiftning av systemer. Dette kan være svært omfattende prosesser.

Digitalisering handler om effektivisering av arbeidsprosesser, det vil si hvordan vi jobber og hvordan vi leverer tjenestene våre. Å endre arbeidsprosesser tar tid og krever involvering fra fagpersonene som løser oppgavene, ledere, tillitsvalgte og medarbeidere med kompetanse på prosessverktøy og tekniske løsninger. Når nye digitale løsninger skal utvikles, vil involvering av de som skal benytte løsningene være viktig for å sikre brukervennlighet og funksjonalitet. Det er ønskelig å bruke tjenestedesign som verktøy i større grad utformingen av de nye tjenestene, men dette krever både kapasitet og kompetanse.

Effektivisering ved hjelp av teknologi er utfordrende og ressurskrevende for de tjenestene det gjelder, både når det gjelder tid, kompetanse og behov for teknisk bistand. Samtidig er det helt nødvendig for å kunne sikre bærekraftige tjenester for fremtiden. Det er derfor viktig at det fortsatt avsettes ressurser til dette formålet, både økonomiske og menneskelige. Ettersom det er tjenestene som løser oppgavene, er det viktig at eierskapet til prosessene og løsningene ligger der. Ressurspersoner med kompetanse innenfor blant annet prosessledelse, IT, arkiv og teknologi bidrar inn i arbeidet for å sikre gode løsninger, fremdrift og gevinstrealisering, og anses å være en viktig forutsetning for å lykkes i arbeidet.

I 2018 og 2019 ble avsatt en pott med innovasjonsmidler med mål om å stimulere tjenestene til å utrede og gjennomføre prosjekter knyttet til digitalisering. I forbindelse med behandlingen av budsjett og økonomiplan i 2020 ble investeringsrammen knyttet til digitaliseringsarbeidet redusert med 1 million kroner årlig i økonomiplanperioden. Det er viktig at kommunen i planperioden 2021-2024 har tilstrekkelige ressurser til å gjennomføre nødvendige regionale og lokale prosjekter, samt effektiviserings- og kvalitetsforbedringstiltak som tjenestene tar initiativ til. Etter omfattende omstilling og nedbemanning i en rekke av kommunens tjenester, er det ikke rom for å dekke slike ekstraordinære utgifter innenfor den ordinære rammen. Den generelle investeringsrammen bør derfor ikke reduseres ytterligere, og det må avsettes midler ut over dette til konkrete prosjekter og satsninger som nevnt under.

Ipad brukes som pedagogisk verktøy ved alle trinn i gausdalsskolen, ut fra elevenes alder og forutsetninger. Denne satsingen har vist seg å være helt essensiell for å kunne sikre elevene tilfredsstillende opplæring i forbindelse med koronasituasjonen. Med fire års estimert levetid, legges det inn investeringsmidler i planperioden til en gradvis utskiftning. Disse er lagt inn på planområde 3 Skole.

Det foreslås å iverksette et velferdsteknologiprojekt for å få et markant løft i bruken av trygghets- og velferdsteknologi. Prosjektet organiseres som en pilot, der et sett aktuelle teknologiske løsninger kan testes ut under kontrollerte forhold, eksempelvis i en nyopprettet HDO-avdeling, en sykehjemsavdeling eller et bofellesskap. Tjenestene selv må velge hva som er det mest hensiktsmessige stedet for pilotering, ut fra pasientgrupper, organisering og ildsjeler som kan bidra til å drive arbeidet frem. Uttesting i et miljø med personale til stede vil gi verdifulle erfaringer og skape trygghet på at og hvordan løsningene fungerer, før teknologien i større grad rulles ut i avdelinger, bofellesskap/omsorgsboliger og private hjem. For å ivareta organisering, forarbeid, etablering, testing over tid og evaluering, må prosjektperioden være minimum 2 år. Prosjektorganiseringen som er foreslått gjør at det i hovedsak kan brukes investeringsmidler i stedet for driftsmidler til dekning av utgiftene, og dette gjør at tjenestene ikke får en økonomisk merbelastning i forbindelse med prosjektet. Et slikt prosjekt vil være ressurskrevende, både når det gjelder personalinnsats, etablering av nødvendig infrastruktur (tilstrekkelig internett og mobilsignaler), anskaffelse av teknologiske løsninger, installasjon og teknisk bistand. Etter omfattende effektiviseringstiltak i helse- og omsorgssektoren, vil ikke tjenestene kunne gjennomføre et slikt prosjekt innenfor egne rammer. Det ligger til grunn for prosjektet at man skal trekke veksler på erfaringer andre kommuner har gjort seg. Pilotprosjektet i velferdsteknologi forankres i kommunestyret gjennom vedtaket i handlings- og økonomiplanen for 2021-2024, og er lagt inn på planområde 12 omsorg.

Øvrige investeringsmidler knyttet til digitalisering ligger under planområde 1 Administrative tjenester.

Sikring av elv ved badedammen i Follebu

Tidligere tiltak for å bedre vanntilførselen til badedammen i Follebu har medført at vannstrømmen i elva har endret seg, og medført erosjon i den bratte skråningen på østsiden av elva. Det foreslås benyttet midler fra utbygginga i Holsfossen til plastring og sikring mot ytterligere erosjon, og tiltaket har således ingen bevilgningsmessig effekt.

Skole

iPad i skole

Ipad brukes som pedagogisk verktøy ved alle trinn i gausdalsskolen, ut fra elevenes alder og forutsetninger. Denne satsingen har vist seg å være helt essensiell for å kunne sikre elevene tilfredsstillende opplæring i forbindelse med koronasituasjonen. Med fire års estimert levetid, legges det inn investeringsmidler i planperioden til en gradvis utskiftning. Disse er lagt inn på planområde 3 Skole.

Kultur og fritid

Investeringsstilskudd kirkelig fellestråd

Det er lagt inn 0,5 mill. kr til vanntåkeanlegg i Aulstad kirke i 2023.

Teknisk drift

Gangveg ved Heggelia

I reguleringsplanen for Heggan III - feltet er det regulert inn en gang- og sykkelvei på nordsiden av boligfeltet nedenfor Heggelia bofellesskap. Boligfeltet er nå under utbygging, og etablering av gang- og sykkelveien foreslås lagt inn for å trygge og gode ferdselsforhold for myke trafikanter.

Investeringsmidler felles brannsamarbeid

Kommunen finansierer sin andel av innkjøp av materiell (for eksempel brannbiler) i regionalt brannvesen. Det vil si at de tre deltakerkommunene investerer i sine respektive andeler av bilene og finansierer disse innen egne budsjetter. I utgangspunktet avsettes det årlig 350.000 kr til slikt investeringsfond. I 2021 og 2022 er det satt av midler til kommunens andel av kjøp av en ny stigebil og tankbil. Investeringsbeløpene er følgelig noe høyere for disse to årene. Investering i stigebil var opprinnelig forutsatt i 2021, men levering er forsinket som følge av koronapandemien.

Overvannstiltak Segalstad bru jmf overvannsplan

Med bakgrunn i gjennomført kartlegging av bekker i området rundt Segalstad Bru, der behov for oppgradering av stikkrenner etc. er avdekket, foreslås det satt av 100.000 kr årlig gjennom planperioden.

Rammebevilgning utbyggingsområder

Dette er en rammebevilgning til utbyggingsområder. Følgende er planlagt utført i planperioden:

Det er lagt inn midler til asfaltering av Heggan etappe 4 i 2022 og 2023 med totalt 1,5 mill. kr. Asfaltering av Veisten boligfelt er lagt inn i 2021 med 0,4 mill. kr. VVA Steinsmoen inkludert ny pumpestasjon er lagt inn med 2,5 mill. kr i 2021. Veg Bjørndalsvollen industriområde er lagt inn med 0,6 mill.kr i 2021.

Rammebevilgning vann og avløp

Rammebevilgning VA omhandler investeringer innen selvkostområdene for vann og avløp. Kommunestyret har gjennom mange år delegert myndighet til å prioritere investeringene innen vann- og avløpstjenestene til Planutvalget. Det er derfor Planutvalget som vedtar fordelingen på det enkelte prosjekt.

Det er selvsagt en detaljert plan som ligger til grunn for nivået på budsjettet. Den er i tråd med prioriteringene i vann- og avløpsplanen. Den er under arbeid og vil bli ferdigstilt og lagt fram for kommunestyret i 2021.

Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg

Det avsettes investeringsmidler til rehabilitering av kommunens veger etter oppsatt 4-årsplan. Det avsettes investeringsmidler til rehabilitering av kommunens veger etter oppsatt 4-årsplan.

Bygg/eiendom/areal

Bekkenspylere Follebutunet

Det er behov for å skifte ut alle de fire bekkenspylerne ved Follebutunet. Disse er utslitte og det påløper utgifter til reparasjoner. Samlet utgift inklusive merverdiavgift er anslått å utgjøre 1,35 mill. kr i 2021.

El-bil ladere på kommunens eiendommer

Det ble i fjorårets økonomiplan satt av 300.000 kr årlig til etablering av el-billadere ved kommunens eiendommer. De første 10 ladepunktene ble etablert høsten 2020 ved driftsstasjonen (4 stk for eiendomsforvaltningen) og bak kommunehuset (6 stk. for hjemmetjensten). Bevilgningsnivået til dette tiltaket foreslås videreført i kommende planperiode for å få på plass ladeinfrastruktur ved flere av kommunens eiendommer.

Som ledd i det *Grønne skiftet* er kommunen videre opptatt av å legge til rette for at vårt lokale næringsliv skal kunne være konkurransedyktig også i årene som kommer. Å være relevant og attraktiv for den økende kundegruppen som benytter seg av elbil er et viktig element i dette. Kommunen har derfor innledet en dialog med næringsaktørene ved Segalstad Bru for å se på mulighetene for et samarbeid for å få opp en offentlig tilgjengelig ladeinfrastruktur. Kommunen har i denne forbindelse signalisert å kunne ta deler av kostnadene i form av en 400 Volt nettstasjon med tilstrekkelig effekt for hurtiglading. Det foreslås lagt inn 1,0 mill. kr til dette i 2021, forutsatt tilstrekkelig interesse fra næringsaktørene.

Etablering av aktivitetsområde i Heggen 4

I forbindelse med utbygging av Heggen 4 er det planlagt etablering av et aktivitetsområde i sammenheng med fordrøyningsanlegg for overvann. Etter at aktivitetsområdet er bygd, overdras det vederlagsfritt til velforeningen, som har det videre ansvar for drift og vedlikehold.

Lekeapparater barnehagene

Det avsettes jevnlig midler til utskifting av lekeapparater i barnehagene.

Lekeapparater skolene

Det avsettes jevnlig midler til nye lekeapparater ved skolene.

Molok søppelanelgg ved Follebutunet og Forsettunet

Det er ønskelig med nedgravde søppelhåndteringsanlegg (Molok) ved Follebutunet og Forsettunet. Dette vil kunne gi bedre sortering av avfallet, samt forskjønne områdene rundt institusjonene.

Nye biler til eiendomsforvaltningen

Det var opprinnelig lagt inn utskifting av bil til eiendomsforvaltningen i 2021. Dette blir utsatt til 2023.

Rammebevilgning inv Pleie og omsorg

Helse- og omsorgssektoren disponerer en stor bygningsmasse av eldre og varierende dato, og der det er et kontinuerlig behov for rehabilitering og ombygging for å ivareta nye krav og behov i tjenstene. Det har i de siste års strategiplaner vært avsatt 0,7 mill. kr årlig til tiltaket, og dette foreslås også for kommende planperiode. I 2022 er det posten redusert med 0,25 mill. kr til et Molok avfallshåndteringsanlegg ved institusjonene.

Rammebevilgning planområde 7 for øvrig

Rammebevilgning planområde 7 knytter seg til tiltak innen rehabilitering av kommunens bygningsmasse. Beløpet har gjennom en del år vært 3 mill. kr/år, men kommunestyret justerte ned dette beløpet i forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2020 og økonomiplanen for 2020-2023. Det nivået er videreført også for årene 2021-2024.

Sprinkleranlegg Follebutunet

Det ble i budsjettet for 2019 lagt inn midler til sprinkleranlegg ved Follebutunet. Arbeidet ble først forsinket da det viste seg å bli mer komplisert enn først forutsatt. Dette medførte at kommunen fikk nye kostnadsoverslag fra innleid rådgiver. Det viste seg å være vesentlig høyere enn det som i utgangspunktet var budsjettet.

Korona-pandemien har ytterligere forsinket investeringen og kommunestyret besluttet derfor å utsette prosjektet og innta det i budsjettet for 2021 i stedet.

Som følge av at Husbanken har kommet med tilskuddsordninger som kan benyttes til sprinkleranlegg ved institusjoner og omsorgsboliger, vil nettobevilgningen likevel være tilstrekkelig. Det er lagt inn en netto bevilgning på 4,9 mill. kr til prosjektet.

Sprinkleranlegg Forsetunet

Innlagt bevilgning er nettobevilgning hensyntatt anslått tilskudd fra Husbanken.

Sprinkleranlegg omsorgsboliger Forsetunet

Inntatt bevilgning er ei nettoramme der det er tatt hensyn til anslått tilskudd fra Husbanken.

Steinslia næringsområde, grunnerverv og opparbeiding

Det ble i budsjettet for 2020 lagt inn 2,5 mill. kr til overtagelse av opparbeida veg i nedre del av feltet i 2020. Tilrettelegging for næringslivet i kommunen er høyt prioritert, og i kommende økonomiplanperiode 2021-2024 er det lagt inn i 2023 (7 mill kr) og 2024 (2 mill. kr) til videre arbeid med utvikling av Steinslia næringsområde. Det er imidlertid ikke tatt høyde for kommunalt vann- og avløpsnett per nå. Det må det tas stilling til på et senere tidspunkt.

Teknisk utstyr i kommunestyresalen

Audio/Video-utstyret i kommunestyresalen har ikke vært vesentlig oppdatert de siste 20 årene. Det er derfor behov for en oppgradering til dagens standard for å kunne gjennomføre effektive møter og arrangementer. Dette behovet er nå forsterket av situasjonen med Covid-19, ettersom møter og samlinger i større grad må gjennomføres/overføres digitalt, og det er forventet å vedvare.

Teknisk utstyr kultursalen

Audio/Video-utstyret i kultursalen har ikke vært vesentlig oppdatert de siste 20 årene. Det er derfor behov for en oppgradering til dagens standard for å kunne gjennomføre effektive arrangementer. Dette behovet er nå forsterket av situasjonen med Covid-19, ettersom møter og samlinger i større grad må gjennomføres/overføres digitalt, og det er forventet å vedvare.

Trafikksikkerhetstiltak - dropsone Follebu skole

Trafikksituasjonen ved Follebu skole er uoversiktlig morgen og ettermiddag i forbindelse med at foreldre leverer og henter sine barn. Det jobbes kontinuerlig med holdningsskapende tiltak for at barna skal gå til skolen. Det er likevel slik at noen må bli kjørt eller hentet, og det er da ikke ønskelig at de kjører ned mot skolegården. Kommunen har hentet inn konsulentbistand for å se på alternative løsninger. Det er foreslått å legge inn midler til dette i 2021.

Helse

Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.

Tiltaket omfatter både planområde 11 Helse og 12 Omsorg.

Kommunen har 4 leasingavtaler på biler til hjemmetjenesten (planområde 12 Omsorg) som utløper i 2021 og 2 som går ut i 2022. I tillegg har hjemmetjenesten seks andre biler som må skiftes ut i løpet av de nærmeste årene. Rehabiliteringstjenesten (planområde 11 Helse) har også en eldre bil som en må påregne utskifting av i økonomiplanperioden. Bilene går kontinuerlig gjennom hele året og har stor slitasje.

Bilene må ha firehjulsdrift. Dette fordi de benyttes på områder med mye terreng og på alle døgnets tider hele året.

Når det er behov for utskifting erstattes biler som bruker fossilt drivstoff med el-biler, så langt det lar seg gjøre.

I psykisk helsetjeneste (planområde 11 Helse) er det nødvendig med en personbil til transport av brukere og ansatte. De ansatte benytter i dag privatbil, og det er ikke en ønsket situasjon på fast basis når det gjelder transport av brukere. Det er derfor lagt inn 0,4 mill. kr til anskaffelse av en personbil i 2021.

Rammebevilgning vann og avløp

Rammebevilgning VA omhandler investeringer innen selvkostområdene for vann og avløp. Kommunestyret har gjennom mange år delegert myndighet til å prioritere investeringene innen vann- og avløpstjenestene til Planutvalget. Det er derfor Planutvalget som vedtar fordelingen på det enkelte prosjekt.

Det er selvsagt en detaljert plan som ligger til grunn for nivået på budsjettet. Den er i tråd med prioriteringene i vann- og avløpsplanen. Den er under arbeid og vil bli ferdigstilt og lagt fram for kommunestyret i 2021.

Omsorg

Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.

Tiltaket omfatter både planområde 11 Helse og 12 Omsorg.

Kommunen har 4 leasingavtaler på biler til hjemmetjenesten (planområde 12 Omsorg) som utløper i 2021 og 2 som går ut i 2022. I tillegg har hjemmetjenesten seks andre biler som må skiftes ut i løpet av de nærmeste årene. Rehabiliteringstjenesten (planområde 11 Helse) har også en eldre bil som en må påregne utskifting av i økonomiplanperioden. Bilene går kontinuerlig gjennom hele året og har stor slitasje.

Bilene må ha firehjulsdrift. Dette fordi de benyttes på områder med mye terreng og på alle døgnets tider hele året.

Når det er behov for utskifting erstattes biler som bruker fossilt drivstoff med el-biler, så langt det lar seg gjøre.

I psykisk helsetjeneste (planområde 11 Helse) er det nødvendig med en personbil til transport av brukere og ansatte. De ansatte benytter i dag privatbil, og det er ikke en ønsket situasjon på fast basis når det gjelder transport av brukere. Det er derfor lagt inn 0,4 mill. kr til anskaffelse av en personbil i 2021.

Rammebudsj omsorg ikke-bygningsmessig art

For årene 2022-2024 er det budsjettet med en årlig bevilgning på 0,2 mill. kr til investeringer i større utstyr ved sykehjemmene.

Velferdsteknologi

Det foreslås å iverksette et velferdsteknologiprojekt for å få et markant løft i bruken av trygghets- og velferdsteknologi. Prosjektet organiseres som en pilot, der et sett aktuelle teknologiske løsninger kan testes ut under kontrollerte forhold. Det er enighet mellom hovedtillitsvalgte, hovedverneombud og arbeidsgiver om at piloten bør gjennomføres i en eventuell nyopprettet HDO-avdeling ved Follebutunet. Dersom heldøgns omsorg (HDO) ikke blir opprettet som nytt tjenestetilbud i Gausdal kommune, foreslås piloten gjennomført i en sykehjemsavdeling eller et bofellesskap for eldre. Tjenestene må i så tilfelle selv velge hva som er det mest hensiktsmessige stedet for pilotering, ut fra pasientgrupper, organisering og ildsjeler som kan bidra til å drive arbeidet frem.

Generelle utgifter og inntekter

Egenkapitalinnskudd KLP

Kommunen har sin pensjonsordning hos KLP. Ettersom KLP er et gjensidig selskap, er en samtidig også eier av selskapet. KLP har plikt til å ha en viss soliditet/størrelse på egenkapitalen for å kunne garantere for framtidige pensjoner. Derfor må eierne årlig innbetale egenkapitaltilskudd til selskapet. I økonomiplanperioden ligger det årlige egenkapitaltilskuddet på 1,5 mill. kr.

Oversikt Investering og finansiering

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Investeringer i varige driftsmidler	93 590	36 120	40 520	15 870
Tilskudd til andres investeringer	0	0	500	0
Investeringer i aksjer og andeler i selskaper	1 500	1 500	1 500	1 500
Utlån av egne midler	0	0	0	0
Avdrag på lån	0	0	0	0
Sum finansieringsbehov	95 090	37 620	42 520	17 370
Kompensasjon for merverdiavgift	-3 724	-1 486	-1 430	-697
Tilskudd fra andre	0	0	0	0
Salg av varige driftsmidler	-7 550	-5 900	-5 630	-5 150
Mottatte avdrag på utlån av egne midler	0	0	0	0
Bruk av lån	-82 838	-30 747	-36 156	-12 220
Videreutlån	23 000	20 000	20 000	20 000
Bruk av lån til videreutlån	-23 000	-20 000	-20 000	-20 000
Avdrag på lån til videreutlån	7 535	8 276	8 943	9 610
Mottatte avdrag på videreutlån	-7 213	-7 263	-8 597	-9 263
Netto avsetninger til eller bruk av bundne investeringsfond	-100	0	0	0
Netto avsetninger til eller bruk av ubundet investeringsfond	-1 200	-500	350	350
Sum finansiering	-95 090	-37 620	-42 520	-17 370
Sum finansieringsbehov	95 090	37 620	42 520	17 370
Sum finansiering	-95 090	-37 620	-42 520	-17 370
Udekket finansiering	0	0	0	0

Økonomisk utvikling i planperioden

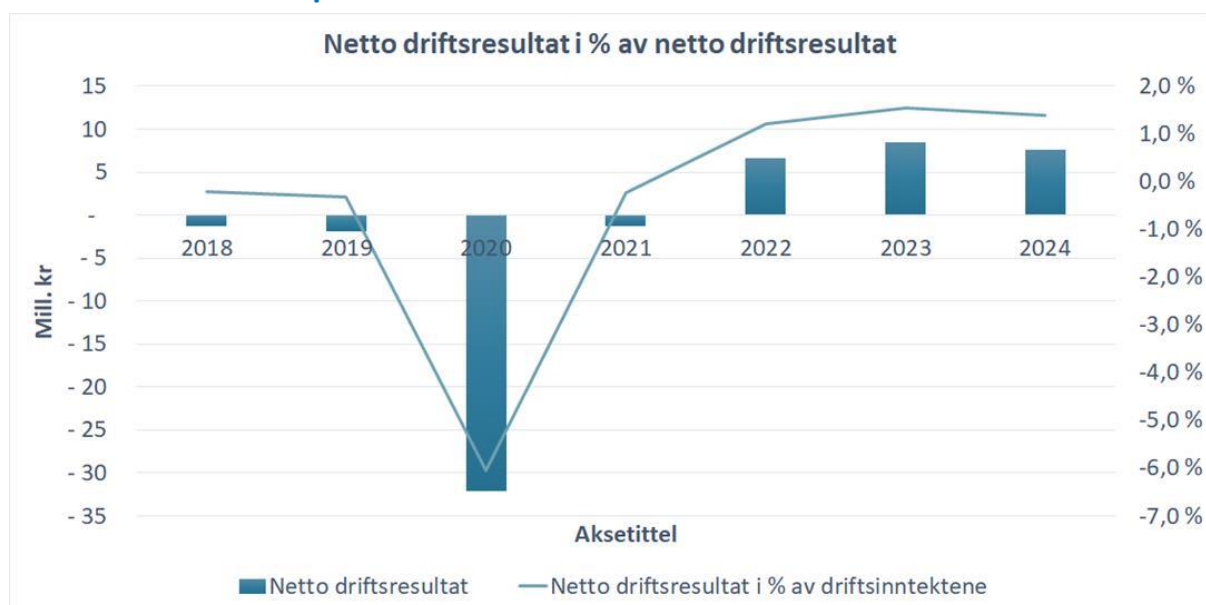
Disposisjonsfond i prosent av brutto driftsinntekter

Ønsket mål på disposisjonsfond er at de skal utgjøre 8 % av sum driftsinntekter. Tabellen viser hvilket nivå dette utgjør ut fra kommunedirektøren sitt forslag til budsjett og økonomiplan.

Nivå disposisjonsfond	År 2021	År 2022	År 2023	År 2024
Saldo per 31.12	9,9	18,7	28,4	37,1
I % av sum driftsinntekter	1,8 %	3,4 %	5,2 %	6,7 %
Avstand til mål om 8 %	34,1	25,0	15,6	7,2

I årene 2021-2024, er det lagt inn en buffer til koronautgifter samt økning i rente- og lønnsutgifter. Hadde denne bufferen i stedet vært avsatt til disposisjonsfond, ville handlingsregelen ha vært innfridd fra og med 2023.

Netto driftsresultat i prosent av brutto driftsinntekter

Netto driftsresultat i % av sum driftsinntekter er langt fra den ønskede handlingsregelen på 1,75 % i 2020-budsjettet. Kommunestyret vedtok imidlertid en betydelig nedjustering av kommunens driftsbudsjett i økonomiplanen for 2020-2023. Kommunestyret har i løpet av året vedtatt omfattende tiltak, og de resterende tiltak for å dekke opp kommunestyrets krav til omstilling er tatt inn i kommunedirektøren forslag til budsjett for 2021 og økonomiplanen 2021-2024.

Følgende tall gjelder for denne handlingsregelen for økonomiplanperioden:

Handlingsregel	Mål	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Netto driftsresultat i % av driftsinntektene	1,75 %	-0,2 %	1,2 %	1,5 %	1,4 %

Det er følgende avstand til målet på 1,75%:

Økonomiplan for 2021-2024

2021	2022	2023	2024
-10,9	-3,0	-1,2	-2,0

Når det gjelder 2022-2024, er det lagt inn en buffer til økning i rente- og lønnsutgifter. Hadde denne bufferen i stedet vært avsatt til disposisjonsfond, ville handlingsregelen ha vært innfridd fra og med 2023.

Netto lånegjeld i prosent av brutto driftsinntekter

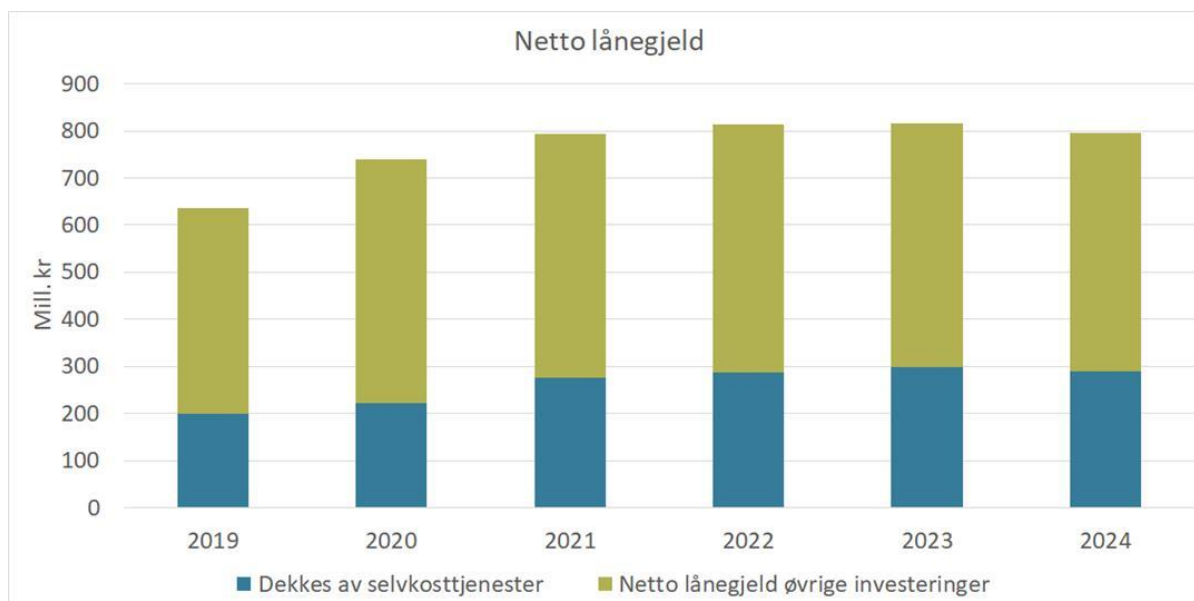
Kommunens netto lånegjeld ligger betydelig høyere enn det som er den satte handlingsregelen for kommunen. All den tid kommunen fortsatt gjennomfører betydelige investeringer innen selvkostsektoren, vil dette bidra til at dette nøkkeltallet fortsatt vil være høyt. De utgifter som knytter seg til renter og avdrag på disse investeringene dekkes av gebyrene, og påvirker slik sett ikke kommunens økonomi for øvrig.

Det er i tillegg tatt høyde for at kommunens lån på 23 mill. kr til Lillehammer og Gausdal energiverk holding as blir borte fra og med 2022. Det under forutsetning av at eierne vedtar å oppløse selskapet og tilbakeføre kommunens aksjer i Innlandet Energi Holding as til Gausdal og Lillehammer kommuner.

Handlingsregelen for planperioden er som følger:

	B 2020	B 2021	B 2022	B 2023	B 2024
Netto lånegjeld i % av brutto driftsinntekter	158 %	165 %	168 %	170 %	166 %
Handlingsregel	80 %	80 %	80 %	80 %	80 %
Differanse i mill. kr til målet	313	353	377	377	352

Oversikt som viser kommunens netto lånegjeld og andel av denne som knytter seg til selvkostområdene vises her:

Økonomiplan for 2021-2024

Netto lånegjeld	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Dekkes av selvkosttjenester	199	223	277	288	299	290
Netto lånegjeld øvrige investeringer	438	515	516	525	517	505
Sum netto lånegjeld	637	738	792	814	817	795

Årlig låneopptak

Handlingsregel:

Kommunens årlige låneopptak skal ikke overstige låneavdrag (utenom selvkostområdet og startlån).

Tall ut fra kommunedirektørens forslag til budsjett er som følger:

Tall i hele mill. kr	Budsjett 2021	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024
Låneopptak til investeringer	82,84	30,75	36,16	12,22
Andel låneopptak knyttet til VAR	62,80	22,50	22,30	2,50
Låneopptak utenom startlån og VAR	20,04	8,25	13,86	9,72
Betalt avdrag lån investeringer	28,60	31,50	32,60	33,00
Avdrag knyttet til VAR	9,29	10,91	11,09	12,12
Avdrag utenom startlån og VAR	19,31	20,59	21,51	20,89
Låneopptak utover avdrag på lån korrigert for startlån og avdrag VAR	0,73	-12,35	-7,65	-11,17

Dette viser at handlingsregelen er mer enn nådd i årene 2022-2024, mens det i budsjettet for 2021 er tett nær med et avvik på 730.000 kr.

Leve hele livet

Her vises de fem innsatsområdene i reformen Leve hele livet, status for hvert område i Gausdal kommune og hvordan det er planlagt å arbeide videre med reformen lokalt i kommunen.

KVALITETSREFORMEN LEVE HELE LIVET I GAUSDAL KOMMUNE

Foto: Edel Klaape-Aasdal

BAKGRUNN OG FORMÅL

De fleste eldre lever gode liv, former sin egen hverdag, er aktive og deltar i sosiale fellesskap og forbereder sin egen alderdom. De som har behov for det, får gode helse- og omsorgstjenester når det trengs. Eldre bidrar med sine ressurser i jobb, for familie og venner og i nærmiljøet. Alle eldre bør fortsette å ha disse gode hverdagene, også når helsa etter hvert kan svikte og det offentlige må bistå med et helse- og omsorgstilbud.

Leve hele livet vektlegger gode overganger, brukermedvirkning, tverrfaglige arbeidsmåter, forebygging og tidlig innsats. Med Leve hele livet skal eldre få mulighet til å mestre eget liv der de bor, hele livet. Overordnet skal reformen bidra til: flere gode leveår, pårørende som ikke blir utslitt og ansatte som trives på jobben og som får brukt sin kompetanse.

I Helsedirektoratets veileder heter det at meldingen *Leve hele livet* skal være en verktøykasse som inneholder redskaper og materialer som kan brukes ulikt på ulike steder. Det er innsikt og gode erfaringer fra kommuner som er innholdet i verktøykassen. Arbeidet med «*Leve hele livet*» kan betegnes som samskaping, der flere aktører i samfunnet går sammen om å utvikle felles løsninger både på kommunens og samfunnets utfordringer. Det vil i stor grad være snakk om å mobilisere de ressursene som finnes i kommunen.

FORANKRING

Vi legger opp til at innsatsområdene i *Leve hele livet* er en del av kommunens Handlings- og økonomiplan, og forankres i kommunestyret. Som en del av handlings- og økonomiplanen vil den også bli revidert årlig.

STATUS

Gausdal kommune har store deler av tiltakene under de fem innsatsområdene i *Leve hele livet* på plass. Stort sett er våre tjenester gode, men det utelukker ikke at vi kan bli bedre. Vi vil ha fokus på de områdene som kommunestyret har bestilt og områder som det faglig sett er av størst betydning å gjøre noe med.

Fakta grunnlaget for dette arbeidet finnes under planområde 11 og 12 og det vises til kunnskapsgrunnlaget for utredning av framtidens helse- og omsorgstjenester i Gausdal kommune fra august 2019 og til de senere delutredningene innenfor sektoren.

MÅL FOR ARBEIDET MED REFORMEN

Målene for arbeidet med reformen i Gausdal samsvarer med målene i kommuneplanenes samfunnsdel og målene for planområde 11 og 12 i handlings- og økonomiplanen:

- Innbyggerne lever aktive liv og mestrer hverdagen og egen helse.
- Medarbeiderne samhandler og bruker sin kompetanse aktivt for å skape gode og effektive tjenester, i samarbeid med innbyggeren.

Målet for reformen *Leve hele livet* er:

- Med *Leve hele livet* skal eldre få mulighet til å mestre eget liv der de bor, hele livet.

Mens *Leve hele livet* kun tar utgangspunkt i eldre, inkluderer kommunens mål alle innbyggerne. Dette ut ifra erkjennelsen av at omsorgstjenesten, sykehjem og hjemmetjeneste, ikke bare er eldreomsorg, men omsorg for innbyggere i alle aldre. En tredel av helse- og omsorgstjenestens brukere er under 67 år.

STRATEGI

Reformen har mange innsatsområder med flere løsningsforslag under hvert område. Vår strategi er å ta tak i de delene av reformen («verktøykassa») som er mest aktuelle for oss nå. Vi gjør allerede veldig mye innenfor de områdene som trekkes fram i planen, og de sakene som vi allerede har på plass lar vi ligge. De tema som ikke aktualiseres nå kan tas opp igjen senere.

Regjeringen legger opp til en prosess hvor kommunestyrene behandler og vedtar hvordan reformens løsninger kan innføres og gjennomføres lokalt. Innbyggernes behov skal være styrende for tiltakene som iverksettes. (Kommuneproposisjonen 2021)

REFORMENS MÅL INNENFOR DE FEM INNSATSOMRÅDENE

1. Aldersvennlig samfunn
  - Målet er å skape et samfunn som legger til rette for at eldre kan bidra og delta i samfunnet
2. Aktivitet og fellesskap
  - Målet er økt aktivitet, gode opplevelser og fellesskap
3. Mat og måltider
  - Målet er å redusere underernæring og skape gode mat- og måltidsopplevelser for den enkelte
4. Helsehjelp
  - Målet er å øke mestring og livskvalitet, forebygge funksjonsfall og gi rett hjelp til rett tid
5. Sammenheng i tjenestene
  - Målet er økt trygghet og forutsigbarhet i pasientforløpet til eldre og deres pårørende

Leve hele livet
- en kvalitetsreform for eldre

GAUSDAL KOMMUNES LEVERANSEMÅL INNENFOR PLANOMRÅDE 12 OMSORG

- Tverrfaglighet, hverdagsrehabilitering og hverdagsmestring
- Forebyggende arbeid, forebyggende hjemmebesøk
- Nytt trinn i omsorgstrappen – HDO
- Økt bruk av velferdsteknologi
- Kompetanse – øke andelen med fagutdanning
- Effektivisere driften av hjemmetjenesten
- Effektivisere driften i sykehjemmene
- Effektivisere kjøkkendriften

HELSEDIREKTORATETS LØSNINGSFORSLAG OG STATUS I GAUSDAL

Fra St.mld.15, Leve hele livet

ALDERSVENNLIG SAMFUNN

1. Planlegg egen alderdom
2. Eldrestyrt planlegging
3. Nasjonalt nettverk
4. Partnerskap på tvers av sektorer
5. Seniorressursen

Helsedirektoratets kommentar

- Planlegg egen alderdom – en kampanje på tilrettelegging av bolig, sosialt fellesskap og et aktivt liv
- Eldrestyrt planlegging av aldersvennlige lokalsamfunn
- Seniorressursen – ta i bruk den ressursen eldre representerer i arbeidsliv og frivillig arbeid

Status i Gausdal

- Planlegge egen alderdom har vært tema i kommunestyret, eldrerådet og innbyggermøter nå i omstillingsperioden
  - Både tildelingskontoret og hjemmetjenesten opplever endrede holdninger i befolkningen, ved at flere ønsker å bo i eget hjem og flere utbedrer boligen og legger til rette for å bo der selv med nedsatt funksjonsnivå.
- Tjenesteutvalget har hatt fokusgrupper med flere «kategorier» innbyggere (67+, pårørende, frivillige)
- Forebyggende hjemmebesøk/samtale har fokus, men er ikke systematisert = foreløpig mest opp til tildelingskontoret og de ansatte i hjemmetjenesten
- Planlegger økt samarbeid med frivillige på dagsenter for eldre
- Flere yngre eldre er blitt med som frivillige den siste tiden

Tiltak

- Temadag om forebyggende hjemmebesøk, velferdsteknologi og andre helsefremmende og forebyggende tiltak, har vært planlagt, men er utsatt pga. Korona-pandemien
- Informasjonskampanje om forebyggende hjemmebesøk
- Starte opp tilbudet med forebyggende hjemmebesøk til alle innbyggere over 80 år
- Pilotprosjekt for økt bruk av velferdsteknologi

AKTIVITET OG FELLESKAP

Foto: Edel Klaape-Aasdal

Foto: Edel Klaape-Aasdal

1. Gode øyeblikk
2. Tro og liv
3. Generasjonsmøter
4. Samfunnskontakt
5. Sambruk og samlokalisering

Helsedirektoratets kommentar

- Eldre bør få tilbud om minst én time aktivitet daglig med bakgrunn i egne interesser, ønsker og behov. Aktiviteten skal gi gode opplevelser og øyeblikk i hverdagen og stimulere sanser og minner, bevegelse og deltakelse i sosialt fellesskap.
- Generasjonsmøter - Etablere møteplasser mellom unge og eldre i dagliglivet og organisere aktivitet og virksomhet på tvers av generasjonene. For

å skape flere gode møteplasser, er det viktig at kommunene utvikler politikk og planverk som tilrettelegger for et tettere samarbeid mellom generasjonene.

- Sambruk og samlokalisering - Sykehjem og omsorgsboliger bør bygges slik at de blir en integrert del av lokalmiljøet, gjerne med felles møteplasser og naboskap på tvers av generasjoner og funksjoner.

Status i Gausdal

- Dagsenter for eldre har mange aktiviteter for sine brukere
- Gå-grupper
- Aktivitetsvenner og spisevenner
- Barnehage har faste dager i sykehjemmet og barneskole spiser lunsj med eldre på sykehjemmet
- Fylkesmannens inspirasjonskorps startet sin aktivitet i Gausdal
- Tjenesten har økt fokus på bruk av velferdsteknologi

MAT OG MÅLTIDER

1. Det gode måltidet
2. Måltidstider
3. Valgfrihet og variasjon
4. Systematisk ernæringsarbeid
5. Kjøkken og kompetanse lokalt

Helsedirektoratets kommentar

- Et godt måltid skal bestå av næringsrik mat som ser god ut, lukter godt og smaker godt. Maten og måltidet må tilpasses den enkeltes forutsetninger og behov, og serveres i en hyggelig ramme.
- Maten skal ha tilstrekkelig og riktig innhold av energi og næringsstoffer.

- Det bør legges til rette for sosiale måltidsfellesskap for de som ønsker det. Spisevenner er et eksempel på hvordan kommunene kan tilrettelegge for dette.
- Tilpasset måltidsrytme. Valgfrihet og variasjon. Systematisk ernæringsarbeid. Kjøkken og matfaglig kompetanse lokalt.

Status i Gausdal

- Kjøkkenet sikrer næringsrik/riktig sammensatt kost.
- Matpuls = internkontrollsystem for hygiene og ernæring
- Sykehjem og boliger sørger for hyggelige rammer.
- Vi har god måltidsrytme med fire hovedmåltider jevnt fordelt på dag og kveld
- Sykehjem – relativt faste rutiner rundt måltidene, men er fleksible og tilpasser måltidene til pasientenes behov
- Omsorgsboliger – de beboerne som kan og som ønsker det, spiser sammen kantina
- Alle pasienter blir ernæringskartlagt – både i hjemmetjenesten og i sykehjemmene
- Lokalt kjøkken
- Matombringing

HELSEHJELP

1. Hverdags-mestring
2. Proaktive tjenester
3. Målrettet bruk av fysisk trening
4. Miljøbehandling
5. Systematisk kartlegging og oppfølging

Helsedirektoratets kommentar

- Hverdagsmestring
  - Eldre skal ha mulighet til å klare seg selv i størst mulig grad. Helse- og omsorgstjenesten bør vurdere den enkeltes behov og potensial for rehabilitering og egenomsorg før det iverksettes tiltak som kompensere for tap av funksjonsevne. Hverdagsrehabilitering er et sentralt virkemiddel som både kan gi økt selvstendighet i dagliglivets aktiviteter, forbedre funksjonsevnen og utsette ytterligere funksjonsfall. Velferdsteknologiske løsninger er viktige virkemidler.
- Proaktive tjenester
  - Proaktive tjenester er tjenester som settes inn på et tidlig tidspunkt, før alvorlig sykdom har utviklet seg. Det innebærer å oppsøke innbyggere som ikke selv oppsøker helsetjenesten, og tilbyr tettere oppfølging. Det kan forhindre at sykdom og funksjonssvikt forverres. Helse- og omsorgstjenesten bør vurdere å bruke forebyggende hjemmebesøk ikke bare når innbyggerne har nådd en viss alder, men for eksempel ved alvorlige hendelser, partners dødsfall, utskrivning fra sykehus eller ny kronisk diagnose.
- Målrettet bruk av fysisk trening
  - Eldre bør få tilbud om fysisk trening og aktivitet som forebyggende, behandlende og rehabiliterende tiltak. Dette kan for eksempel skje gjennom kommunens frisklivstilbud, ved å etablere treningstilbud/treningsgrupper for eldre, og ved individuelt tilpasset trening. Fysisk aktivitet er et tiltak som har stort potensiale for å forebygge fall, tap av fysisk funksjon og kognitiv svikt og demens.
- Miljøbehandling

- Miljøbehandling kan øke mestring og velvære, skape nye muligheter for kommunikasjon, dempe angst og uro og redusere unødig legemiddelbruk hos eldre. Miljøbehandling kan inneholde integrert bruk av musikk og andre kulturuttrykk i behandling og daglige aktiviteter, minnearbeid, gjenkjenning og sansestimulering.
- Systematisk kartlegging og oppfølging
  - Å fange opp tegn på utvikling av sykdom, funksjonstap eller problemer, er en forutsetning for å komme tidlig i gang med tiltak, både hos hjemmeboende eldre og eldre på sykehjem. Helse- og omsorgstjenesten bør utvikle og bruke ansattes kompetanse i systematisk kartlegging, observasjon og oppfølging. Slik kartlegging og oppfølging må, i tillegg til fysisk helse og funksjon, omfatte ernæringsstatus, munn- og tannhelse, sansetap, psykisk helse og sosiale forhold.

Status i Gausdal

- Økende grad av somatisk behandling i hjemmetjenesten
- Hverdagsrehabilitering og –mestring er integrert i hjemmetjenesten (sykepleier og fysioterapeut med spesielt ansvar/pådrivere)
- Fall-kartlegging på alle pasienter
- Arbeider med å endre fokus i tjenesten fra reaktive og behandlende tiltak til proaktive og forebyggende tiltak
- Når hjemmetjenesten oppdager pasienter som begynner å få nedsatt funksjon (eks. dårlig muskelstyrke og koordinasjon) foreslås og iverksettes trening – enten enkel trening eller rehabiliterende trening med fysioterapeut
- Demenskoordinator jobber mye med minnearbeid, gjenkjenning og sansestimulering
- Miljøbehandling demens har som mål å sette den enkelte i stand til å bruke sine ressurser og opprettholde selvstendighet så lenge som mulig
- Pårørendeskole og samtalegrupper for pårørende til personer med demens
- Utvidet antall plasser i dagsenter demens
- Standardiserte skjema for kartlegging, observasjon og oppfølging brukes av alle (ikke bare TK)

SAMMENHENG I TJENESTENE

1. Den enkeltes behov
2. Avlastning og støtte til pårørende
3. Færre å forholde seg til, økt kontinuitet
4. Mykere overgang mellom hjem og sykehjem
5. Planlagte overganger mellom kommuner og sykehus

Helsedirektoratets kommentar

- Tjenestetilbud skal ta utgangspunkt i hva som er viktig for den enkelte. Det innebærer å ivareta de eldre som hele mennesker, ikke bare deres sykdom og funksjonssvikt. Målet er at hvert enkelt menneske skal ta i bruk sine ressurser og opprettholde selvstendighet så lenge som mulig.
- Avlastning og støtte til pårørende Mer fleksible kommunale avlastningstilbud som møter pårørendes behov, informasjon og dialog blant annet ved bruk av digitale verktøy, pårørendeskoler og samtalegrupper som medvirker til læring og mestring.
- Færre å forholde seg til – økt kontinuitet. Primærkontakt, riktig hjelp til riktig tid, nye arbeids- og organisasjonsformer, alternative turnusordninger.

Økonomiplan for 2021-2024

- Mykere overgang mellom eget hjem og sykehjem. Er det barrierer i regelverket som hindrer samordning og gode pasientforløp mellom eget hjem og sykehjem? Informasjon, kommunikasjon.
- Planlagte overganger mellom kommuner og sykehus. Det bør legges til rette for tidlig planlegging og saksbehandling for utskriving i samråd med pasient og pårørende, og for gjensidig kompetanseoverføring mellom tjenestenivåene.

Status i Gausdal

- Fokus på hvert enkelt menneske og den enkeltes ressurser. Til hjelp for dette oppfordres alle til å stille spørsmålet «Hva er viktig for deg?» når pasientenes behov skal vurderes.
- Har økt antall korttids-/avlastningsplasser – mest somatiske
- Fokus på effektiv ruteplanlegging i hjemmetjenesten – særlig nå i Korona-tiden
- Har arbeidet med pasientforløp bl.a. gjennom deltakelse i læringsnettverket «Gode pasientforløp» (KS og FHI)
- Sømløse overganger internt i kommunen ved at tildelingskontoret er «sentralen» for all kommunikasjon mellom instanser: sykehjem → hjemmetjenesten, hjem → sykehjem, sykehus → sykehjem og sykehus → hjem.
- Samhandlingen mellom sykehus og kommune er avtaleregulert og fungerer stort sett bra
- Sømløse overganger internt i kommunen
- I forbindelse med handlings- og økonomiplanen for 2021-2024 vurderes innføring av et nytt trinn i omsorgstrappen – HDO – heldøgns omsorgsplasser med bemanning.

FORSLAG TIL VIDERE ARBEID

Ett av hovedsatsningsområdene i «Leve hele livet» er å skape et aldersvennlig Norge. Det legges i første halvår fram en sak til kommunestyret som behandler og vedtar en prosess for hvordan vi kan arbeide med det perspektivet i Gausdal kommune - ut fra lokale forhold og i samarbeid med frivillig sektor og andre aktører i lokalsamfunnet. Rådet for eldre og personer med nedsatt funksjonsevne gir innspill til prosessen før kommunestyret behandler denne saken.

Kommunens planområder

Administrative fellestjenester

Om planområdet

Planområde 1 inneholder alle utgifter knyttet til den politiske og administrative styringen av kommunen. I planområdet inngår resepsjonen i kommunehuset, politisk sekretariat, post- og arkiv, personalarbeid, informasjon, økonomistyring, arbeid med eiendomsskatt, kvalitetssystem, internkontroll og utviklingsoppgaver for enhetene, de folkevalgte organer som kommunestyret/formannskapet /planutvalget/tjenesteutvalg, og råd for eldre og personer med funksjonsnedsettelse, ungdomsrådet, kontrollutvalget inkludert utgifter til revisjon, tilskudd til interkommunale samarbeid (vedrørende skatt/innfordring, lønn/regnskap, innkjøpsamarbeidet, personvernombud, borgerlige vigsler), store fellesposter som forsikringer, frikjøp hovedtillitsvalgte og felles IKT-utgifter.

Driftsbudsjett med endringer

Økonomiplan for 2021-2024

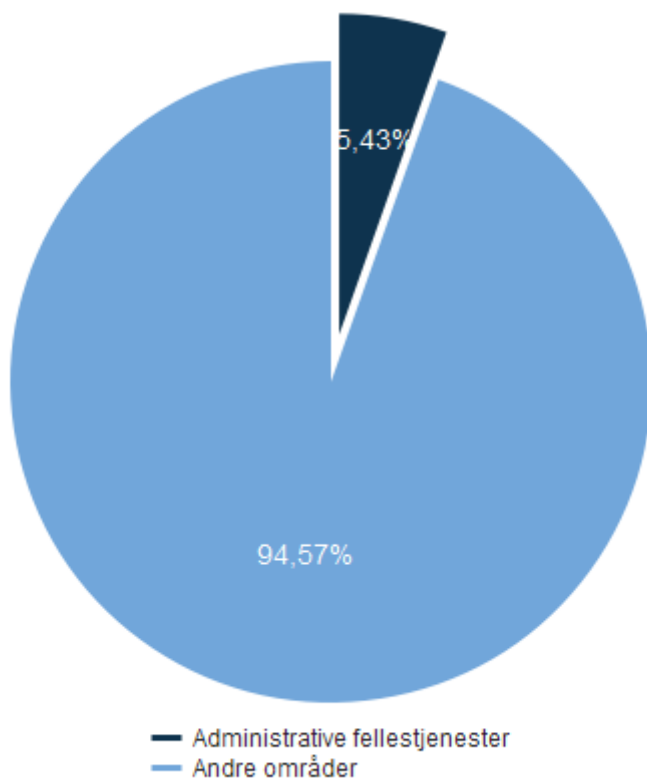
Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	27 956	27 956	27 956	27 956
Vedtatt forrige periode				
Fellesenhet Økonomi, redusert driftsramme	-44	-44	-44	-44
Kommunestyrevalg 2019, stortingsvalg 2021	550	0	650	0
Nedjustert budsjett fellesenhet skatt/innfordring, oppgavoverføring av skatteoppkrevingen til Skatteetaten	-315	-315	-315	-315
Redusert driftsramme planområde 1 Administrative fellestjenester	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Retaksering av eiendomsskattetaksten for øvrige eiendommer	-1 200	-1 600	-1 600	-1 600
Sum Vedtak forrige periode	-2 009	-2 959	-2 309	-2 959
Sum Budsjettendring i år	444	428	428	428
Sum Lønns- og prisvekst	212	212	212	212
Konsekvensjustert budsjett	-1 353	-2 319	-1 669	-2 319
Konsekvensjustert ramme	26 603	25 637	26 287	25 637
Nye tiltak				
Kontroll og tilsyn, økte utgifter	82	82	82	82
Korreksjon avskrivninger	2 126	2 126	2 126	2 126
Overlapp i forbindelse med at ansatt slutter.	850	425	425	425
Informasjonsarbeid og valg				
Tilskudd til interkommunalt barnevernsamarbeid, inntekt husleie og andel fellesutgifter.	-200	-200	-200	-200
Andre tiltak	83	83	83	83
Økt satsing bredbånd	100	100	100	100
Sum Nye tiltak	3 041	2 616	2 616	2 616
Innsparingstiltak				
Fellesenhet Økonomi, redusert driftsramme	-163	-200	-200	-200
Nedjustert budsjett fellesenhet skatt/innfordring, oppgavoverføring av skatteoppkrevingen til Skatteetaten	-392	-392	-392	-392
Reduserte IKT-utgifter	0	0	-200	-200
Sum Innsparingstiltak	-555	-592	-792	-792
Nye tiltak og realendringer budsjett	2 486	2 024	1 824	1 824
Ramme 2021-2024	29 088	27 660	28 110	27 460

Sammendrag budsjett

Det er en økning i driftsrammen på planområdet på 1,1 mill. kr i kommunedirektørens forslag. Av dette utgjør økning i avskrivninger på planområdet 2,1 mill. kr. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Administrative fellestjenester - Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Utfordringer og muligheter i planperioden

Det er i hovedsak i dette planområdet ansvaret og kapasiteten til å lede, designe og drive utviklingsarbeid ligger, herunder omstillingsarbeidet og større planarbeid. Saksbehandling til de folkevalgte organ utføres i stor grad av ansatte innen dette planområde. Å følge opp kommunestyrets vedtak om interkommunale samarbeid er også en viktig oppgave.

Vi må ha tilstrekkelig kapasitet og kompetanse til å lede og koordinere arbeidet med større planer, prosjekter, saksbehandling, omstillingsarbeidet, arbeidsgiverstrategien, det systematiske internkontrollarbeidet, personalarbeidet og økonomistyringen. Det er i enda større grad ønskelig å bruke prosessverktøy (som Lean og tjenstedesign) inn mot tjenesteutviklingen, men dette er utfordrende med den kapasiteten vi har nå. Her må en prioritere noen prosesser per år.

Kommunens informasjons- og kommunikasjonsarbeid er et stort og viktig område. Med knappe ressurser er det utfordrende å være offensive inn mot alle saker og prosesser. Dette er ytterligere forsterket i Covid19-situasjonen. En må se på forventningsavklaringer og prioriteringer, om en ikke klarer å øke ressursinnsatsen innen dette området.

Digitalisering er fortsatt et område som skal ha stor oppmerksomhet. Ny digitaliseringsstrategi vil bli vedtatt i løpet av første kvartal 2021, og vil gi retning for arbeidet framover. Å ha nok investeringsmidler er nødvendig for å oppnå målsettinger i strategien, samt effektivisering av arbeidsprosesser og bedre kvalitet for innbyggeren.

Det er utarbeidet få unike måleindikatorer for administrative fellestjenester. Planområdet følger i hovedsak opp alle overordnede mål- og strategier og satsingsområder for hele kommunen, og bidrar inn

mot alle tjenesteområder. Lederstøtte og samarbeid med de hovedtillitsvalgte og vernetjenesten er sentralt.

Fokusområder 2021

I neste fireårsperiode er dette sentralt:

- Det omfattende og helhetlige omstillingsarbeidet videreføres, med sikte på å bistå enhetene med gjennomføring av tiltak knyttet til effektivisering og nedbemanning, og ved behov finne nye tiltak. Ledere, ansatte og tillitsvalgte i alle enheter og avdelinger er involvert i arbeidet.
- Legge til rette for gjennomgang av arbeidsprosesser med tanke på digital utvikling.
- For at digitalt førstevalg skal bli en reell mulighet for alle innbyggere i Gausdal, må bredbånd/fiberdekning forbedres. Fiberdekningen i Gausdal er relativt dårlig både sammenliknet med de andre kommunene i regionen og med den nasjonale situasjonen. Det er foreslått å sette av kr. 200.000,- til formålet i planperioden.
- Legge til rette for god styring av kommunens virksomhet, herunder internkontroll og kvalitetsarbeid. Videreutvikling av det digitale styringssystemet Framsikt vil være en viktig faktor.
- Ha stor oppmerksomhet på arbeidet med nærvær.
- Oppfølging av kommuneplanens samfunnsdel i alle planområder.
- Utredninger knyttet til utvikling av interkommunalt samarbeid.

I 2021 skal vi blant annet jobbe med:

- Videreføre det omfattende og helhetlige omstillingsarbeidet
- Oppfølging av mål og satsingsområder kommuneplanens samfunnsdel, - planlegge og konkretisere og synliggjøre strategier og tiltak
- Revidering og oppfølging av ny digitaliseringsstrategi for kommunene i Lillehammer-regionen.
- Utredning av interkommunale samarbeid, i tråd med vedtatt handlingsplan
- Gjennomføring av stortingsvalget

Mulige omstillinger i planperioden 2021-2024

I forbindelse med saken om fornying og omstilling 2020 ble det gjort en total gjennomgang av tjenestene og ressursene (stillingene) innen planområdet. Det er vedtatt og effektivert en rekke tiltak. Utover dette ser en ikke mulighet for ytterligere nedtak, uten alvorlige konsekvenser for lovpålagte oppgaver, samt oppfølging av politiske vedtak og etablerte interkommunale samarbeid.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	2021-24
Digitalisering kommunale tjenester	3 500	3 500	3 500	3 500	14 000
Sikring av elv ved badedammen i Follebu	100	0	0	0	100
Sum investeringsprosjekter	3 600	3 500	3 500	3 500	14 100

Digitalisering kommunale tjenester

Gausdal kommune skal opprettholde tjenester av god kvalitet i planperioden med betydelig reduserte driftsrammer. Digitalisering er ett av tiltakene for å kunne oppnå denne målsettingen. Videre er kommunen gjennom statlige føringer pålagt å utvikle digitale innbyggertjenester og det er en stadig økende forventning fra innbyggere og næringsliv om slike tjenester. For å sikre retning og en helhetlig tilnærming til digitaliseringsarbeidet, både i regionen og i den enkelte kommune, har kommunestyrene i Gausdal, Øyer og Lillehammer vedtatt en felles digitaliseringsstrategi. Strategien skal sikre at våre overordnede målsetninger ligger til grunn utviklingen, samt at vår innsats innenfor disse områdene har et tilstrekkelig fremtidsperspektiv og både enkeltvis og samlet trekker i den retningen vi ønsker. Den regionale digitaliseringsstrategien skal revideres i 2021.

Samtidig er det også viktig å være oppmerksom på at IT er en integrert del av tjenesteproduksjonen, og at ingen tjenester eller medarbeidere i Gausdal kommune kan løse sine oppgaver uten nødvendig IT-utstyr eller programvare. For å sikre tilfredsstillende funksjonalitet for enkeltsystemer og måten systemer samhandler med hverandre på, kreves det kontinuerlig videreutvikling og i visse tilfeller utskiftning av systemer. Dette kan være svært omfattende prosesser.

Digitalisering handler om effektivisering av arbeidsprosesser, det vil si hvordan vi jobber og hvordan vi leverer tjenestene våre. Å endre arbeidsprosesser tar tid og krever involvering fra fagpersonene som løser oppgavene, ledere, tillitsvalgte og medarbeidere med kompetanse på prosessverktøy og tekniske løsninger. Når nye digitale løsninger skal utvikles, vil involvering av de som skal benytte løsningene være viktig for å sikre brukervennlighet og funksjonalitet. Det er ønskelig å bruke tjenestedesign som verktøy i større grad utformingen av de nye tjenestene, men dette krever både kapasitet og kompetanse.

Effektivisering ved hjelp av teknologi er utfordrende og ressurskrevende for de tjenestene det gjelder, både når det gjelder tid, kompetanse og behov for teknisk bistand. Samtidig er det helt nødvendig for å kunne sikre bærekraftige tjenester for fremtiden. Det er derfor viktig at det fortsatt avsettes ressurser til dette formålet, både økonomiske og menneskelige. Ettersom det er tjenestene som løser oppgavene, er det viktig at eierskapet til prosessene og løsningene ligger der. Ressurspersoner med kompetanse innenfor blant annet prosessledelse, IT, arkiv og teknologi bidrar inn i arbeidet for å sikre gode løsninger, fremdrift og gevinstrealisering, og anses å være en viktig forutsetning for å lykkes i arbeidet.

I 2018 og 2019 ble avsatt en pott med innovasjonsmidler med mål om å stimulere tjenestene til å utrede og gjennomføre prosjekter knyttet til digitalisering. I forbindelse med behandlingen av budsjett og økonomiplan i 2020 ble investeringsrammen knyttet til digitaliseringsarbeidet redusert med 1 million kroner årlig i økonomiplanperioden. Det er viktig at kommunen i planperioden 2021-2024 har tilstrekkelige ressurser til å gjennomføre nødvendige regionale og lokale prosjekter, samt effektiviserings- og kvalitetsforbedringstiltak som tjenestene tar initiativ til. Etter omfattende omstilling og nedbemanning i en rekke av kommunens tjenester, er det ikke rom for å dekke slike ekstraordinære utgifter innenfor den ordinære rammen. Den generelle investeringsrammen bør derfor ikke reduseres ytterligere, og det må avsettes midler ut over dette til konkrete prosjekter og satsninger som nevnt under.

Ipad brukes som pedagogisk verktøy ved alle trinn i gausdalsskolen, ut fra elevenes alder og forutsetninger. Denne satsingen har vist seg å være helt essensiell for å kunne sikre elevene tilfredsstillende opplæring i forbindelse med koronasituasjonen. Med fire års estimert levetid, legges det inn investeringsmidler i planperioden til en gradvis utskiftning. Disse er lagt inn på planområde 3 Skole.

Det foreslås å iverksette et velferdsteknologiprojekt for å få et markant løft i bruken av trygghets- og velferdsteknologi. Prosjektet organiseres som en pilot, der et sett aktuelle teknologiske løsninger kan testes ut under kontrollerte forhold, eksempelvis i en nyopprettet HDO-avdeling, en sykehjemsavdeling eller et bofelleskap. Tjenestene selv må velge hva som er det mest hensiktsmessige stedet for

pilotering, ut fra pasientgrupper, organisering og ildsjeler som kan bidra til å drive arbeidet frem. Uttesting i et miljø med personale til stede vil gi verdifulle erfaringer og skape trygghet på at og hvordan løsningene fungerer, før teknologien i større grad rulles ut i avdelinger, bofellesskap/omsorgsboliger og private hjem. For å ivareta organisering, forarbeid, etablering, testing over tid og evaluering, må prosjektperioden være minimum 2 år. Prosjektorganiseringen som er foreslått gjør at det i hovedsak kan brukes investeringsmidler i stedet for driftsmidler til dekning av utgiftene, og dette gjør at tjenestene ikke får en økonomisk merbelastning i forbindelse med prosjektet. Et slikt prosjekt vil være ressurskrevende, både når det gjelder personalinnsats, etablering av nødvendig infrastruktur (tilstrekkelig internett og mobilsignaler), anskaffelse av teknologiske løsninger, installasjon og teknisk bistand. Etter omfattende effektiviseringstiltak i helse- og omsorgssektoren, vil ikke tjenestene kunne gjennomføre et slikt prosjekt innenfor egne rammer. Det ligger til grunn for prosjektet at man skal trekke veksler på erfaringer andre kommuner har gjort seg. Pilotprosjektet i velferdsteknologi forankres i kommunestyret gjennom vedtaket i handlings- og økonomiplanen for 2021-2024, og er lagt inn på planområde 12 omsorg.

Øvrige Investeringsmidler knyttet til digitalisering ligger under planområde 1 Administrative tjenester.

Sikring av elv ved badedammen i Follebu

Tidligere tiltak for å bedre vanntilførselen til badedammen i Follebu har medført at vannstrømmen i elva har endret seg, og medført erosjon i den bratte skråningen på østsiden av elva. Det foreslås benyttet midler fra utbygginga i Holsfossen til plastring og sikring mot ytterligere erosjon, og tiltaket har således ingen bevilgningsmessig effekt.

Næring og miljø

Om planområdet

Planområdet omfatter næring, landbruk og miljø. I dette inngår de interkommunale samarbeidene (3:1) Lillehammer-regionen Vekst (næringsutvikling) og Landbrukskontoret i Lillehammer-regionen (landbruksforvaltning).

Driftsbudsjett med endringer

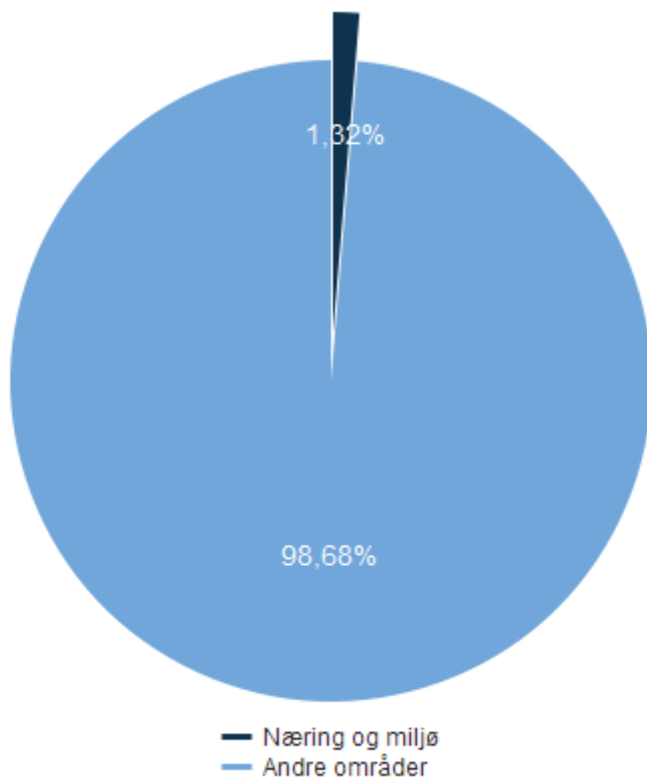
Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	6 018	6 018	6 018	6 018
Sum Budsjettendring i år	-178	-178	-178	-178
Sum Lønns- og prisvekst	45	45	45	45
Konsekvensjustert budsjett	-133	-133	-133	-133
Konsekvensjustert ramme	5 885	5 885	5 885	5 885
Nye tiltak				
Ikke bruke næringsfond til å finansiere kommunens andel av nærings samarbeidet Lillehammerregionen Vekst (LRV)	360	360	360	360
Korreksjon avskrivninger	0	0	0	0
Tilskudd Lillehammer-regionen Vekst, prisjustert	32	32	32	32
Sum Nye tiltak	392	392	392	392
Innsparingstiltak				
Sum Innsparingstiltak	0	0	0	0
Nye tiltak og realendringer budsjett	392	392	392	392
Ramme 2021-2024	6 277	6 277	6 277	6 277

Sammendrag budsjett

Det er en økning i driftsrammen på planområdet på snau 0,3 mill. kr i kommunedirektørens forslag. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Næring og miljø - Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Utfordringer og muligheter i planperioden

Næring

Næringsutvikling er essensielt for framtida til Gausdalssamfunnet. Det er viktig at kommunen legger til rette for å skape bærekraftig utvikling og verdier i tråd med kommunens gjennomgående samfunnsstrategier. Et moderne samfunn i endring blir stadig mer basert på digitale tjenester, og det er viktig at kommunen bidrar til at næringslivet drar nytte av dette. En strategisk næringsplan er under utarbeidelse. Planen vil være et verktøy og gi muligheter for økt næringsutvikling i tråd med temaområdene i planen.

Landbruk

Landbruk er en av de største næringene i kommunen, og er sterkt regulert av nasjonale føringer og virkemidler. Utarbeidelse av ny landbruksplan er i gang og vil synliggjøre lokalt handlingsrom og verdi av lokale ressurser. Landbruket går gjennom rasjonalisering og profesjonalisering, med utvikling av nye driftsmetoder. Klimaforandringer gir store utfordringer for både jordbruk og skogbruk og krever

beredskap og tilegnelse av ny kunnskap hos både næring og forvaltning. Presset på jordbruksarealer i bynære og sentrumsnære strøk er stort, og i utmark utgjør fritidsboligområder inngrep i beitearealer. Samtidig utgjør reiselivsaktører og de store arbeidsplassene innen foredlingsindustri et stort potensial for samarbeid og sysselsetting. Det er en økt bevissthet i samfunnet for kortreist og trygg mat, samt dyrevelferd, som gir en god plattform for det lokale landbrukets status fremover.

Klima og miljø

Endringer i klima og økt fokus på miljø og naturmangfold, setter krav til kommunen som planmyndighet og tilrettelegger for en bærekraftig utvikling. Klimaendringene påvirker i økende grad forutsetningene for å drive samfunnsutvikling. Dette omfatter blant annet arealforvaltning, flom- og skredsikring og artsmangfold. Miljøpåvirkninger i form av ulike typer forurensning får stadig mer oppmerksomhet. De mest relevante sektorene omfatter blant annet transport, jordbruk og industri.

Fokusområder 2021

Ny næringsplan og landbruksplan er under utarbeidelse, og i dette arbeidet vil mål og indikatorer revideres. Dette medfører at mål og indikatorer i økonomi- og handlingsplan vil endres fra og med 2022.

Næring

Kommunen har en viktig tilretteleggerrolle for å skape vekst og utvikling for næringslivet, og har fokus på at fritidsboligsektoren utvikles på en bærekraftig måte. Fritidsboligsektoren skal ha en utvikling (ligger inne i arealplaner), og det skal kjøres minst ett utviklingsprosjekt rettet mot utmarksbasert næring. Det vil være viktig at regionen har næringsareal, og at eksisterende næringsareal promoterer, etter gjennomføring av blant annet en næringskartlegging og -analyse. Kommunen må ha fokus på at flere virksomheter kan etableres. Kommunen har som målsetting at antall produsenter og totalleveransen av håndverksmat øker.

Landbruk

For å ivareta ressursgrunnlaget er det et sterkt fokus på jordvern for å unngå omdisponering av dyrka jord. Det er viktig at kommunen legger til rette for bærekraftig produksjon av det totale ressursgrunnlaget i jordbruket, gjennom blant annet kompetanseheving innen klima og miljø i landbruket. Kommunen prioriterer utviklingsarbeid innen alle deler av landbruket, der rekruttering av nye produsenter og allsidig utnyttelse av gårdens ressurser er viktig. Lillehammer-regionen Vekst og landbrukskontoret samarbeider tett, blant annet om å styrke produksjonen og omsetningen av håndverksmat. Spesielt fokuseres det på at flere produsenter tilpasser seg det lokale markedet og øker videreføringen av produkter.

Landbrukskontoret er koordinator for utarbeidelse av nye skogbruksplaner for skogeierne i Gausdal. Planene ferdigstilles i løpet av 2021 og formålet med disse er å fungere som handlingsplaner for skogen, der skogeiere får en god ressursoversikt og forslag på driftstiltak.

Miljø

Kommunen skal innarbeide mål og strategier for miljø- og klima i planarbeidet. Det er viktig med økt fokus på reduksjon av klimautslipp og initiativ til forebyggende tiltak mot skader forårsaket av klimaendringer, herunder følge opp handlingsplan for Regional plan for Lågen med sidevassdrag. Kommunen har fokus på å følge opp miljøhensyn i planer på alle nivå, med hensyn på

blant annet grønne lunger, kollektivparkering og ladestasjoner for el-bil. Formålet er mer levende og attraktive tettsteder.

Mulige omstillinger i planperioden 2021-2024

Næring

Lillehammer-regionen Vekst er et interkommunalt samarbeid med Lillehammer som vertskommune. Muligheter for omstilling vurderes av vertskommunen etter bestilling fra kommunedirektørgruppa i Lillehammerregionen.

Miljø

Det er planområdene Teknisk drift og Bygg/eiendom/areal som har de fleste oppgaver innen dette feltet, så det vises til tekst i planområde 6 og 7.

Landbruk

Utviklingsarbeid er fra 2020 tatt inn i landbrukskontorets faste oppgaveportefølje, med bruk av egen kompetanse og i samarbeid med næring og Lillehammer-regionen Vekst. Dette er oppgaver som ikke er lovpålagte, men som over år har vært etterspurt av politisk nivå og næring, og vil prioriteres fremover. Landbrukskontoret vil fremover ha fokus på bruk av nye verktøy, både digitale og prosessrelaterte. Det legges videre opp til kompetansedeling og rullering av arbeidsoppgaver for å redusere sårbarhet og økte robusthet.

Størstedelen av landbrukskontorets oppgaver er lovpålagte. Flere av disse er tidkrevende – med saksbehandling og kontroller. Det er viktig at det er kompetanse og kapasitet for å oppfylle alle lovpålagte oppgaver. Landbrukskontoret utfører i dag noen servicetjenester som ikke er lovpålagte, men som andre eksterne aktører i regionen tilbyr. Kontoret anser at disse kan tas bort fra oppgaveporteføljen uten store konsekvenser for næringen, og dette er foreslått som et tiltak fra 2021. I tillegg forventes endringer i arbeidsrutiner å gi noe effekt i form av lavere driftskostnader, blant annet innen porto. Som følge av de overnevnte tiltak, anses driftsrammen å kunne reduseres med 530 000 kr fra 2021. Nedtaket utgjør 6,5 % av driftsrammen i 2020. Dersom tiltakene ikke får helårlig virkning i 2021, vil overskuddsfondet kunne benyttes. Ytterligere nedtak vil gi konsekvenser for utviklingsarbeidet. Selv om utviklingsarbeid i seg selv ikke er en lovpålagt oppgave, anses det som viktig for næringen og regionen at landbrukskontorets kapasitet og kompetansen innenfor dette området opprettholdes.

Mål

Hovedmål

Delmål

Leveransemål

Gausdal er en viktig aktør i det grønne skiftet. Gausdal kommune

Økonomiplan for 2021-2024

Vi bidrar til en bærekraftig samfunnsutvikling gjennom å redusere klimautslipp, forebygge skader forårsaket av klimaendringer og følge opp miljøhensyn i planarbeidet. Landbrukskontoret viderefører møteserie om klimatilstand i landbruket med formål om å redusere utslipp.

Vårt areal skal forvaltes på en balansert og bærekraftig måte. Gausdal kommune

Vi bidrar til et bærekraftig landbruk med et aktivt produksjonsmiljø som utnytter landbrukets ressurser, tar i bruk nye metoder og initierer nyskapning og nytenkning. Følge opp og konkretisere mål og satsingsområder i kommuneplanens samfunnsdel

Ferdigstille, følge opp og konkretisere mål og strategier i regional landbruksplan

Ferdigstille, følge opp og konkretisere mål og strategier i regional næringsplan

Arrangere avløserkurs for ungdom, samt etablere møteplass for nye bønder, med mål om rekruttering.

Landbrukskontoret vil stimulere til best mulig bruk av nye skogbruksplaner gjennom å arrangere opplæringskurs, samt disponere tilskuddsmidler som kan brukes til å oppfylle tiltak hos den enkelte skogeier.

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet. Gausdal kommune

Vi tilrettelegger for og bidrar til en bærekraftig nyskapning og utvikling i næringslivet. Følge opp og konkretisere mål og satsingsområder i kommuneplanens samfunnsdel

Ferdigstille, følge opp og konkretisere mål og strategier i regional næringsplan

Lillehammer region vekst skal gjennomføre et kommunikasjonsprosjekt for å synliggjøre fordeler og muligheter i Lillehammer-regionen med formål å trekke til seg bedrifter og innbyggere.

Iverksette nye rutiner for oppfølging av de som ber om etableringsveiledning, med sikte på å følge dem opp til prosjektet er gjennomført.

Skole

Om planområdet

Planområdet omfatter undervisning ved barneskolene i Forset, Fjerdum og Follebu, samt Gausdal ungdomsskole, voksenopplæringen og skolefritidsordningene ved Forset, Fjerdum og Follebu skoler.

Driftsbudsjett med endringer

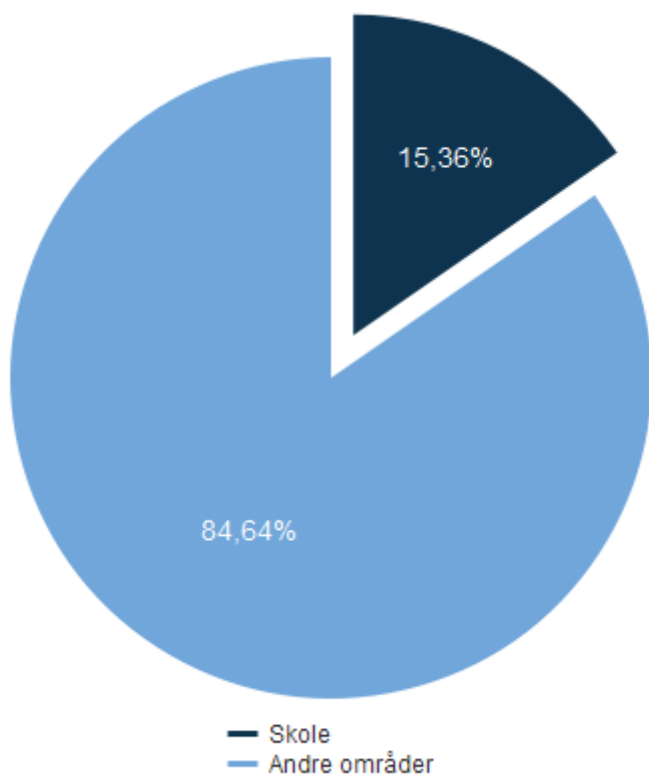
Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	73 870	73 870	73 870	73 870
Vedtatt forrige periode				
Saldering planområde 3 Skole - lavere utgifter som følge av færre barn	0	-1 000	-1 000	-1 000
Saldering planområde 3 Skole - redusert bemanning skolene	-2 160	-2 160	-2 160	-2 160
Statsbudsjettet. Helårsvirkning gratis SFO for barn med særskilte behov på 5. til 7. trinn	32	32	32	32
Sum Vedtak forrige periode	-2 128	-3 128	-3 128	-3 128
Sum Budsjettendring i år	-1 167	-1 403	-1 403	-1 403
Sum Lønns- og prisvekst	-363	-168	-168	-168
Konsekvensjustert budsjett	-3 658	-4 699	-4 699	-4 699
Konsekvensjustert ramme	70 212	69 171	69 171	69 171
Nye tiltak				
Korreksjon avskrivninger	1 157	1 157	1 157	1 157
Statsbudsjettet - redusert foreldrebetaling SFO 1. og 2. trinn. Helårsvirkning	90	90	90	90
Statsbudsjettet - redusert foreldrebetaling SFO 3. og 4. trinn	64	64	64	64
Statsbudsjettet - økt lærertetthet	290	290	290	290
Økte utgifter til å dekke undervisning i andre kommuner	878	878	878	878
Sum Nye tiltak	2 479	2 479	2 479	2 479
Nye tiltak og realendringer budsjett	2 479	2 479	2 479	2 479
Ramme 2021-2024	72 690	71 649	71 649	71 649

Sammendrag budsjett

Det er en reduksjon i driftsrammen på planområdet med 1,2 mill. kr i kommunedirektørens forslag. Av dette utgjør økning i avskrivninger på planområdet 1,2 mill. kr. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Skole - Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Utfordringer og muligheter i planperioden

Folkehelse og livsmestring

I Gausdal kommunes folkehelseoversikt er barn og unges fysiske og psykiske helse; trivsel og mestring, fysisk aktivitet og kosthold beskrevet som en hovedutfordring.

Forskning viser tydelige sammenhenger mellom god trivsel, helse og læring. Skolens arbeid med å utvikle et godt og inkluderende læringsmiljø hvor elevene trives, er viktig for elevenes sosiale og personlige utvikling, og fremmer gode undervisningsforhold og faglig læring (UDIR).

Ulike undersøkelser på skoleområdet, blant annet UngData-undersøkelsen, viser fremgang når det gjelder elevenes trivsel. Men noen elever opplever manglende trivsel og ulike former for krenkelser i skolehverdagen, og dette er en kontinuerlig utfordring. Med fortsatt fokus på og innsats for å legge til rette for trygge og inkluderende læringsmiljø, er det muligheter for at enda flere elever skal trives godt i gausdalsskolen.

Dagens samfunn har et stort press på prestasjoner, status og utseende. I barne- og ungdomsårene er utvikling av et positivt selvbilde og en trygg identitet særlig avgjørende for å takle dette presset. Det er derfor viktig at barn og unge opplever glede, mestring og utvikler en positiv selvfølelse og lærer hvordan de kan takle både negative og positive hendelser i hverdagen. Elevene må tilegne seg kompetanse som fremmer god psykisk og fysisk helse, og som gir muligheter for å ta ansvarlige livsvalg.

I Gausdal ønsker vi å legge til rette for gode helsevalg hos den enkelte, da dette har stor betydning for folkehelsen. Livsmestring dreier seg om å kunne forstå og å kunne påvirke faktorer som har betydning for mestring av eget liv.

I forbindelse med innføringen av fagfornyelsen er livsmestring og folkehelse ett av tre tverrfaglige tema som elevene skal arbeide med. Dette utfordrer lærernes kunnskaper og kompetanse, og fordrer at skolene samarbeider med andre instanser med spesifikk kunnskap om ulike faktorer som påvirker den enkeltes evne til å mestre eget liv.

Læring og utvikling

Barn og unges læring og utvikling avhenger av flere faktorer, og kan ikke ses på isolert.

Skolen skal støtte og bidra til elevenes sosiale læring og utvikling gjennom arbeid med fagene og i skolehverdagen for øvrig. Elevens identitet og selvbylde, meninger og holdninger blir til i samspill med andre. Sosial læring skjer både i undervisningen og i alle andre aktiviteter i skolens regi. Faglig læring kan ikke isoleres fra sosial læring. I det daglige arbeidet spiller derfor elevenes faglige og sosiale læring og utvikling sammen. Dette er en viktig erkjennelse i arbeidet med faglige resultater. Arbeid med å skape gode, inkluderende skolemiljø, hvor det brukes styrkebaserte tilnærminger i møte med elever, foreldre og ansatte vil kunne bidra til gode relasjoner både i klassene og blant de voksne, og på den måten bidra til et godt utgangspunkt faglig, så vel som sosial læring.

Variasjoner i læringsresultatene i gausdalsskolen har blitt mindre de siste årene. For å øke mulighetene for at gode og riktige tiltak blir iverksatt ser vi likevel at det er behov for å arbeide videre med kartlegginger av elevene og med analyser av resultatene. Denne utfordringen skal det arbeides med både på skole- og kommunenivå. Utarbeidelse av konkrete tiltak skal skje i samarbeid med elever og foresatte. Fokus på god praksis og prosesser for å lykkes, samt erfaringsdeling innad i skolene og skolene mellom er viktig for å sikre et kvalitativt godt tilbud til alle elevene i gausdalsskolen.

Vi har ulike utfordringer knyttet til internetttilgang i Gausdal, og Covid-19-pandemien bekreftet denne utfordringen, både i hjemmene og på skolen. Det at det brukes digitale verktøy i undervisningen forutsetter at skolene har stabile nett med tilstrekkelig kapasitet. Også ansattes behov for kompetanse i bruk av digitale verktøy ble mer synlig ved nedstengingen av skolene. Økt fokus på digitale ferdigheter er derfor helt nødvendig for å sikre gode læringsresultater fremover. Samtidig erfarte vi at de digitale hjelpemidlene var til god hjelp i tilpasningene av undervisningen, en erfaring som vi ser muligheter for å bygge videre på.

Kompetanse, - og kvalitetsutvikling

For å kunne legge til rette for læring og utvikling for barn og unge er det av stor betydning at de voksne som jobber med barna i skolen har god og riktig kompetanse. Kompetansekravene for undervisningspersonell skal være med å sikre dette. Gausdal kommune har siden kompetansekravene ble innført aktivt benyttet sentrale støtte- og tilskuddsordninger for å sørge for å oppfylle de nasjonale kravene, og vi har i dag få lærere som ikke fyller kompetansekravene i fag de underviser i.

Det har de siste årene vært en utfordring å rekruttere og beholde lærere med høy kompetanse i Gausdal. En god arbeidsgiverstrategi vil være et viktig tiltak for å møte utfordringen.

I tillegg til den enkeltes formelle kompetanse, har skolene tilsatte som ikke har pedagogisk kompetanse, men som likevel har fag- eller realkompetanse som er viktig å nyttiggjøre seg i arbeidet med barn og unge. Skolens samlede kompetanse, og hvordan man utnytter og utvikler denne har stor betydning for den helhetlige tilnærming til arbeidet med barn og unge.

Systematisk og kontinuerlig arbeid, med fokus på refleksjon og erfaringsdeling skal bidra til ny kunnskap og ny og bedre praksis. For å lykkes med dette må arbeidet forankres godt i hele personalgruppen, og

alle tilsatte må delta og bidra i den skolebaserte kompetanseutviklingen. Dette kan være en utfordring i forhold til bruk av tid, og organisering av prosesser. God lederkompetanse er også en forutsetning for å lykkes i dette arbeidet.

Arbeidet med å sikre og utvikle kompetansen i barnehagene og skolene er viktig med tanke på kvalitetsutviklingen på tilbudet til barn og ungdom. Gjennom felles arbeid med utfordringer, refleksjoner over dagens praksis og deling av erfaringer skal skolene utvikle sine profesjonsfellesskap og sikre at alle barn og unge i Gausdal skal få et kvalitativt godt tilbud i skolen.

Fokusområder 2021

Folkehelse og livsmestring

Av formålsparagrafen i opplæringslova (§ 1-1) fremgår det at «*Elevane (...) skal utvikle kunnskap, dugleik og holdningar for å kunne meistre liva sine og for å kunne delta i arbeid og fellesskap i samfunnet.*» Reviderte læreplaner inneholder tre viktige samfunnsutfordringer presentert som tverrfaglige temaer som elevene skal arbeide med. Ett av disse er folkehelse og livsmestring.

Prosjektet *Ung Styrke* videreføres og videreutvikles i samarbeid mellom tjenestene i oppvekstsektoren og innad i den enkelte tjeneste. Gjennom prosjektet skal vi styrke det systematiske og langsiktige helsefremmende arbeidet knyttet til barn og unges psykiske helse. Dette mener vi gjøres best ved å utvikle de psykososiale hverdagsmiljøene for barn og ungdom i barnehage og skole. Gjennom deltakelse i utdanningsdirektoratets satsing «inkluderende barnehage- og skolemiljø» vil vi forsterke det styrkebaserte arbeidet for å skape trygge og gode skole- og klassemiljøer, der barn og unge kan utvikle seg i fellesskap med andre.

Ansattes kunnskap og holdninger i arbeidet med elever er viktig med tanke på at særlig sårbare elever skal oppleve å være inkludert i fellesskapet. Gjennom inkluderende barnehage- og skolemiljø ønsker vi å heve ansattes kompetanse og på denne måten skape trygghet og bidra til gode møter med alle elever og foreldre.

Implementering av reviderte læreplaner, deltakelse i inkluderende barnehage- og skolemiljø og Ung Styrke ses i sammenheng å sikre helhet og sammenheng for elevene.

Læring og utvikling

Mange faktorer spiller inn på elevenes faglige resultater, og det må derfor settes inn tiltak på flere områder. For å finne frem til gode og egnede tiltak for å bedre elevenes resultater er det viktig at skolene ser resultatene fra ulike undersøkelser i sammenheng. Resultatene fra eksamen, nasjonale prøver og elevundersøkelsen, samt grunnskolepoeng må ligge til grunn for grundige analyser, både på skole- og kommunenivå. Analysene skal bidra til at vi avdekker faktorer som hemmer og fremmer læring på skole-, klasse og elevnivå.

Å møte alle elever der de er ut fra deres alder, egenart, interesser og styrker er en forutsetning for at elevene skal oppleve motivasjon og mestring og et tilfredsstillende læringsutbytte. Bevissthet rundt tilpassing av undervisningen til alle elever er videre viktig også for at elevene skal beholde motivasjon og lærelyst gjennom hele skoleløpet. Dette gjelder også for elever med særskilte behov. Mange tiltak som elever med særskilte behov kan ha nytte av, har også elever uten særskilte behov nytte av. Det er viktig at ulike tiltak er utprøvd før man henviser til PPT eller vurderer spesialundervisning.

For særlig sårbare elever er det viktig med et nært samarbeid med PPT, barnevern og andre instanser for å sikre at tiltak som iverksettes har effekt i forhold til det enkelte barns skole/hjemmesituasjon.

Det er viktig med tidlig innsats på alle nivå i skolen. Spesielt viktig er det å ha fokus på tidlig innsats i barneskolen, slik at vi sikrer en positiv læringsutvikling fra starten av. Å følge med på hver enkelt elevs utvikling, særlig i lesing og regning, er nødvendig for å fange opp elever som får utfordringer i forhold til forventet progresjon. Dette må gjøres helt fra 1.klasse. Senere i skoleløpet er det viktig å sette inn tiltak raskt dersom elever møter særlige utfordringer i forhold til grunnleggende ferdigheter eller i fagene, slik at disse kan få effektiv hjelp før utfordringene blir store.

Kompetanse, - og kvalitetsutvikling

Ulike faktorer har betydning for elevenes læring og trivsel. De voksnes kompetanse, både faglig og relasjonelt, er en av faktorene som har størst innflytelse, og vi vil derfor tilstrebe å ha godt kvalifisert undervisningspersonell i gausdalsskolen. I planperioden vil lokale skolebaserte prosesser i forbindelse med implementeringen av fagfornyelsen stå sentralt, samt arbeid med et inkluderende barnehage- og skolemiljø. I disse prosessene er det av vesentlig betydning at alle voksne som er involvert i elevenes læring, også ikke-pedagogisk personale, deltar. Skoleleders kompetanse i ledelsen av utviklingsarbeid ved skolen har også stor betydning for elevenes læring og utvikling. De ulike skolebaserte prosessene skal ha en styrkebasert tilnærming, for på denne måten å sikre en helhetlig tilnærming til arbeidet med elevene.

Bruk av digitale hjelpemidler i undervisningen vil også være et fokusområde innen kompetanseutvikling i kommende planperiode. Dette blir spesielt viktig med tanke på Covid-19, der det igjen kan bli behov for fjernundervisning i perioder.

Leveransemålene etterspørres og er gjenstand for drøfting i jevnlig resultatoppfølgingssamtaler mellom skoleeier og den enkelte skoleleder.

Mulige omstillinger i planperioden 2021-2024

Som følge av tidligere nedtak på planområdet, er det i denne prosessen ikke funnet mulighet for ytterligere tiltak ut over det som allerede ligger inne i økonomiplanen. I vurderingen er det sett på overholdelse av lovverk, samt oppgaver og tjenester i henhold til politiske vedtak.

Sammen om gode hverdagsliv

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Mål 2021	Mål 2024	
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Elevene er motiverte for å lære, og tilegner seg grunnleggende ferdigheter og kunnskap som de kan bruke i praksis.	Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning	8,0 %	8,0 %	
		Elevunders. 10. trinn - Motivasjon	Nasjonalt gjennomsnitt	Nasjonalt gjennomsnitt	
		Elevunders. 7. trinn - Motivasjon	Nasjonalt gjennomsnitt	Nasjonalt gjennomsnitt	
		Gjennomsnittlig grunnskolepoeng (antall)	41,0	41,0	
	Vi har glade, trygge, robuste barn og unge, med tro og håp for fremtiden, som mestrer et liv med opp- og nedturer.	Andel elever som opplever mobbing 2-3 ganger i måneden eller oftere.		0,0 %	0,0 %
			Klagesaker til fylkesmannen knyttet til opplæringslova kap. 9A	0	0
		KVALITET: Trivsel elever 10.trinn gjennomsnitt	Nasjonalt gjennomsnitt	Nasjonalt gjennomsnitt	
		KVALITET: Trivsel elever 7. trinn gjennomsnitt	Nasjonalt gjennomsnitt	Nasjonalt gjennomsnitt	
		Oppvekst og levekår - Tror på et lykkelig liv	100,0 %	100,0 %	

Leveranse mål

Hovedmål	Delmål	Leveranse mål
Vi er attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrige medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen. Gausdal kommune	Vi har medarbeidere og ledere med høy kompetanse som sammen sikrer god kvalitet på opplæringen	Ledergruppene deltar i nettverk sammen med Lillehammer og Øyer
		Det gjennomføres styrkebaserte læringsaksjoner i forbindelse med implementering av fagfornyelsen
		Deltakelse i kompetansehevingstiltak innen digital undervisning knyttet til fagfornyelsen i regionen, samt for å sikre fjernundervisning av god kvalitet ved behov
		Skolene gjennomfører kompetanseutvikling i henhold til plan for inkluderende barnehage- og skolemiljø

Leveransemålene etterspørres og er gjenstand for drøfting i jevnlig resultatoppfølgingsamtaler mellom skoleeier og den enkelte skoleleder.

Generelt om målene

Det er for planperioden valgt felles målsettinger for barne- og ungdomsskolen. Det er også valgt måltall uavhengig av status for de ulike områdene per i dag for at vi skal ha langsiktige mål å strekke oss mot. For elevundersøkelsen er nasjonalt snitt lagt til grunn for valgte måltall. Ved rapportering og i kvalitetsmelding for skole vil det bli presentert resultater for de ulike trinn som gjennomfører elevundersøkelsen.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	2021-24
iPad i skole	820	820	820	820	3 280
Sum investeringsprosjekter	820	820	820	820	3 280

iPad i skole

IPad brukes som pedagogisk verktøy ved alle trinn i Gausdalsskolen, ut fra elevenes alder og forutsetninger. Denne satsingen har vist seg å være helt essensiell for å kunne sikre elevene tilfredsstillende opplæring i forbindelse med koronasituasjonen. Med fire års estimert levetid, legges det inn investeringsmidler i planperioden til en gradvis utskiftning. Disse er lagt inn på planområde 3 Skole.

Barnehage

Om planområdet

Planområdet omfatter Kornhaug, Forset og Fjerdum barnehager, samt tilskudd til private barnehager. Ordningene knyttet til redusert foreldrebetaling og gratis kjernetid for lavinntekts-familier inngår også her.

Driftsbudsjett med endringer

Økonomiplan for 2021-2024

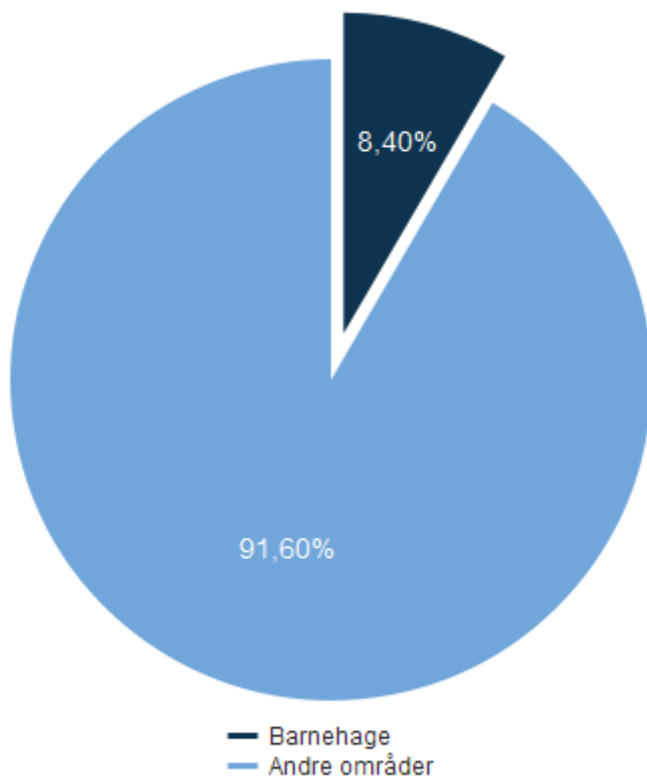
Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	42 981	42 981	42 981	42 981
Vedtatt forrige periode				
Nedlegging Myra barnehage- redusert framtidig tilskudd til private barnehager	-464	-464	-464	-464
Saldering planområde 4 Barnehage - lavere utgifter som følge av færre barn	0	-1 000	-1 000	-1 000
Saldering planområde 4 Barnehage - Reduksjon med en avdeling i Kornhaug barnehage	-455	-455	-455	-455
Tilskudd private barnehager, fra økonomiplan 2020-2023	93	-278	-649	-649
Sum Vedtak forrige periode	-826	-2 197	-2 568	-2 568
Sum Budsjettendring i år	-120	-234	-234	-234
Sum Lønns- og prisvekst	49	49	49	49
Konsekvensjustert budsjett	-898	-2 383	-2 754	-2 754
Konsekvensjustert ramme	42 083	40 598	40 227	40 227
Nye tiltak				
Andre tiltak	-90	-90	-90	-90
Korreksjon avskrivninger	22	22	22	22
Statsbudsjettet - regulering barnehagemiljø	4	4	4	4
Tilskudd private barnehager - justering av nivå	-489	-218	-397	-397
Sum Nye tiltak	-553	-282	-461	-461
Innsparingstiltak				
Saldering planområde 4 Barnehage - lavere utgifter som følge av færre barn	-1 350	-950	-950	-950
Sum Innsparingstiltak	-1 350	-950	-950	-950
Nye tiltak og realendringer budsjett	-1 903	-1 232	-1 411	-1 411
Ramme 2021-2024	40 180	39 366	38 816	38 816

Sammendrag budsjett

Det er en reduksjon i driftsrammen på planområdet med 2,8 mill. kr i kommunedirektørens forslag. Hovedårsaken til lavere driftsramme knytter seg til færre barn i barnehagealder i kommunen. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Barnehage - Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Utfordringer og muligheter i planperioden

Folkehelse og livsmestring

I Gausdal kommunes folkehelseoversikt er barn og unges fysiske og psykiske helse; trivsel og mestring, fysisk aktivitet og kosthold beskrevet som en hovedutfordring.

Trivsel og mestring er grunnleggende faktorer for all læring og utvikling, og er gjensidig avhengig av hverandre. Barna trives godt i barnehagene i Gausdal, men nasjonale undersøkelser viser at ikke alle barn trives like godt. Dette understreker viktigheten av å ha fokus på trivsel også i våre barnehager, slik at vi kan fortsette å gi barna et best mulig utgangspunkt for videre utvikling.

Dagens samfunn har et stort press på prestasjoner, status og utseende. I barne- og ungdomsårene er en trygg identitet og utvikling av et positivt selvbilde særlig avgjørende for å takle dette presset. Det er derfor viktig at barna i barnehagen opplever glede, mestring og utvikler en positiv selvfølelse og lærer hvordan de kan takle både negative og positive hendelser i hverdagen.

Læring og utvikling

Barn og unges læring og utvikling avhenger av flere faktorer, og kan ikke sees på isolert. I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for læreprosessene. Barnehagen må derfor ha en helhetlig tilnærming til barnas utvikling og læring, og dette utfordrer barnehagene når det gjelder å kontinuerlig videreutvikle arbeidsmåter og

vrderingspraksis. Arbeid med å skape gode, inkluderende barnehagemiljø, hvor det brukes styrkebaserte tilnærminger i møte med barn, foreldre og medarbeidere vil kunne bidra til gode relasjoner både blant barna og blant de voksne, og på den måten bidra til et godt utgangspunkt for barnas læring og utvikling.

Rammeplanen gir føringer om at barnehagens digitale praksis skal bidra til barns lek, kreativitet og læring. Bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal støtte opp om barns læringsprosesser og bidra til å oppfylle rammeplanens føringer for et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn. Dette utfordrer planområdet både i forhold til kompetanse, digitale verktøy og tilgang til trådløst nett i de ulike lokasjonene.

Kompetanse og kvalitetsutvikling

For å kunne legge til rette for læring og utvikling for barn og unge er det av stor betydning at de voksne som jobber med barna i barnehagen har god og riktig kompetanse. Pedagognorm i barnehagen er med og sikrer dette.

I tillegg til den enkeltes formelle kompetanse, har barnehagene tilsatte som ikke har pedagogisk kompetanse, men som har fag- eller realkompetanse som er viktig å nyttiggjøre seg i arbeidet med barna. Barnehagens samlede kompetanse, og hvordan man utnytter og utvikler denne har stor betydning for den helhetlige tilnærming til arbeidet med barna i barnehagen.

Rammeplanen slår fast at barnehagen skal utvikles til å være en lærende organisasjon.

Systematisk og kontinuerlig arbeid, med fokus på refleksjon og erfaringsdeling skal bidra til ny kunnskap og ny og bedre praksis. For å lykkes med dette må arbeidet forankres godt i hele personalgruppen, og alle tilsatte må delta og bidra i den barnehagebaserte kompetanseutviklingen. Dette kan være en utfordring i forhold til bruk av tid, og organisering av prosesser. God lederkompetanse er også en forutsetning for å lykkes i dette arbeidet.

Arbeidet med å sikre og utvikle kompetansen i barnehagene og skolene er viktig med tanke på kvalitetsutviklingen på tilbudet til barn og ungdom. Gjennom felles arbeid med utfordringer, refleksjoner over dagens praksis og deling av erfaringer skal barnehagene og skolene utvikle sine profesjonsfelleskap og sikre at barn og unge i Gausdal får et kvalitativt godt tilbud.

Fokusområder 2021

Folkehelse og livsmestring

Rammeplanen gir føringer for hvordan barnehagen skal arbeide og hvilke fagområder som skal ivaretas i barnehagen. Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barns trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing.

Prosjektet *Ung styrke* videreføres og utvikles i samarbeid mellom tjenestene i oppvekstsektoren og innad i den enkelte tjeneste. Gjennom prosjektet skal vi styrke det systematiske og langsiktige helsefremmende arbeidet knyttet til barn og unges psykiske helse. Dette mener vi gjøres best ved å utvikle de psykososiale hverdagsmiljøene for barn i barnehage og skole. Gjennom deltakelse i

utdanningsdirektoratets satsing «inkluderende barnehage- og skolemiljø» vil vi forsterke det styrkebaserte arbeidet for å skape trygge og gode barnehagemiljø, der barna kan utvikle seg i fellesskap med andre. Bevissthet rundt utviklingen av barnas egne styrker skal bidra til økt selvfølelse og økt evne til å stå i utfordringene de vil møte i løpet av livet. Når barna utvikler sin sosiale kompetanse, blir de også selv bedre i stand til å bidra positivt til et godt barnehagemiljø som gir mulighet for utvikling og læring for alle barna.

Ansattes kunnskap og holdninger i arbeidet med ulike utfordringer hos barn er viktig med tanke på at alle barn skal oppleve å være inkludert i fellesskapet. Gjennom inkluderende barnehage- og skolemiljø ønsker vi å heve ansattes kompetanse og på denne måten skape trygghet og bidra til gode møter med barn og foreldre.

Deltakelse i inkluderende barnehage- og skolemiljø og Ung Styrke sees i sammenheng med det nye kapittelet (Kapittel VIII Psykososialt barnehagemiljø) i barnehageloven som gjelder fra 01.01.21.

Læring og utvikling:

Barndommen har egenverdi, og barnehagen skal tilrettelegge for helhetlige læringsprosesser som fremmer barns trivsel og allsidige utvikling. Barnehagene må være oppmerksomme på barnas interesser og engasjement og legge til rette for læring i ulike situasjoner og aktiviteter. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser, og barnehagen skal legge til rette for læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring.

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen og lekens egenverdi skal anerkjennes. Leken skal være en arena for barns utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere og gi rom for ulike typer lek både ute og inne, og bidra til at alle barn opplever glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek, alene og sammen med andre.

Gjennom bruk av månedsbrev til foresatte har vi blitt bedre til å synliggjøre den læring og utvikling som skjer gjennom barnehagens hverdagsaktiviteter og lek, og dette vil vi fortsette å ha fokus på og videreutvikle blant annet gjennom bruk av digitale verktøy.

Det viktigste grepet vi kan ta for å fremme og styrke en inkluderende praksis i barnehage og skole, er å forbedre kvaliteten på det ordinære, allmennpedagogiske tilbudet. Vi vil derfor fortsette det påbegynte arbeidet med veiledning i barnehagene for å øke bevisstheten rundt det allmennpedagogiske tilbudet til alle barn med tanke på å forebygge behovet for spesialpedagogisk hjelp. Fortsatt tett samarbeid mellom barnehage og PPT på systemnivå er en forutsetning for å lykkes med dette arbeidet.

Barnehagen skal også ivareta barns rett til medvirkning og deltakelse gjennom å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet, og i saker som gjelder dem selv. Det skal også legges til rette for egenbestemt aktivitet og barnehagen skal være lydhør overfor barnas ønsker og interesser. Barn har ulike uttrykksformer og det skal tilrettelegges for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov. I alle handlinger og avgjørelser som gjelder barn i barnehagen, skal hva som er best for barnet, være av grunnleggende hensyn (jfr. endringer i barnehageloven).

Kompetanse- og kvalitetsutvikling

Ulike faktorer har betydning for barnehagebarnas trivsel, utvikling og læring. De ansattes kompetanse, både faglig og relasjonelt, er en av disse faktorene. Vi vil derfor tilstrebe å ha godt kvalifiserte

medarbeidere i barnehagene i Gausdal. Voksenteitet er en annen faktor av betydning, og vi oppfyller nasjonale bemanningsnormer.

Barnehagebaserte prosesser for arbeidet med kvalitetsutvikling i barnehagene har også betydning for tilbudet til barna. Systematisk og kontinuerlig fokus på forbedringsområder, hvor alle tilsatte deltar, vil kunne bidra til å utvikle barnehagene til lærende organisasjoner.

Barnehagestyrer og pedagogiske leders kompetanse i ledelsen av utviklingsarbeidene i barnehagene er viktig for kvalitetsutviklingen i barnehagen. Å delta i nettverk og bygge opp samlet kompetanse hos styrere og pedagogiske ledere vil bli prioritert. De ulike barnehagebaserte prosessene skal ha en styrkebasert tilnærming, for på denne måten å sikre en helhetlig tilnærming til barnas utvikling og læring.

Kontrollutvalget har bestilt en forvaltningsrevisjonsrapport om meldinger til barnevernet. Denne ferdigstilles i løpet av 2020, og forbedringspunkter følges opp av tjenesten i 2021.

Mulige omstillinger i planperioden 2021-2024

Reduksjon av antall barnehageplasser ligger inne i økonomiplanen fra 2022 med en årlig effekt på 1 mill kr. Som følge av lavere barnetall, og dermed redusert behov for/etterspørsel etter barnehageplasser, er det funnet mulighet for å redusere antall plasser allerede fra 1.8.2021. Effekten av dette tiltaket er 0,4 mill kr i 2021.

Videre foreslås å trekke inn en buffer på barnehageområdet, tidligere avsatt til å håndtere eventuelle behov for etablering av plasser gjennom året.

Mål

Hovedmål	Delmål	Leveransemål
<p>Vi er attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrike medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.</p>	<p>Vi har medarbeidere og ledere med høy kompetanse som sammen sikrer god kvalitet på barnehagens tilbud.</p>	<p>Barnehagene driver styrkebaserte utviklingsprosesser i tråd med lokale planer for barnehagebasert kompetanseutvikling.</p>

Økonomiplan for 2021-2024

Barnehagene gjennomfører kompetanseutvikling i henhold til plan for inkluderende barnehage og skolemiljø. Barnehagestyrerne deltar i nettverk sammen med Lillehammer og Øyer. Det gjennomføres workshops i bruk av ulike apper til bruk i det pedagogiske arbeidet, samt for kommunikasjon mellom hjem og barnehage. Følge opp revisjonsrapport om meldinger til barnevernet

Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.

Vi har glade, trygge, robuste barn og unge, med tro og håp for fremtiden, som mestrer et liv med opp- og nedturer.

Alle barn har noen å leke med i barnehagen.

Barna og de voksne utvikler et språk og en forståelse for følelser og styrker og bruker dette i praksis.

Barna ønsker å delta i aktiviteter, ut fra egne forutsetninger.

Barnehagemiljøet er inkluderende og barna erfarer å være en del av et mangfoldig fellesskap.

Barnehagens praksis fremmer glede og allsidig utvikling hos barna

Barna er glade, aktive og engasjerte

Alle barn mestrer grunnleggende motoriske ferdigheter

Barna mestrer lek i samspill med andre, ut fra egne forutsetninger

De voksne anerkjenner
barnas innspill og
interesser

For alle leveransemål:

- Etterspørres i samtaler med barna og understøttes av jevnligte observasjoner i barnehagen.
- Dokumenteres gjennom månedsbrev.
- Etterspørres i samtaler med foreldre.

Kultur og fritid

Om planområdet

Planområdet omfatter: Kulturskole, allmennkultur, frivilligsentral, bibliotek, idrett og ungdomsarbeid.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

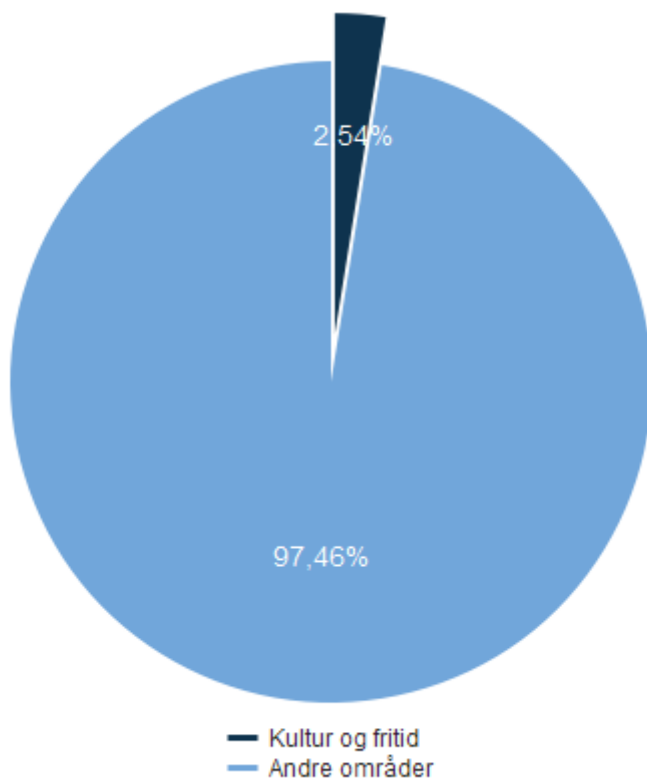
	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	13 171	13 171	13 171	13 171
Vedtatt forrige periode				
Saldering planområde 5 Kultur og fritid	-15	-15	-15	-15
Sum Vedtak forrige periode	-15	-15	-15	-15
Sum Budsjettendring i år	-914	-914	-914	-914
Sum Lønns- og prisvekst	40	40	40	40
Konsekvensjustert budsjett	-889	-889	-889	-889
Konsekvensjustert ramme	12 283	12 283	12 283	12 283
Nye tiltak				
Kirkelig fellesråd, lønn- og prisjustering av tilskudd 2020 med 2,2 %.	153	153	153	153
Korreksjon avskrivninger	-136	-136	-136	-136
Miniklubb med matservering	60	60	60	60
Staten overtar tilskudd til livssynsorganisasjoner	-206	-206	-206	-206
Sum Nye tiltak	-129	-129	-129	-129
Innsparingstiltak				
Saldering - Kirkelig fellesråd, nedtak 5% av tilskuddsnivå 2020	-282	-282	-282	-282
Sum Innsparingstiltak	-282	-282	-282	-282
Nye tiltak og realendringer budsjett	-411	-411	-411	-411
Ramme 2021-2024	11 872	11 872	11 872	11 872

Sammendrag budsjett

Det er en reduksjon i driftsrammen på planområdet med 1,3 mill. kr i kommunedirektørens forslag. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Kultur og fritid - Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Utfordringer og muligheter i planperioden

Kulturenheten har et variert tilbud til de ulike målgruppene. Det er gjennomgående fokus på forebyggende arbeid når det gjelder barn og unge. Enheten arbeider også forebyggende når det gjelder den eldre målgruppen, blant annet for å forebygge isolasjon og ensomhet.

Samarbeid med lag og organisasjoner

Gausdal har et rikt og mangfoldig organisasjonsliv. Kulturenheten skal invitere til og legge til rette for samarbeid mellom de kommunale kulturtjenestene og frivillige lag og organisasjoner, med målsetting om et godt og helhetlig kulturtilbud for både barn og voksne i Gausdal.

Barne- og ungdomsarbeid

Gausdal kommune og frivillige lag og organisasjoner har potensiale for å videreutvikle samarbeidet, når det gjelder å skape og utvikle gode og trygge møteplasser til ungdom. Voksnetthet er en viktig faktor for å skape trygghet. Med begrensede ressurser er vi avhengig av deltakelse fra frivillige for å styrke tilstedeværelsen av voksne på ungdomsklubben og på andre arenaer ungdom oppholder seg. Vi har en jobb å gjøre når det gjelder å motivere til frivillig innsats som natteravn, til oppdrag gjennom frivilligsentralen og til å få foreldre til å påta seg vakter ved ungdomsklubben.

Ut ifra resultatene på Ungdata-undersøkelsen i 2020 kan synes som det i deler av ungdomsmiljøet har noen utfordringer knyttet til tidlig alkoholdebut. Å gjennomføre gode forebyggende tiltak på tvers av tjenester er en av de viktigste oppgavene i det forebyggende ungdomsarbeidet. Det er en utfordring å

samordne avdekkingskompetanse, finne riktige tiltak og gjennomføre disse på tvers av de enheter som yter tjenester til ungdom. Alle tjenestene i oppvekstsektoren har et felles ansvar for det forebyggende ungdomsarbeidet, men koordinatoroppgaven er lagt til kulturenheten

Fra samarbeidende tjenester har det kommet forespørsel om å utvikle en sosial møteplass for barn på mellomtrinnet. Bakgrunnen er at det er flere barn som ikke deltar på organiserte fritidsaktiviteter og som har behov for sosial kontakt og utvikle nettverket sitt. Målet med en slik møteplass er å gi barn en opplevelse av tilhørighet, bygge sosiale relasjoner og få positive opplevelser.

Som følge av dette er opprettelse av et slikt tilbud fremmet som forslag i budsjett 2021 og økonomiplan 2021-2024.

Frivillighet

For å kunne tilby gode tjenester til innbyggerne er vi avhengig av frivillige. Dette gjelder både for å opprettholde og utvikle møteplasser og aktivitet gjennom frivilligsentralen, men også i andre tjenester som biblioteket, kulturskolen og innen ungdomsarbeid. For å opprettholde dagens nivå på tilbudene, er det viktig å rekruttere og ta vare på de frivillige. De frivillige skal oppleve mestring og det å være til nytte for andre. Det er utfordrende å få med yngre generasjoner inn i deler av det frivillige arbeidet.

Fokusområder 2021

Barn og unge

Kulturområdet har et høyt fokus på barn og unge i flere av tjenestene. Tjenestene skal bidra til å skape trygge og gode miljøer der barn og unge kan få utvikle seg til å mestre livet. I tjenestene fokuseres det på styrkebasert tilnærming og anerkjennende kommunikasjon.

Kulturskolen er for alle. Kulturskolen skal gi en fullverdig opplæring av høy faglig kvalitet til alle av kommunens innbyggere som ønsker det. Formålet med opplæringa er at elevene skal lære, oppleve, skape og formidle kulturelle og kunstnerisk uttrykk. Kulturskolen skal legge til rette for at den enkelte elev skal kunne utvikle sitt eget potensiale, skape glede og styrke selvtillit gjennom aktivitet, individuelt og i samhandling med andre.

Fra samarbeidende tjenester er det etterspurt et ettermiddags/fritidstilbud for barn på mellomtrinnet. Som følge av dette er det ønskelig å etablere Miniklubb for barn på 5.-7. trinn en ettermiddag i uka på Frivilligsentralen. Tilbudet driftes av ansatte med bistand fra frivillige. Tilbudet består i å lage mat sammen, gjøre lekser/leksehjelp, ulike aktiviteter som eksempelvis å gå tur, spille spill og benytte ungdomsklubben. Det er også ønskelig at man en gang iblant kan man finne på en aktivitet utenfor huset, f.eks bowling, bading osv. Det er flere barn som ikke deltar på organiserte fritidsaktiviteter i Gausdal. Det er også barn som ikke har noen å være sammen med etter skoletid. Miniklubb vil være et sted der barn kan få en opplevelse av tilhørighet, bygge sosiale relasjoner og få positive opplevelser.

Kulturenheten skal gjennom ungdomsarbeid være med å tilrettelegge for trygge uformelle møteplasser for ungdom i bygda. Smelteverket ungdomsklubb skal opprettholdes og videreutvikles som en trygg møteplass, i samarbeid med foresatte og andre frivillige. Det forebyggende ungdomsarbeidet skal ha en naturlig plass i det tverrfaglige arbeidet med barn og unge, ikke bare i kulturenheten, men i hele sektor for oppvekst. Ulike kjennetegn på at vi lykkes med dette arbeidet fremgår under alle planområdene som tilhører oppvekstsektoren. Det jobbes i planperioden videre med de utfordringene som avdekkes gjennom det tverrfaglige samarbeidet.

For å kunne styrke det lokale ungdomsarbeidet, som er viktig i et forebyggende og helsefremmende perspektiv, er det ønskelig å bruke midlene som tidligere har gått til det regionale ungdomsarbeidet (UFO), inn i det lokale ungdomsarbeidet. Midlene kan da rettes mot aktiviteter lokalt som man ser det er behov for. Tiltaket er nærmere beskrevet under «Mulige omstillinger i planperioden 2021-2024».

I planperioden skal det jobbes for å styrke samarbeid med lag og organisasjoner til det beste for barn og unge. Lavterskeltilbud som åpen hall skal opprettholdes og videreutviklet ut ifra de ønsker og behov målgruppen har.

Ungdomsrådet er et rådgivende organ for kommunestyret og andre folkevalgte organ i Gausdal kommune. Ungdomsråd eller andre medvirkningsorgan for ungdom er lovfestet i kommuneloven. Ungdomsrådet gir uttalelser og medvirker i ulike saker og i utarbeidelse av planer som berører barn og unge i Gausdal.

Biblioteket har hele befolkningen som målgruppe, deriblant barn og unge, og tilbyr aktiviteter ut ifra aldersgrupper. Gjennom samarbeid med både barnehager og skoler skal biblioteket kunne gi et mest mulig tilrettelagt kulturtilbud. Eksempler på aktiviteter er lesestunder, bokkasser og arrangement til barnehagene og skolene. Videre tilbys spesielle aktiviteter i forbindelse med eksempelvis litteraturfestivalen, Nordisk bibliotekuke og nasjonale kampanjer for å stimulere leseglede hos barn.

Frivillighet

I Gausdal er det en sterk kultur for frivillighet. Frivillig engasjement er en nødvendighet for at det rike kulturtilbudet i bygda skal kunne opprettholdes. Det bidrar også til et utvidet tilbud til brukere av ulike tjenester i kommunen. Mange frivillige er tilknyttet frivilligsentralen, men det er også mange andre former for frivillighet, blant annet representert ved ulike lag og foreninger.

Når det gjelder frivillige tilknyttet frivilligsentralen utføres oppdrag rettet inn mot flere ulike enheter i kommunen og i hovedsak mot omsorgstjenestene. I tillegg utføres mange oppdrag direkte inn i kulturenheten i forbindelse med møteplasser, kulturelle arrangement og praktisk bistand. De som utfører oppdrag som frivillige skal oppleve å bli sett, hørt og anerkjent for jobben de gjør. Dette er i seg selv forebyggende. Når de frivillige på denne måten er aktive og sosiale, er det i seg selv forebyggende og helsefremmende. Det skal være fokus på å rekruttere frivillige til oppdrag det er behov for, gjerne på tvers av tjenester. For at de frivillige skal yte best mulig og motiveres til å fortsette i tiden fremover, skal det tas hensyn til hva de frivillige ønsker å bidra med, og legges til rette for glede og trivsel.

For å følge opp mål og satsinger i kommuneplanens samfunnsdel, der frivillighetens betydning er framhevet, vil det i kommunal planstrategi for 2021 bli vurdert igangsatt en prosess for å utarbeide en frivilligstrategi for Gausdal kommune.

Generelt kulturarbeid

I norsk kulturindeks ligger Gausdal på 171. plass med god score på flere av områdene som måles. Det er en liten nedgang fra fjoråret. Allmennkultur er en viktig del av lokalsamfunnet. Det skal tilrettelegges for og stimuleres til kulturaktivitet i bygda. Kulturenheten skal være en bidragsyter inn i kulturlivet og anerkjenne det arbeidet som drives av aktører i lokalsamfunnet.

Lag og organisasjoner skal oppleve god informasjon og dialog med Gausdal kommune. Det skal ved behov tilrettelegges for en møteplass mellom lag/organisasjoner og Gausdal kommune, der de har mulighet til å gi innspill til temaer. Det er ønskelig med et rikt og variert idrettsliv i Gausdal, med fokus

på aktivitet, mestring og glede. Gausdal kommune opplyser om og bistår i prosessen med spillemiddelsøknader for lag og foreninger.

Mulige omstillinger i planperioden 2021-2024

Planområdet leverer en rekke tjenester innenfor en svært begrenset økonomisk ramme. I forbindelse med budsjett 2020 og prosjekt Fornying og omstilling 2020, ble driftsrammene for flere av tjenestene redusert. For å kunne opprettholde drift i de ulike tjenestene anses det ikke som mulig å redusere driftsrammen for bibliotek, kulturskole, frivilligsentral eller ungdomsarbeid ytterligere i 2021.

Det er imidlertid mulig å redusere driftsrammen for det generelle kulturarbeidet noe ved å avvikle bydekino og prisutdelinger (ildsjelpris, samt stipend for kultur- og idrettsprestasjoner for unge). Samlet effekt av disse tiltakene er kr 45.000. Kommunedirektørens vurdering er at bygdekinoen bidrar til et godt kulturtilbud for bygda – spesielt for barnefamilier, samt at prisene bidrar til å motivere bygdas ildsjeler og talenter, og har derfor ikke foreslått at disse avvikles. Kommunestyret kan imidlertid legge tiltakene inn i økonomiplan for perioden 2021-2024 om ønskelig.

Gausdal kommune har gjennom flere år samarbeidet med Lillehammer og Øyer om aktiviteter for ungdom, UFO (Ungdom Formidler Opplevelser, Ung i Lillehammer, Gausdal og Øyer) Fylkeskommunen og de tre kommunene har bidratt med ressurser inn i dette arbeidet. Lillehammer kommune har hatt arbeidsgiver- og det organisatoriske ansvaret for UFO. UFO kan samarbeide med skoler, festivaler, foreninger, ungdomsklubber og enkeltstående aktører for sammen å lage tilbud til ungdom, og kan være medspiller i ulike typer arbeid og arrangementer som ungdom ønsker seg. Gausdal kommunes andel er 55.000 kr per år. Dette har vært et positivt tiltak over flere år, ettersom ungdom i de tre kommunene forflytter seg over kommunegrensene og benytter seg av ulike tilbud i regionen. I den senere tid ser kulturenheten imidlertid at behovet for å kunne bruke midlene til lokale tiltak er større, og det kan synes som man får mer igjen for pengene ved å organisere egne aktiviteter. Det er enighet mellom Øyer, Lillehammer og Gausdal om at det ikke sendes noen søknad om midler til UFO-samarbeidet for 2021, og at denne formen for samarbeid avsluttes.

Tilskuddet til kirkelig fellestråd er lagt inn med en reduksjon på 5 % ut fra tilskuddsnivå i 2020. Dette innebærer en reduksjon på 282.000 kr. Det vises til eget tiltak der det framgår at tilskuddet til fellestrådet først er oppjustert med lønn- og prisvekst for 2021, dette utgjør 153.000 kr. Netto endring i tilskuddet til fellestrådet ut fra tilskuddsnivå 2020 blir da -129.000 kr. Fellestrådet har beskrevet hvilke tiltak som kan være aktuelle for å imøtekomme en redusert driftsramme. Denne informasjonen ligger med som vedlegg til den politiske behandlingen av budsjettet for 2021 og økonomiplanen for 2021-2024.

Mål

Hovedmål	Delmål	Leveransemål
<hr/>		
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.		
<hr/>		

Økonomiplan for 2021-2024

Biblioteket er en viktig kulturinstitusjon som legger til rette for ulike typer arrangementer, møteplasser og utstillinger, i tillegg til litteraturformidling. Gjennom det meråpne biblioteket er det satset på økt grad av tilgjengelighet de siste årene.

Som følge av prosjektet fornying og omstilling 2020 har bibliotekets bemanning blitt redusert. For at våre innbyggere fortsatt skal oppleve biblioteket som åpent og tilgjengelig, skal det mer-åpne tilbudet videreutvikles, og det skal være fokus på å bruke lokalet som en kulturarena for bygda.

Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalsamfunnet.

Kulturenheten skal legge til rette for og invitere til god samhandling med foresatte i alle kommunale aktiviteter for barn og unge.

I tråd med målsettingen om at vi har glade, trygge, robuste barn og unge, med tro og håp for fremtiden, som mestrer et liv med opp- og nedturer, skal kulturskolen motivere og trygge elevene til å delta på en eller flere opptredener i løpet av skoleåret. Det kan være på elevforestilling i forbindelse med semesteravslutning, huskonsert eller opptreden for beboere på institusjon.

Det etableres miniklubb for mellomtrinnet en ettermiddag per uke.

Det lokale ungdomsarbeidet styrkes gjennom en omprioritering av midler fra det regionale ungdomsarbeidet (UFO).

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	2021-24
Investeringsstilskudd kirkelig fellesråd	0	0	500	0	500
Sum investeringsprosjekter	0	0	500	0	500

Investeringsstilskudd kirkelig fellesråd

Det er lagt inn 0,5 mill. kr til vanntåkeanlegg i Aulstad kirke i 2023.

Teknisk drift

Om planområdet

Dette planområdet omfatter prosjektering, veger, miljø- og trafikksikkerhetstiltak, vann- og avløpsanlegg, renovasjon, septikktømming, brannvern og feiing.

Både renovasjon og brann/feiing utføres av interkommunale selskaper. Septikktømming gjennomføres av eksterne entreprenører etter en felles anbudskonkurranse for Lillehammer, Øyer og Gausdal. Innenfor planområdet utføres derfor bare mindre forvaltningsoppgaver innen disse tjenestene.

Driftsbudsjett med endringer

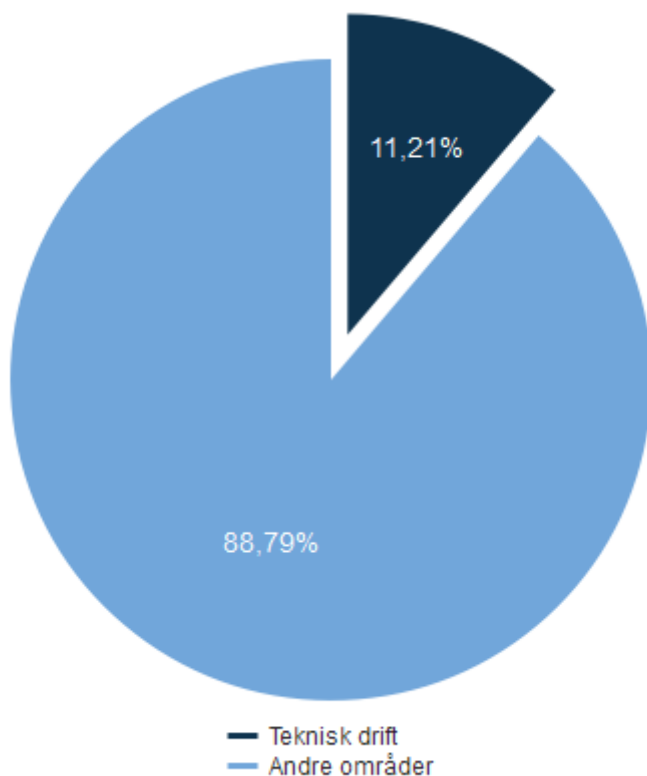
Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	8 506	8 506	8 506	8 506
Vedtatt forrige periode				
Hovedplan VA (vann og avløp)	-400	-400	-400	-400
Inntekter og bruk av selvkostfond vann og avløp	-2 231	-5 145	-7 569	-7 569
Inntekter og utgifter knyttet til selvkosttjenestene feiing, renovasjon, slam og kart/oppmåling.	-30	129	-130	-130
Reversering av tilskudd til kjøp av løypemaskin, Gausdal vestfjell nord	-100	-100	-100	-100
Tilskudd brannsamarbeid og 110-sentral	37	37	37	37
Sum Vedtak forrige periode	-2 724	-5 479	-8 162	-8 162
Sum Budsjettendring i år	-135	-135	-135	-135
Sum Lønns- og prisvekst	2 139	2 779	4 217	2 474
Konsekvensjustert budsjett	-720	-2 835	-4 080	-5 823
Konsekvensjustert ramme	7 786	5 671	4 426	2 683
Nye tiltak				
Badedammen Follebu	20	20	20	20
Drift av nye avløp- og overvannsledninger	127	127	127	127
Drift av nye gatelys	32	32	32	32
Drift av nye kommunale vannledninger	86	86	86	86
Drift av nye kommunale veger	55	55	55	55
Flomsikringstiltak - reguleringsplan masseuttak elv	100	0	0	0
Hovedplan VA	500	0	0	0
Korreksjon avskrivninger	3 089	3 089	3 089	3 089
Samarbeid Lillehammer-regionen brann- og feiervesen	0	1 200	1 200	1 200
Selvkost	0	-318	-44	-17
Økte utgifter til vintervedlikehold av kommunale veger	250	250	250	250
Sum Nye tiltak	4 259	4 541	4 815	4 842
Innsparingstiltak				
Samarbeid Lillehammer-regionen brann- og feiervesen	-318	-318	-318	-318
Sum Innsparingstiltak	-318	-318	-318	-318
Nye tiltak og realendringer budsjett	3 941	4 223	4 497	4 524
Ramme 2021-2024	11 727	9 894	8 923	7 207

Sammendrag budsjett

Det er en økning i driftsrammen på planområdet på 3,2 mill. kr i kommunedirektørens forslag. Av dette utgjør økning i avskrivninger på planområdet 3,1 mill. kr. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Teknisk drift - Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Utfordringer og muligheter i planperioden

Vann og avløp

Tilgang på rent og godt vann er sentralt for å sikre en god folkehelse. Lovverket har strenge krav til så vel vannforsyning som avløpshåndtering. Kommunens innbyggere skal være trygge på at drikkevannet har god kvalitet, og at forsyningen er stabil med tilstrekkelig trykk og kapasitet. Likeledes er det viktig at avløpet ledes bort og håndteres på en sikker og miljømessig god måte. Vann og avløp står følgelig sentralt i arbeidet med å nå målet om en *Grønn kommune*.

Digitalisering og interkommunalt samarbeid er viktige elementer for å sikre effektiv drift og god kvalitet med stadig lavere økonomisk ramme. Dette betyr at vi må utnytte de muligheter som ligger i de digitale verktøy vi har i dag, og samtidig søke innovative og nye løsninger.

Det er viktig med løpende vedlikehold og et godt utbygd digitalt overvåkningssystem for vann og avløpsanleggene. I et helseperspektiv er det også viktig å forebygge og registrere uønskede hendelser på et tidlig tidspunkt.

Veger

Kommunen drifter ca. 81 km med veg og ca. 28 km gang- og sykkelveg. Klimaendringene med mildere vintre og hyppigere nedbør med veksling mellom pluss- og minusgrader gir et mer krevende vintervedlikehold av vegnettet. En stor del av vegene er grusveger som er spesielt utsatte i vårløsningen.

Overvann

Med bakgrunn i de siste års flommer og tydelige tegn på en global klimaendring er det viktig å planlegge for økte nedbørsmengder, større fare for jord- og flomskred og de utfordringer dette medfører. Dette arbeidet er av stor betydning for å sikre et trygt lokalsamfunn for kommunens innbyggere.

Spesielt i nye utbyggingsområder vil det bli viktig å planlegge og å bygge ut infrastruktur med tanke på fordrøyning og sikker bortledning av overvann. I eksisterende byggeområder har ikke kommunen det samme juridiske ansvaret for å gjennomføre sikringstiltak.

Videre har kommunen utfordringer med erosjon og stor massetransport i enkelte elver/bekker i vårløsningen og perioder med store nedbørsmengder.

Fokusområder 2021

Fokusområde 1 - Vann og avløp

Vi skal sørge for å levere rent og godt drikkevann til alle abonnenter, og iverksette nødvendige tiltak for å unngå avvik på bortledning og rensing av avløpsvann. Interkommunalt samarbeid har medført at kommunen i dag overfører alt avløpsvann (unntatt Espedal) til Lillehammer. Vannledningsnett ble i forbindelse med Rv 255 prosjektet tilrettelagt for gjensidig vannforsyning ved f.eks. en krisesituasjon, men det gjenstår ca. 200 m med ledningsnett i Follebu for at ledningsnett er koblet sammen.

Med den utbyggingstakten som nå er i Skei-området, og med den tilgangen på nye hyttetomter som finnes, ser vi at drikkevannskapiteten i området må økes. Likeledes må kapasiteten på håndtering av avløpsvann økes. Første etappe av oppgradering av VA-ledninger på strekningen Skei-Vold er gjennomført, andre etappe er igangsatt, og det er fokus på å gjennomføre de resterende etappene innen 2022.

Fokusområde 2 - Veger

Vær- og klimaforholdene har endret seg, og dette medfører økte utfordringer for driften, særlig under teleløsning og snøsmelting. Vi ønsker å ha effektive tjenester og god kvalitet på drift av det kommunale vegnettet, og slik sett opprettholde god standard på vegene med lavere økonomiske rammer.

Vi har de siste årene hatt særlig fokus på bærekraftig samfunnsutvikling. I praksis medfører dette å forebygge flomskader som for eksempel utskifting av underdimensjonerte stikkrenner, holde trær unna vegtraseene og renske gjengrodde grøfter.

Fokusområde 3 - Overvann

I forbindelse med utbygging av nye bolig- og hytteområder skal vi ha fokus på håndtering av overvann. I det nye boligområdet i Heggen etappe 4 ble det lagt ned store ressurser i planlegging av tiltak. Samme fokuset blir viktig også for andre områder som f.eks. nye bolig- og næringsområder ved Segalstad Bru, og nye hytteområder på Skei. I tillegg planlegges og gjennomføres det overvannstiltak i både Dørja og Finna, og det vil bli igangsatt et reguleringsplanarbeid for masseuttak fra faste punkter i elver.

Vi ønsker trygge og gode byggeområder der overvann ikke gjør skade på mennesker, dyr eller materielle verdier.

Mulige omstillinger i planperioden 2021-2024

En stor del av dette planområdet inngår i selvkostregnskap og påvirker således ikke direkte driftsregnskapet i kommunen. Det er imidlertid fokus på å ha en effektiv drift og et fornuftig vedlikehold av VA-anleggene, slik at det bidrar til å holde gebyrene for kommunens næringsliv, innbyggere og fritidsboligeiere på et så lavt nivå som mulig. Økte investeringer innen VA og eventuelle økte renteutgifter de neste årene vil på lengre sikt kunne føre til en økning av gebyrnivået. Samtidig er det viktig å gjennomføre de vedtatte investeringsprosjektene og oppgraderingene i planperioden for å sikre tilfredsstillende vann og avløp i alle deler av kommunen.

Det som ikke inngår i selvkostregnskapet på dette planområdet er kommunale veger, gatelys og løypebrøyting. Vedlikeholdsutgifter til kommunale veger ligger allerede på et relativt lavt nivå (jfr. foranliggende KOSTRA-tall) og settes bort til private etter anbudskonkurranser. Det er en stor utfordring å finne tiltak som reduserer kommunens utgifter til vegvedlikehold så lenge vi har det vegnettet vi har. Ettersom vintervedlikeholdet har vært underbudsjettet de siste årene, er denne budsjettposten foreslått økt med kr 250 000.-

Kommunen har en 4-årsplan for rehabiliteringstiltak Når det gjelder kommunale veger. Denne som rulleres hvert år, og danner grunnlaget for årlige tiltaksplaner innenfor de rammer kommunestyret fastsetter. Løpende vegvedlikehold gjøres ut fra det til enhver tid gjeldende behov og vær-situasjon.

Status i forhold til tiltaksplanene for rehabilitering og vedlikehold av kommunale veger, vil bli rapportert til kommunestyret.

Når det gjelder flomsikring, har kommunen søkt og mottatt tilskuddsmidler fra NVE, og på denne måten får vi utført langt mer omfattende tiltak enn vi ville hatt anledning til i egen regi.

Sammen om en grønnere kommune

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Mål 2021	Mål 2024	
Vi tar vare på naturen, planlegger helhetlig, tar bærekraftige valg og handler klimavennlig.	Det er ingen hendelser der overvann gjør skade på mennesker og dyr, og nye flomsikringstiltak skal motstå flom med det gjentakintervall de er dimensjonert for.	Antall avvik på beskrevet mål			
	Vi forsyner kommunens innbyggere med nok drikkevann av god kvalitet, og vi sørger for bortledning og rensing av avløpsvann på en miljømessig god måte.	Avvik på levering av vann i tilfredsstillende mengde og kvalitet i henhold til gjeldende lover og forskrifter (Serviceerklæring).		0	0
		Avvik på bortledning og rensing av avløpsvann i henhold til standard fastsatt i serviceerklæring.		3	3

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	
Investeringsprosjekter					2021-24
Gangveg ved Heggelia	500	0	0	0	500
Investeringsmidler felles brannsamarbeid	1 200	700	0	0	1 900
Overvannstiltak Segalstad bru jmf overvannsplan	100	100	100	100	400
Rammebevilgning utbyggingsområder	3 500	1 000	500	0	5 000
Rammebevilgning vann og avløp	60 300	22 500	21 300	2 500	106 600
Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Sum investeringsprosjekter	67 600	26 300	23 900	4 600	122 400

Gangveg ved Heggelia

I reguleringsplanen for Heggen III - feltet er det regulert inn en gang- og sykkelvei på nordsiden av boligfeltet nedenfor Heggelia bofellesskap. Boligfeltet er nå under utbygging, og etablering av gang- og sykkelveien foreslås lagt inn for å trygge og gode ferdselsforhold for myke trafikanter.

Investeringsmidler felles brannsamarbeid

Kommunen finansierer sin andel av innkjøp av materiell (for eksempel brannbiler) i regionalt brannvesen. Det vil si at de tre deltakerkommunene investerer i sine respektive andeler av bilene og finansierer disse innen egne budsjetter. I utgangspunktet avsettes det årlig 350.000 kr til slikt investeringsfond. I 2021 og 2022 er det satt av midler til kommunens andel av kjøp av en ny stigebil og tankbil. Investeringsbeløpene er følgelig noe høyere for disse to årene. Investering i stigebil var opprinnelig forutsatt i 2021, men levering er forsinket som følge av koronapandemien.

Overvannstiltak Segalstad bru jmf overvannsplan

Med bakgrunn i gjennomført kartlegging av bekker i området rundt Segalstad Bru, der behov for oppgradering av stikkrenner etc. er avdekket, foreslås det satt av 100.000 kr årlig gjennom planperioden.

Rammebevilgning utbyggingsområder

Dette er en rammebevilgning til utbyggingsområder. Følgende er planlagt utført i planperioden:

Det er lagt inn midler til asfaltering av Heggen etappe 4 i 2022 og 2023 med totalt 1,5 mill. kr. Asfaltering av Veisten boligfelt er lagt inn i 2021 med 0,4 mill. kr. VVA Steinsmoen inkludert ny pumpestasjon er lagt inn med 2,5 mill. kr i 2021. Veg Bjørndalsvollen industriområde er lagt inn med 0,6 mill.kr i 2021.

Rammebevilgning vann og avløp

Rammebevilgning VA omhandler investeringer innen selvkostområdene for vann og avløp. Kommunestyret har gjennom mange år delegert myndighet til å prioritere investeringene innen vann- og avløpstjenestene til Planutvalget. Det er derfor Planutvalget som vedtar fordelingen på det enkelte prosjekt.

Det er selv sagt en detaljert plan som ligger til grunn for nivået på budsjettet. Den er i tråd med prioriteringene i vann- og avløpsplanen. Den er under arbeid og vil bli ferdigstilt og lagt fram for kommunestyret i 2021.

Rammebevilgning øvrige tekniske anlegg

Det avsettes investeringsmidler til rehabilitering av kommunens veger etter oppsatt 4-årsplan. Det avsettes investeringsmidler til rehabilitering av kommunens veger etter oppsatt 4-årsplan.

Bygg/eiendom/areal

Om planområdet

Planområdet omfatter omsorgsboliger, sosiale boliger, utleievirksomhet, byggesak, kart/oppmåling, arealplanlegging og utbyggingsområder for boliger. Hele kommunens bygningsmasse er samlet på dette planområdet.

Driftsbudsjett med endringer

Økonomiplan for 2021-2024

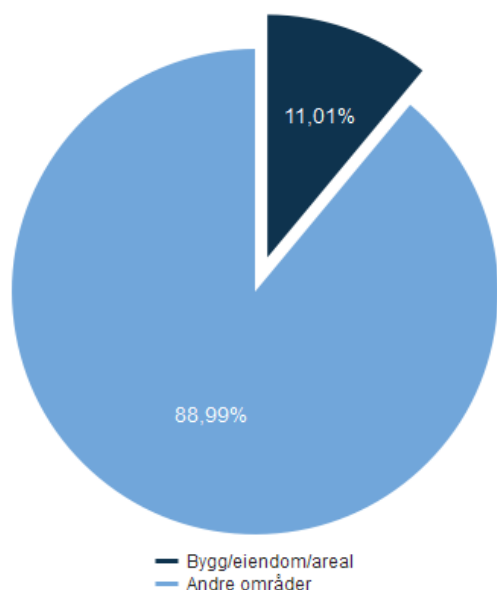
Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	34 003	34 003	34 003	34 003
Vedtatt forrige periode				
Korreksjon husleie	-99	-99	-99	-99
Nedjustering av driftsramme planområde 7 Bygg/eiendom/areal	-1 000	-1 000	-1 000	-1 000
Nedlegging av Engjom skole, driftsutgifter 2020	-64	-64	-64	-64
Nedlegging av Myra barnehag, driftsutgifter 2020	-49	-49	-49	-49
Ny kommunedelplan for Skei	-300	-500	-500	-500
Områderegulering Segalstad bru	0	0	-200	-200
Reguleringsplan for adkomstveg og Fjerdumskogen boligområde trinn 1	-200	-200	-200	-200
Reguleringsplan for adkomstveg og Fjerdumskogen boligområde trinn 1	-100	-100	-100	-100
Reguleringsplan for Fjerdum boligområde trinn 1	0	-125	-125	-125
Reguleringsplan for Steinslia næringsområde med adkomstveg	-300	-300	-300	-300
Saldering planområde 7 Bygg/eiendom/areal - planarbeid	-229	172	-688	-688
Sum Vedtak forrige periode	-2 341	-2 265	-3 325	-3 325
Sum Budsjettendring i år	-343	-343	-343	-343
Sum Lønns- og prisvekst	505	503	470	437
Konsekvensjustert budsjett	-2 178	-2 104	-3 197	-3 230
Konsekvensjustert ramme	31 824	31 898	30 805	30 772
Nye tiltak				
Driftsutstyr til vaktmestertjenesten	600	0	0	0
Kommunedelplan Skei	400	0	0	0
Korreksjon avskrivninger	9 533	9 533	9 533	9 533
Nedlegging av Engjom skole, driftsutgifter 2021	200	0	0	0
Nedlegging av Myra barnehage, driftsutgifter 2021	43	0	0	0
Reguleringsplaner på Skei	0	100	0	0
Selvkost	-1 556	-1 222	-1 299	-1 366
Selvkost	0	8	21	35
Tilskudd til interkommunalt barnevernsamarbeid, inntekt husleie og andel fellesutgifter.	-300	-300	-300	-300
Økte utgifter til vintervedlikehold på kommunale eiendommer	800	800	800	800
Sum Nye tiltak	9 720	8 919	8 755	8 702
Innsparingstiltak				
Reduksjon av merkantil stilling	-45	-45	-45	-45
Sum Innsparingstiltak	-45	-45	-45	-45
Nye tiltak og realendringer budsjett	9 675	8 874	8 710	8 657
Ramme 2021-2024	41 499	40 772	39 515	39 429

Sammendrag budsjett

Det er en økning i driftsrammen på planområdet med 7,5 mill. kr i kommunedirektørens forslag. Av dette utgjør økning i avskrivninger på planområdet 9,5 mill. kr. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Bygg/eiendom/areal - Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Utfordringer og muligheter i planperioden

Eiendomsforvaltning er en oppgave som i hovedsak skal støtte opp under og legge til rette for kommunens øvrige drift. Slik sett er ikke driften rettet direkte mot eksterne brukere, men mer indirekte ved å gi andre enheter gode forutsetninger/fasiliteter for sin tjenesteyting.

Eiendom: Forvaltning, drift og vedlikehold, samt investeringsprosjekter.

Bygningsmassen er en av de største verdiene som kommunen besitter, og det er viktig med effektive tjenester i forvaltningen av denne formuen.

Bygningsmassen må driftes på en slik måte at energiforbruket er så lavt som mulig. I arbeidet med vedlikehold av kommunens bygningsmasse er det viktig å registrere tilstand, slik at utbedringstiltak kan planlegges og prioriteres gjennom en vedlikeholdsplan. Dette for å forebygge dyre følgeskader, og for å unngå helseskadelige effekter for dem som oppholder seg der.

På samme måte er det viktig med bygninger som har inneklimate og uteområder som understøtter helsefremmende arbeid både for brukere og ansatte. Dette forholdet har også stor innvirkning på arbeidsmiljøet.

Kommunen disponerer en bilpark på om lag 30 biler. En stor del av disse planlegges etter hvert erstattet med el- og hybridbiler. For å få til dette må kommunen etablere en infrastruktur for lading. Dette arbeidet er i gang, og vil pågå i hele kommende planperiode.

Byggesak og arealplan.

Det er en utfordring å behandle plan- og byggesaker innenfor fastsatte frister i plan- og bygningsloven, samt ha god kommunikasjon med brukere spesielt i plansaker.

For å opprettholde en bærekraftig samfunnsutvikling er det i arealplanarbeidet viktig at klimaavtrykket blir så lite som mulig, og at det planlegges for gode og sikre bolig- og næringsområder som ivaretar en balanse mellom bolig, fritid og næring.

Interkommunalt samarbeid kan bidra til mer effektiv drift og god kvalitet med stadig lavere økonomiske rammer. Kommunestyrene i Gausdal, Lillehammer og Øyer vedtok i september 2019 en handlingsplan for interkommunalt samarbeid, der det bl.a. ble bestilt forstudier for etablering av nye samarbeid innen tekniske tjenester.

Kommunen har per i dag ikke tilgjengelige tomter for eneboliger/tomannsboliger ved Segalstad bru, og tomtereserven for denne typen boliger i Heggen 4-feltet i Follebu minker fort. Gjennom offentlig ettersyn på kommuneplanens arealdel høsten 2019 kom det innsigelser fra regionale myndigheter på nye boligområder rundt tettstedene i kommunen. Innsigelsene gikk på for lang avstand til sentrumsfunksjoner og skoler/barnehager. Sett i sammenheng med allerede etablert bebyggelse og et styrket fokus på jordvern, gir dette kommunen et svært begrenset handlingsrom i forhold til å etablere nye boligområder for å tiltrekke seg nye innbyggere. Noe av samme utfordringsbilde gjør seg gjeldende for næringstomter.

Gausdal har et stort antall fritidsboliger, og antallet fritidsboliger passerte i 2018 antallet boliger i kommunen. I framtidig arealplanlegging må det vurderes hvordan en kan oppnå en mest mulig bærekraftig utvikling av fritidsboligsektoren i kommunene. Sentrale tema i en slik vurdering vil være bl.a. fortetting, avgrensning mot fjellområdene (utvidelse nedover mot bygda framfor innover fjellet), tålegrense/tettere kontroll med hyttebyggingen i ulike områder og balansen opp mot landbruks- og beiteinteressene, der gjerdeproblematikken er sentralt.

Fokusområder 2021

Eiendom: Forvaltning, drift og vedlikehold, samt investeringsprosjekter.

Effektiv forvaltning av kommunens eiendommer innebærer at:

- Byggene vedlikeholdes og utvikles på en slik måte at verdiene øker.
- Bygningene utvikles i takt med nye krav og endret bruk, slik at de til enhver tid understøtter den aktuelle bruken, og slik sett bidrar til effektiv tjenesteyting.
- Vedlikeholdet optimaliseres, slik at man får mest mulig ut av hver krone. I denne sammenhengen er bruk av teknologi og interkommunalt samarbeid viktige elementer. Dette innebærer bl.a. å utnytte tilgjengelige digitale verktøy for å effektivisere bygningsdriften.

Investeringsprosjekter planlegges og gjennomføres på en best mulig måte innenfor vedtatte budsjetterammer.

Energisparing

Det er de siste årene investert 36,4 mill. kr i det såkalte EPC-prosjektet (Energy Performance Contracting), og vi er over i en driftsfase. EPC er en type prosjekt der målet er å spare energi, og hvor entreprenøren gjennomfører en rekke enkeltstående tiltak og garanterer for energireduksjonen i ettertid. I dette tilfellet en samlet energibesparelse på 2,1 mill. kWh. pr. år. Byggene som inngår i prosjektet er Gausdal ungdomsskole, Forsettnet, Forset skole, Forset barnehage, kommunehuset, driftsstasjonen, Follebutnet, Bjørkvin og Kornhaug barnehage.

Vi er over i en driftsfase der vi følger opp og kan måle om innsparingsmålet oppfylles. Kommunen og entreprenøren har ulik forståelse av kontrakten, og kommunen har i denne forbindelse engasjert juridisk bistand for å forsøke å komme til enighet og legge grunnlag for videre samarbeid for å oppnå avtalt energibesparelse.

Sparegarantien vil påvirkes når det gjennomføres bygningsmessige endringer.

Rehabilitering og investering i kommunens bygningsmasse

Det er gjennomført en tilstandsanalyse med kostnadsoverslag knyttet til feil og mangler ved bygningsmassen (jfr. kommunestyrets sak 111/16). Det er fokus på å ha en løpende oppdatering av denne registreringen, som vil være et godt verktøy for å utarbeide årsplaner for vedlikehold og rehabilitering.

Kommunale investeringsprosjekter innenfor bygg kan variere fra små relativt enkle endringer til store kompliserte prosjekter, slik som Gausdal arena og nye Fjerdum skole og barnehage. Felles for alle er at det er viktig med en god prosess i forkant av den praktiske gjennomføringen, slik at både ansatte, brukere og driftspersonell har mulighet for å komme med innspill. Det er videre viktig at de enkelte investeringsprosjektene gjennomføres innenfor vedtatt budsjett og framdriftsplan.

Det blir også viktig å fokusere på bruk av tre og andre miljøvennlige materialer, slik at vi beveger oss i retning av målet om en *Grønn kommune*. Kommunen har et mål om å ha en bærekraftig bygningsmasse med godt inneklima og gode fysiske arbeids-, lærings- og boforhold som driftes og vedlikeholdes på en effektiv og verdikende måte, og slik at de bruker minst mulig energi, og skaper minst mulig forurensning.

Byggesak og arealplan

I samsvar med vedtatt digitaliseringsstrategi arbeides det med digitale løsninger som skal bidra til forenkling og effektivisering.

I digitalt planarkiv skal arealplaner med tilhørende bestemmelser legges inn i kommunens digitale kartbase slik at innbyggerne har innsyn i alle godkjente planer.

Det pågår et interkommunalt samarbeidsprosjekt innen plan- og byggesaksbehandling. Digitalt system for innlevering og behandling av byggesøknader er som følge av dette implementert i 2020.

Formaliserte interkommunale samarbeider kan på sikt vurderes, eksempelvis innen plan og byggesak.

Mulige omstillinger i planperioden 2021-2024

For å gjennomføre økonomiske omstillinger og oppnå besparelser som monner, må det arbeides med tiltak på flere områder innen planområdet.

Det har over flere år vært stort fokus på arealeffektivisering, samt energieffektivisering (jfr. EPC-prosjektet beskrevet under fokusområder). Eldre uhensiktsmessige bygg avhendes eller rives, andre rehabiliteres/ombygges, og det bygges eller kjøpes nye. Disse grepene vil redusere driftskostnadene innen planområdet. Det har den siste tiden vært mange ledige utleieboliger, og det vil i planperioden bli sett nærmere på omdisponering og/eller avhending av noen av disse.

Digitalisering gjennomføres for å rasjonalisere og effektivisere arbeidsoppgaver innen planområdet.

Økonomiplan for 2021-2024

Det foreslås at renholdstjenestene i kommunen organiseres på en mer effektiv måte. I dag er renholderne ansatt ved det enkelte tjenestested. Ved å endre dette slik at alle organiseres under teknisk enhet antas det at det kan oppnås økt fleksibilitet og faglighet i alle ledd, samt mere lik kvalitet på renholdet i hele kommunen. Ved ny organisering settes fokus på heltidskultur og det gis mulighet for større stillingsstørrelser ved uønsket deltid. I tillegg kan tiltaket medføre besparelser ved at det blir flere å spille på ved sykdom, ferier etc. og at vikarbruken kan reduseres. Det ansettes en ledende renholder som har lederansvar for renholderne, fagansvar for tjenesten, samt ansvar for å organisere arbeidet på en mest mulig effektiv måte. I tillegg til lederoppgaver vil renholdsoppgaver ligge til stillingen. Økte lønnsutgifter som følge av den nye stillingen, skal dekkes av besparelser tiltaket forventes å gi. Alle renholdsplaner skal gjennomgås for å vurdere frekvenser på renholdet, det vil si hvor ofte det enkelte rom ved det enkelte tjenestested rengjøres. Dette prosjektet vil omfatte de fleste planområdene og for kommunen samlet sett, vil det muligens være et innsparingspotensial, ut over det kommunestyret allerede har vedtatt innenfor renholdstjenestene. Dette vil i så tilfelle fremgå av økonomiplan for perioden 2022-2025.

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Mål 2021	Mål 2024
Kommunen som organisasjon inviterer til og tilrettelegger for god samskaping og bred deltakelse i utviklingen av Gausdalssamfunnet.	Innbyggerne har god tilgang på selvbetjeningsløsninger, og får rask behandling av sine bygge- og plansaker.	Antall avvik i forhold til frist på 8 dager vedrørende utlegging av vedtatte arealplaner i planarkiv	0	0
		Antall byggesaker behandlet innen fastsatt frist i Plan- og bygningsloven.	100,0 %	100,0 %

Investeringsbudsjett

Økonomiplan for 2021-2024

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	2021-24
Investeringsprosjekter					
Bekkenspylere Follebutunet	1 350	0	0	0	1 350
El-bil ladere på kommunens eiendommer	1 300	300	300	300	2 200
Etablering av aktivitetsområde i Heggen 4	2 000	0	0	0	2 000
Lekeapparater barnehagene	0	0	0	250	250
Lekeapparater skolene	0	0	250	0	250
Molok søppelanelgg ved Follebutunet og Forsettunet	0	250	0	0	250
Nye biler til eiendomsforvaltningen	0	0	350	0	350
Rammebevilgning inv Pleie og omsorg	700	450	700	700	2 550
Rammebevilgning planområde 7 for øvrig	2 000	2 000	2 000	2 000	8 000
Sprinkleranlegg Follebutunet	4 900	0	0	0	4 900
Sprinkleranlegg Forsettunet	1 200	0	0	0	1 200
Sprinkleranlegg omsorgsboliger Forsettunet	900	0	0	0	900
Steinslia næringsområde, grunnerverv og opparbeiding	0	0	7 000	2 000	9 000
Teknisk utstyr i kommunestyresalen	600	0	0	0	600
Teknisk utstyr kultursalen	520	0	0	0	520
Trafikksikkerhetstiltak - dropzone Follebu skole	1 250	0	0	0	1 250
Sum investeringsprosjekter	16 720	3 000	10 600	5 250	35 570

Bekkenspylere Follebutunet

Det er behov for å skifte ut alle de fire bekkenspylerne ved Follebutunet. Disse er utslitte og det påløper utgifter til reparasjoner. Samlet utgift inklusive merverdiavgift er anslått å utgjøre 1,35 mill. kr i 2021.

El-bil ladere på kommunens eiendommer

Det ble i fjorårets økonomiplan satt av 300.000 kr årlig til etablering av el-billadere ved kommunens eiendommer. De første 10 ladepunktene ble etablert høsten 2020 ved driftsstasjonen (4 stk for eiendomsforvaltningen) og bak kommunehuset (6 stk. for hjemmetjensten). Bevilgningsnivået til dette tiltaket foreslås videreført i kommende planperiode for å få på plass ladeinfrastruktur ved flere av kommunens eiendommer.

Som ledd i det *Grønne skiftet* er kommunen videre opptatt av å legge til rette for at vårt lokale næringsliv skal kunne være konkurransedyktig også i årene som kommer. Å være relevant og attraktiv for den økende kundegruppen som benytter seg av elbil er et viktig element i dette. Kommunen har derfor innledet en dialog med næringsaktørene ved Segalstad Bru for å se på mulighetene for et samarbeid for å få opp en offentlig tilgjengelig ladeinfrastruktur. Kommunen har i denne forbindelse signalisert å kunne ta deler av kostnadene i form av en 400 Volt nettstasjon med tilstrekkelig effekt for hurtiglading. Det foreslås lagt inn 1,0 mill. kr til dette i 2021, forutsatt tilstrekkelig interesse fra næringsaktørene.

Etablering av aktivitetsområde i Heggen 4

I forbindelse med utbygging av Heggen 4 er det planlagt etablering av et aktivitetsområde i sammenheng med fordrøyningsanlegg for overvann. Etter at aktivitetsområdet er bygd, overdras det vederlagsfritt til velforeningen, som har det videre ansvar for drift og vedlikehold.

Lekeapparater barnehagene

Det avsettes jevnlig midler til utskifting av lekeapparater i barnehagene.

Lekeapparater skolene

Det avsettes jevnlig midler til nye lekeapparater ved skolene.

Molok søppelanelgg ved Follebutunet og Forsettunet

Det er ønskelig med nedgravde søppelhåndteringsanlegg (Molok) ved Follebutunet og Forsettunet. Dette vil kunne gi bedre sortering av avfallet, samt forskjellige områdene rundt institusjonene.

Nye biler til eiendomsforvaltningen

Det var opprinnelig lagt inn utskifting av bil til eiendomsforvaltningen i 2021. Dette blir utsatt til 2023.

Rammebevilgning inv Pleie og omsorg

Helse- og omsorgssektoren disponerer en stor bygningsmasse av eldre og varierende dato, og der det er et kontinuerlig behov for rehabilitering og ombygging for å ivareta nye krav og behov i tjenstene. Det har i de siste års strategiplaner vært avsatt 0,7 mill. kr årlig til tiltaket, og dette foreslås også for kommende planperiode. I 2022 er det posten redusert med 0,25 mill. kr til et Molok avfallshåndteringsanlegg ved institusjonene.

Rammebevilgning planområde 7 for øvrig

Rammebevilgning planområde 7 knytter seg til tiltak innen rehabilitering av kommunens bygningsmasse. Beløpet har gjennom en del år vært 3 mill. kr/år, men kommunestyret justerte ned dette beløpet forbindelse med behandlingen av budsjettet for 2020 og økonomiplanen for 2020-2023. Det nivået er videreført også for årene 2021-2024.

Sprinkleranlegg Follebutunet

Det ble i budsjettet for 2019 lagt inn midler til sprinkleranlegg ved Follebutunet. Arbeidet ble først forsinket da det viste seg å bli mer komplisert enn først forutsatt. Dette medførte at kommunen fikk nye kostnadsoverslag fra innleid rådgiver. Det viste seg å være vesentlig høyere enn det som i utgangspunktet var budsjettet.

Korona-pandemien har ytterligere forsinket investeringen og kommunestyret besluttet derfor å utsette prosjektet og innta det i budsjettet for 2021 i stedet.

Som følge av at Husbanken har kommet med tilskuddsordninger som kan benyttes til sprinkleranlegg ved institusjoner og omsorgsboliger, vil nettobevilgningen likevel være tilstrekkelig. Det er lagt inn en netto bevilgning på 4,9 mill. kr til prosjektet.

Sprinkleranlegg Forsettunet

Innlagt bevilgning er nettobevilgning hensyntatt anslått tilskudd fra Husbanken.

Sprinkleranlegg omsorgsboliger Forsettunet

Inntatt bevilgning er ei nettoramme der det er tatt hensyn til anslått tilskudd fra Husbanken.

Steinslia næringsområde, grunnerv og opparbeiding

Det ble i budsjettet for 2020 lagt inn 2,5 mill. kr til overtagelse av opparbeida veg i nedre del av feltet i 2020. Tilrettelegging for næringslivet i kommunen er høyt prioritert, og i kommende økonomiplanperiode 2021-2024 er det lagt inn lagt inn i 2023 (7 mill kr) og 2024 (2 mill. kr) til videre arbeid med utvikling av Steinslia næringsområde. Det er imidlertid ikke tatt høyde for kommunalt vann- og avløpsnett per nå. Det må det tas stilling til på et senere tidspunkt.

Teknisk utstyr i kommunestyresalen

Audio/Video-utstyret i kommunestyresalen har ikke vært vesentlig oppdatert de siste 20 årene. Det er derfor behov for en oppgradering til dagens standard for å kunne gjennomføre effektive møter og

arrangementer. Dette behovet er nå forsterket av situasjonen med Covid-19, ettersom møter og samlinger i større grad må gjennomføres/overføres digitalt, og det er forventet å vedvare.

Teknisk utstyr kultursalen

Audio/Video-utstyret i kultursalen har ikke vært vesentlig oppdatert de siste 20 årene. Det er derfor behov for en oppgradering til dagens standard for å kunne gjennomføre effektive arrangement. Dette behovet er nå forsterket av situasjonen med Covid-19, ettersom møter og samlinger i større grad må gjennomføres/overføres digitalt, og det er forventet å vedvare.

Trafikksikkerhetstiltak - dropsone Follebu skole

Trafikksituasjonen ved Follebu skole er uoversiktlig morgen og ettermiddag i forbindelse med at foreldre leverer og henter sine barn. Det jobbes kontinuerlig med holdningsskapende tiltak for at barna skal gå til skolen. Det er likevel slik at noen må bli kjørt eller hentet, og det er da ikke ønskelig at de kjører ned mot skolegården. Kommunen har hentet inn konsulentbistand for å se på alternative løsninger. Det er foreslått å legge inn midler til dette i 2021.

Interkommunale samarbeid

Om planområdet

Området omfatter utgifter og inntekter knyttet til de interkommunale samarbeidene der Gausdal har et vertskommuneansvar. Dette innebærer i praksis utgifter og inntekter til Regionrådet for Lillehammer-regionen, felles Landbrukskontor for Lillehammer-regionen og Regional Frisklivssentral. Utgiftene og inntektene her skal både i budsjettet og regnskapet balansere. Kommunens tilskudd til deltakelse i fellesskapene føres på de respektive planområdene, det vil si planområde 2 Næring og miljø for Landbrukskontoret og tilskudd til Regionrådet og planområde 11 Helse for tilskudd til Regional Frisklivssentral.

Mer om interkommunale samarbeid.

I kommunal sektor er det stor frihet til å organisere virksomheten. Rettsgrunnlag er kommuneloven og særlover som aksjeloven.

- Egen driftsorganisasjon - Selvstendige rettssubjekter - Kjøp av tjenester - Interkommunalt samarbeid	➔	Det overordnede ansvaret ligger alltid hos kommunestyret

Siden 2003 har interkommunalt samarbeid (basert på felles IKT-løsninger) vært et strategisk valg for kommunene i Lillehammer-regionen. Gjennom disse samarbeidene er det et mål å sikre:

- Gevinstrealisering
- Større fagmiljø for å løse samfunnsoppgaver
- Større fagmiljø for å redusere sårbarhet
- Større fagmiljø for rekruttering
- At sentrale føringer håndteres, -for eksempel samhandlingsreformen

Noen av samarbeidene omfatter flere kommuner også, og noen samarbeid omfatter bare Gausdal og Lillehammer kommuner, eller Gausdal og Øyer kommuner (barnevernssamarbeid fra og med 2021).

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	0	0	0	0
Konsekvensjustert ramme	0	0	0	0
Nye tiltak				
Sum Nye tiltak	0	0	0	0
Innsparingstiltak				
Sum Innsparingstiltak	0	0	0	0
Ramme 2021-2024	0	0	0	0

Sammendrag budsjett

Budsjett og regnskap på planområde 8 Interkommunale samarbeid skal alltid gå i null. Dette er fordi det er her Gausdal fører budsjett og regnskap for de interkommunale samarbeid der Gausdal er vertskommune. Er utgiftene lavere enn det som er budsjettet, skal dette overskuddet enten avsettes på et bundet driftsfond til bruk senere år, eller overskuddet utbetales til deltakerkommunene.

De senere år har kommunen på dette planområdet lagt inn en oversikt som viser de ulike samarbeidene som kommunen er deltaker i, og hva som er kommunens andel av budsjettet for disse.

Navn på samarbeidet og organisering	Verts-kommune	Omfatter	Plan-omr.	Budsjett 2020	Budsjett 2021
Interkommunale samarbeid § 28 i kommuneloven:					
Fellesenhet Økonomi	Lillehammer	Regnskap, lønn, fakturering, skanning.	1	2 823	2 660
Fellesenhet skatt/innfordring	Øyer	Skatt, arbeidsgiverkontroll og innfordring.	1	667	352
Lillehammer regionen Vekst	Lillehammer	Næringsrådgivning	2	965	952
Felles Landbrukskontor i Lillehammer-regionen	Gausdal	Saksbehandling og rådgivning innen skog- og landbruk	2	3 379	3 186
Aktiv i skole	Lillehammer	Fysisk aktivitet for barn i skolen	3	301	-
DIG3 samarbeid	Lillehammer	Drift av felles IT-løsning innen skole	3	79	82
Eioff SD-anlegg	Gausdal	Sentral driftsstyringsanlegg bygninger. Opphørt fra 1/1-2020	7	155	-
GIS-samarbeid	Lillehammer	Samarbeid innen geografiske informasjonssystem	7	569	588
Barnevernsamarbeid Øyer og Gausdal	Gausdal	Samarbeid om barneverntjenester	9		5 553
Felles barnevernsvakt	Ringsaker	Lovpålagt vaktberedskap for barneverntjenesten	9	309	320

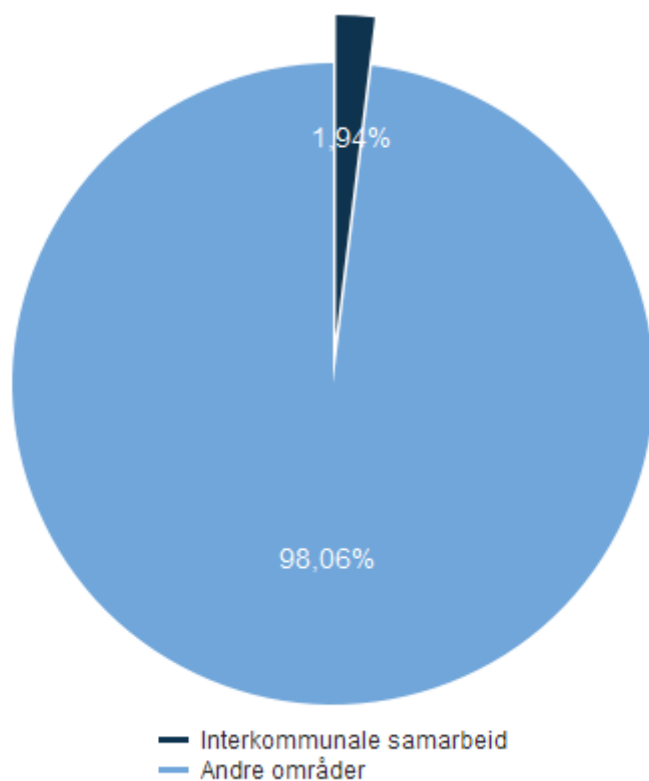
Økonomiplan for 2021-2024

Navn på samarbeidet og organisering	Verts-kommune	Omfatter	Plan-omr.	Budsjett 2020	Budsjett 2021
NAV Lillehammer - Gausdal	Lillehammer	NAV- drift av tjenesten. Utgifter til øk.sosialhjelp og kvalifiserings-program kommer i tillegg.	10	4 992	4 698
Regional Frisklivssentral	Gausdal	Veiledning fysisk aktivitet, ernæring, livsstil	11	424	508
Legevakt	Lillehammer	Interkommunal legevakt	11	2 784	3 182
Miljørettet helsevern	Ringebu	Miljørettet helsevern	11	130	185
Gerica	Øyer	Felles elektronisk pasientjournal	11, 12	250	342
Fellesutgifter, helseregion	Lillehammer/ Øyer	Sykehjemslege og sekretær for styret i Helseregion Sør-Gudbrandsdal	11, 12	503	527
FACT-team, psykisk helse/rus	Lillehammer	Oppstart senhøsten 2019	11	348	296
Fagteam psykisk helse og rus	Lillehammer		11	147	133
Intermediærplasser	Lillehammer	Intermediærplasser på Lillehammer Helsehus	12	1 522	1 563
KAD-plasser	Lillehammer	5 KAD-plasser i det nye legevaktbygget. Tilbudet nedjusteres med 60 % til 2 senger fra 2020.	12	330	410
Kjøp av tjenester:					
Innkjøp	Lillehammer	Innkjøpstjenester	1	413	427
Borgerlige vigsler	Lillehammer	Administrasjon og vigselslokale, oppstart 2018	1	10	10
Kvalitetskoordinator (sagt opp)	Lillehammer	Koordinering kvalitetsarbeid	1	141	-
Personvernombud	Lillehammer	Lovpålagt funksjon, oppstart 2018	1	206	213
Regionrådskoordinator	Nå Lillehammer, før Oppland fylkes-kommune	Sekretærfunksjon for regionrådet i Lillehammer-regionen	2	133	135
Rensing av avløpsvann	Lillehammer	Kjøp av renseanleggstjenester for avløpsvann og septik	6	7 007	7 753
Alarmsentral	Hamar kommune	Drift av 110-sentralen	6	345	378
Reisevaksinering	Lillehammer				45
Interkommunalt samarbeid § 27 i kommuneloven:					

Økonomiplan for 2021-2024

Navn på samarbeidet og organisering	Verts-kommune	Omfatter	Plan-omr.	Budsjett 2020	Budsjett 2021
IKA Opplandene	Oppland fylkeskommune	Arkivsamarbeid	1	-	-
Kontrollutvalgssekretariatet Innlandet	Oppland fylkeskommune	Sekretariat for kontrollutvalg	1	251	197
INNOFF		Innkjøpssamarbeid	1		
Lillehammer Regionen Brannvesen	Lillehammer	Brann- og feiervesen	6	6 915	6 734
Partnerskapsavtale:					
Regionrådet i Lillehammer-regionen		Utviklingsarbeid i regionen	2	333	333
Interkommunale selskap (IKS):					
Innlandet revisjon IKS		Revisjonstjenester	1	1 011	1 048
GLØR IKS		Renovasjonstjenester	6	11 457	12 311
Gudbrandsdalen Krisesenter IKS		Krisesenter	9	436	475
Sum utgifter interkommunale samarbeid				49 336	55 596

Interkommunale samarbeid - Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Barn og familie

Om planområdet

Planområdet består av pedagogisk psykologisk tjeneste (PPT), helsestasjons- og skolehelsetjeneste, familieteam, svangerskapsomsorg, barnefysioterapi og barneverntjeneste.

Driftsbudsjett med endringer

Beløp i 1000

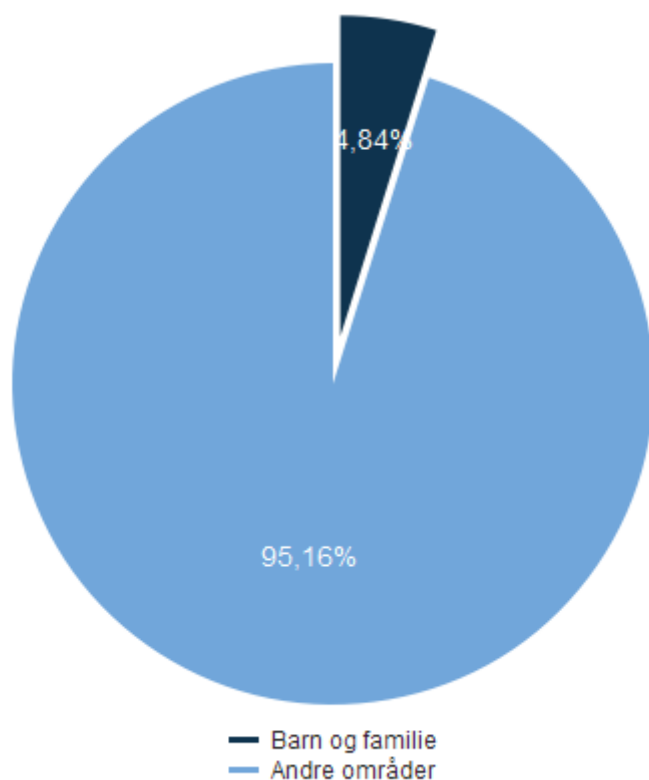
	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	26 278	26 278	26 278	26 278
Vedtatt forrige periode				
Andre tiltak	0	-100	0	0
Saldering planområde 9 Barn og familie	-400	-400	-400	-400
Sum Vedtak forrige periode	-400	-500	-400	-400
Sum Budsjettendring i år	-1 746	-1 746	-1 746	-1 746
Sum Lønns- og prisvekst	125	125	125	125
Konsekvensjustert budsjett	-2 021	-2 121	-2 021	-2 021
Konsekvensjustert ramme	24 257	24 157	24 257	24 257
Nye tiltak				
Helsesykepleierstilling	688	688	688	688
Korreksjon avskrivninger	64	64	64	64
Statsbudsjettet - barnevern. Økt rett til ettervern	24	24	24	24
Tilskudd til interkommunalt barnevernsamarbeid, inntekt husleie og andel fellesutgifter.	273	273	273	273
Sum Nye tiltak	1 049	1 049	1 049	1 049
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 049	1 049	1 049	1 049
Ramme 2021-2024	25 307	25 207	25 307	25 307

Sammendrag budsjett

Det er en reduksjon i driftsrammen på planområdet med 1 mill. kr i kommunedirektørens forslag. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Barn og familie - Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Utfordringer og muligheter i planperioden

Barn og unge

Helsetilstanden i befolkningen er jevnt over god. Vi lever flere år med god helse sammenlignet med tidligere. Samtidig kan forhold som inaktivitet, dårlig kosthold, rus og prestasjonspress gi helsemessige utfordringer for enkelte. Det registreres en dårligere psykisk, sosial og fysisk helse hos en del av barne- og ungdomsbefolkningen. Helsefremmende og forebyggende tilbud som styrker alle barn og unge har hovedfokus. Dette vil bidra til å hindre at vansker får utvikle seg, samtidig som barn og unge i risiko identifiseres tidlig nok. Dette krever en helhetlig innsats fra alle som arbeider med barn, unge og deres foreldre. Inkluderende barnehager og skoler er helsefremmende for alle barn. For å lykkes med å skape inkluderende skoler og barnehager er det vesentlig at barnehager, skoler og samarbeidende tjenester har et tett og tillitsbasert forhold seg imellom, samt en god relasjon til de foresatte.

Foresatte

Foreldrerollen er blitt svært kompleks. Også i vårt lokalsamfunn er det en utfordring. Det oppleves at foreldre i større grad enn før er usikre i sin utøvelse av den. En av årsakene til dette kan være økt tilgang til informasjon på nett og i sosiale medier, der det skapes idealbilder som det er vanskelig å leve opp til. Det er også et sterkt prestasjonsfokus i alle deler av samfunnet. For å bygge barn og unges selvfølelse og framtidstro, er det viktig å arbeide styrkebasert med foreldrene og deres forståelse av egen rolle. Det er også viktig at våre medarbeidere fremstår som trygge og profesjonelle voksenpersoner som kan være gode refleksjonspartnere for de foresatte ved behov.

Fokusområder 2021

Oppvekstsektoren har utformet en felles hovedmålsetning:

Vi har glade, trygge, robuste barn og unge, med tro og håp for fremtiden, som mestrer et liv med opp- og nedturer.

Planområdets målsettinger er forankret i denne.

Barn og unge

Alle tjenester skal drive forebyggende og helsefremmende arbeid rettet mot barn og unge. Tjenestene tar i økende grad i bruk styrkebaserte tilbud som fremmer helse hos alle barn og unge. Samarbeidende tjenester har fast tilstedeværelse der barn og unge er, og det er etablert tverrfaglige ressursteam i skolene. Dette bidrar til at de samarbeidende tjenestene deler kompetanse om hva som fremmer helse og utvikling hos alle barn. Det kan også bidra til tidlig identifisering og oppfølging av barn som er særlig risikoutsatte. For særlig sårbare elever er det viktig med et nært samarbeid med skolehelsetjenesten, PPT, barnevern og andre instanser for å sikre at tiltak som iverksettes har effekt i forhold til det enkelte barns skole-/hjemmesituasjon.

Likevel ser vi at det er barn og unge som faller utenfor og som ikke opplever god livskvalitet. Vi må holde fokus på hvordan vi sammen kan arbeide for å styrke livsmestring og skape håp hos barn og unge.

Kontrollutvalget har bestilt en forvaltningsrevisjonsrapport om meldinger til barnevernet. Denne ferdigstilles i løpet av 2020, og forbedringspunkter følges opp av tjenesten i 2021.

Foresatte

Å arbeide helhetlig med foresatte og familier er avgjørende for å lykkes med målsettingene vi har satt for barn og unge. Dette innebærer økt grad av tverrfaglig samhandling. Flere av planområdets tjenester har høy kompetanse på foreldreveiledning som gjennom kompetansedeling og veiledning på systemnivå kan komme medarbeidere i skoler og barnehager til gode. Foreldre må oppleve at de blir styrket i foreldrerollen og at de blir trygge på å ta de gode valgene for sine barn. Tjenestene må møte alle foresatte med et styrkebasert fokus og et styrkebasert språk.

Tjenestene i enheten familie og inkludering driver mye foreldreveiledning og ulike foreldrestøttende tiltak. Her kan nevnes foreldreforbereidende kurs og spe- og småbarnskonsultasjoner på helsestasjonen, foreldreveiledningsprogrammer som COSP i familieteamet og PMTO i barneverntjenesten. Felles for disse tiltakene er å hjelpe foreldre i utøvelsen av foreldrerollen og å trygge dem som omsorgspersoner.

For begge fokusområder er det plukket ut måleindikatorer fra Ung Data-undersøkelsen. Denne undersøkelsen gjennomføres i ungdomsbefolkningen hvert 3. år, og ble gjennomført vinteren 2020. På grunn av koronasituasjonen vil undersøkelsen også gjennomføres vinteren 2021.

Mulige omstillinger i planperioden 2021-2024

Det er vedtatt at barneverntjenestene i Øyer og Gausdal slås sammen fra 1.1.2021. Det betyr at vi får en interkommunal barneverntjeneste med Gausdal som vertskommune. Bakgrunnen for sammenslåingen er behovet for økt faglighet og robusthet, særlig med tanke på ny barnevernlov som innføres fra 2022 der kommunen tillegges mer ansvar faglig og økonomisk. Det er derfor ikke realistisk å foreslå nedtak.

Planområde barn og familie består av en rekke tjenester som i all hovedsak er lovpålagte.

Hver enkelt tjeneste har et begrenset antall medarbeidere med en gitt fagkompetanse, slik at det ikke vil være mulig med større omstillinger på kort sikt. Videre påvirker koronasituasjonen alle tjenestene som ligger innenfor planområdet, i særlig stor grad helsestasjonen. Ytterligere nedtak på planområdet i 2021 anses å ville utfordre mulighet til å drive forsvarlig drift av tjenestene. Det forventes redusert barnetall i Gausdal de kommende år, og dette vil gi økt mulighet for omstilling på lengre sikt.

Sammen om gode hverdagsliv

Delmål

Hovedmål	Delmål	Indikator	Mål 2021	Mål 2024
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Foreldre er stabile og trygge omsorgspersoner	Andel foreldre som opplever at veiledning og tiltak fra de ulike tjenestene er nyttige for dem i deres situasjon.	100,0 %	100,0 %
		Andel unge som føler at foreldrene aksepterer dem slik de er.	100,0 %	100,0 %
		Andel unge som sjelden opplever krangling mellom de voksne i familien.	100,0 %	100,0 %
Vi er et lokalsamfunn med glade, trygge, robuste barn og unge – som har tro og håp for framtida, og er klare for et liv med opp- og nedturer.	Vi har glade, trygge og robuste barn med tro og håp for fremtiden.	Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning (B)	8,0 %	8,0 %
		Andel unge som er fornøyde med livet sitt.	100,0 %	100,0 %
		Andel unge som mener de mestrer utfordringer i livet.	100,0 %	100,0 %
		Andel unge som sier de har noen å snakke med når de føler seg triste eller utafør.	100,0 %	100,0 %
		Andel unge som er så fysisk aktive at de blir andpustne eller svette minst 1-2 ganger i uka.	100,0 %	100,0 %

Sosiale tjenester og sysselsetting

Om planområdet

Planområdet består av gjeldsrådgivning, bostøtte, saksbehandling av Husbankens låne- og tilskuddsordninger, sosial rådgivning, økonomisk sosialhjelp, tilbud til rusmisbrukere, flyktningetjeneste, sysselsetting, aktivitets og arbeidstilbud for funksjonshemmede, oppfølgingstjeneste for ungdom, samt aktivitetssenter i Forset.

Driftsbudsjett med endringer

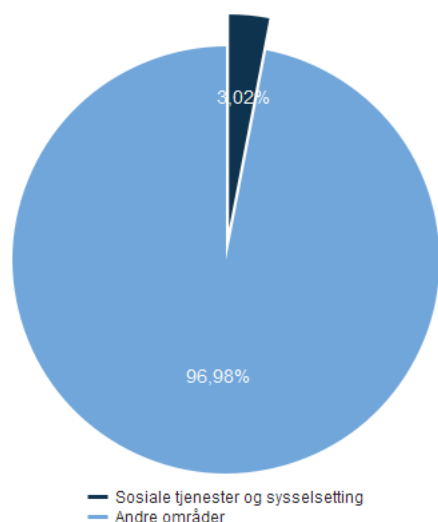
Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	16 408	16 408	16 408	16 408
Sum Tekniske justeringer	15	15	15	15
Sum Budsjettendring i år	-132	-132	-132	-132
Sum Lønns- og prisvekst	14	-277	-277	-277
Konsekvensjustert budsjett	-103	-394	-394	-394
Konsekvensjustert ramme	16 305	16 014	16 014	16 014
Nye tiltak				
Andre tiltak	165	165	165	165
Korreksjon avskrivninger	96	96	96	96
Statsbudsjettet - økt egenandelstak frikort.	42	42	42	42
Økning økonomisk sosialhjelp				
Sum Nye tiltak	303	303	303	303
Innsparingstiltak				
Effektivisering av habiliteringstjenesten	-55	-75	-75	-75
NAV-samarbeid	-115	-115	-115	-115
Sum Innsparingstiltak	-170	-190	-190	-190
Nye tiltak og realendringer budsjett	133	113	113	113
Ramme 2021-2024	16 438	16 127	16 127	16 127

Sammendrag budsjett

Det er en tilnærmet uendret driftsramme på planområdet i kommunedirektørens forslag. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Sosiale tjenester og sysselsetting - Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Utfordringer og muligheter i planperioden

- Det er en utfordring at mange står utenfor arbeidsmarkedet av helsemessige og/eller sosiale årsaker. Dette gjelder spesielt unge, personer med nedsatt arbeidsevne og innvandrere fra landgruppe 3 (Asia og Afrika).
- Det er også en utfordring at flere personer med moderate og alvorlige psykiske helseproblemer og/eller rusproblemer står utenfor arbeidsmarkedet. Disse må sikres samtidig helse- og arbeidsrettet bistand for å lykkes med en overgang til arbeid.
- I tillegg har Lillehammer-regionen fått en situasjon med vedvarende høy arbeidsledighet grunnet koronasituasjonen.

I sum gjør dette 2021 til et særlig krevende år som fordrer stor innsats mot flere prioriterte grupper der arbeid og deltakelse fortsatt skal prege arbeidet.

Regjeringens forslag til statsbudsjett inneholder en kraftig tiltaksopptrapping, noe som vil kunne gi gjennomføringsutfordringer dersom en ikke kommer tidlig i gang med opptappingen. NAV Lillehammer-Gausdal kom tidlig i gang med denne opptappingen i 2. halvår 2020 og har en høy tiltaksaktivitet for arbeidssøkere. Det er kritisk at dette arbeidet gis prioritet i 2021.

Budsjett 2021 for NAV Lillehammer-Gausdal ligger inne med et kutt i personytelser på i underkant av 1,5 mill. Det kuttes også ett årsverk. I tillegg tas 0,5 mill. av overskuddsfond som var tiltenkt andre formål. Dette for ytterligere å bidra i den økonomisk vanskelige situasjonen. Det er også slik at NAV-kontoret i 2021 mister 0,61 mill. i tilskuddsmidler. I sum et meget ambisiøst budsjett, men vi har allikevel som mål å befeste posisjonen som en effektiv og god tjenesteyter sammenlignet med andre kommuner i landet (jamfør KOSTRA-tall).

Fokusområder 2021

Den arbeidsrettede oppfølgingen og arbeidet med å håndtere høy ledighet styrkes

I regjeringens forslag til statsbudsjett 2021 foreslås det å øke satsingen på arbeidsmarkedstiltak rettet mot personer som står uten jobb. Tiltakssatsingen skal bidra til at ledige kommer raskere ut i jobb og motvirke at ledigheten blir varig høyere som følge av koronakrisen.

- Arbeidsledige som trenger bistand fra NAV skal gis god oppfølging. Brukere uten arbeidsgiver prioriteres foran brukere i arbeid. Arbeidsgiverkontakten bygges ytterligere ut for å sikre tilgang på ledige stillinger og tiltaksplasser.
- Ved bruk av arbeidsmarkedstiltak skal lønnskudd og kvalifiserende tiltak prioriteres høyt.
- Oppfordre/veilede permitterte og ledige til å benytte muligheter for kvalifisering med dagpenger
- Høy andel kvalifiserende tiltak i arbeidsmarkedstiltakene
- For brukere som i stor grad klarer seg uten Navs bistand skal de digitale løsningene gi en enklere og raskere vei til arbeid.

Bidra til økt inkludering av utsatte grupper på arbeidsmarkedet

I Regjeringens forslag til statsbudsjett skal den økte satsingen på arbeidsmarkedstiltak også gi rom for å styrke inkluderingsdugnaden og ungdomsinnsatsen, herunder unge mottakere av arbeidsavklaringspenger.

For å forebygge langvarig ledighet økes innsatsen overfor de prioriterte målgruppene, i særlig grad unge under 30 år. De prioriterte målgruppene for tiltak1 videreføres.

- Styrking av ungdomsinnsatsen:
Forslaget i statsbudsjettet om å øke tilbudet av arbeidsmarkedstiltak og forslaget om videreføring av den midlertidige oppbemanningen ved NAV-kontorene i 2021, vil gi rom for å intensivere ungdomsinnsatsen i NAV. Viktige virkemiddel rettet mot unge som står utenfor jobb og utdanning er opplæringstiltak, digitale oppfølgingstiltak, arbeidstrening i kombinasjon med mentor- og inkluderingsstøtte og en ny støttestruktur til sommerjobb.
- For brukere med svake kvalifikasjoner skal opplæringstiltak som gir formell kompetanse vektlegges. Det skal sikres et forsterket samarbeid med fylkeskommunen og andre utdanningsaktører for å gi våre målgrupper kompetansehevende tilbud.
- Arbeidet med inkluderingsdugnaden videreutvikles og intensiveres etter hvert som samfunnsforholdene gradvis normaliseres.

Personer med nedsatt arbeidsevne sikres tidlig og tett oppfølging.

- Brukere som på grunn av pandemien har fått arbeidsavklaringen utsatt, må gis særlig tett oppfølging slik at arbeidsevnen avklares i tide.
- I sykefraværsoppfølgingen skal sykmeldte uten arbeidsgiver prioriteres.

Bedre brukermøter og en pålitelig forvaltning

- Bidra til bedre kvalitet gjennom mer helhetlige og koordinerte tjenester. Dette innebærer ofte at man må sikre en samtidighet i tjenestene til bruker. Arbeidet med å styrke samarbeidet med øvrige kommunale tjenester må fortsatt med full styrke.
- Systematisk utvikle og forbedre tjenestetilbudet med rask læring og implementering.

Helse

Om planområdet

Planområdet omfatter bofellesskapene Flatland, Bjørkvin, Heggelia og Flatavegen 2, vernepleietjeneste, støttekontakt- og avlastningstjeneste for yngre, kommunale tiltaksplasser, psykisk helse- og rustjeneste, fysioterapitjeneste, ergoterapitjeneste, dagsenter for eldre, aktivitetssenteret i Forset, frisklivsentral (folkehelse), utgifter knyttet til kommunelegetjenesten, legevakt, miljørettet helsevern, teknisk hygiene, smittevern og forebyggende edruskapsarbeid, inklusiv inntekter/utgifter knyttet til skjenkebevillinger.

Driftsbudsjett med endringer

Økonomiplan for 2021-2024

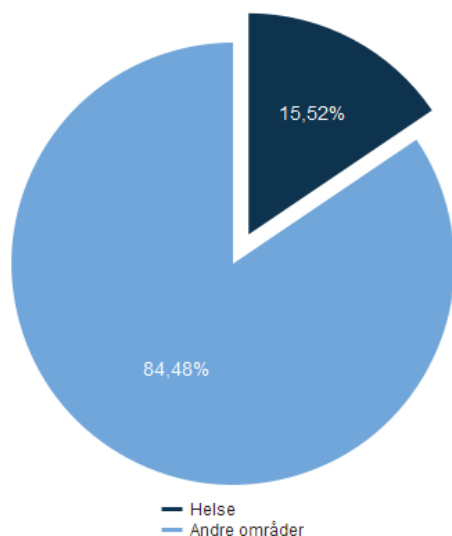
Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	68 125	68 125	68 125	68 125
Sum Tekniske justeringer	515	515	515	515
Vedtatt forrige periode				
Interkommunale samarbeid i helseregion Sør-Gudbrandsdal	31	31	31	31
Saldering planområde 11 Helse. Generell nedjustering driftsramme	0	-4 000	-4 000	-4 000
Sum Vedtak forrige periode	31	-3 969	-3 969	-3 969
Sum Budsjettendring i år	-1 395	686	386	386
Sum Lønns- og prisvekst	308	308	308	308
Konsekvensjustert budsjett	-541	-2 460	-2 760	-2 760
Konsekvensjustert ramme	67 584	65 665	65 365	65 365
Nye tiltak				
Interkommunale samarbeid i helseregion Sør-Gudbrandsdal	-129	-129	-129	-129
Korreksjon avskrivninger	146	146	146	146
Legetjenesten. Vikar for lege i utdanningspermisjon	450	0	0	0
Andre tiltak	143	143	143	143
Ny tjeneste knyttet til innbygger.	260	260	260	260
Ressurskrevende tjeneste	1 000	1 000	1 000	1 000
Ressurskrevende tjenester	-6 639	-6 639	-6 639	-6 639
Statsbudsjettet - Tilskudd fastleger, knekkpunkt og grunntilskudd	164	164	164	164
Statsbudsjettet. Habiliterings-/avlastningstilbud i 2021 for barn og unge med nedsatt funksjonsevne	130	0	0	0
Uskiftning av møbler	90	0	0	0
Sum Nye tiltak	-4 385	-5 055	-5 055	-5 055
Innsparingstiltak				
Effektivisering av habiliteringstjenesten	-605	-810	-810	-810
Redusere avdelingsleder-/faglederstillinger.	-130	-130	-130	-130
Planområdene 11Helse og 12 Omsorg				
Sum Innsparingstiltak	-735	-940	-940	-940
Nye tiltak og realendringer budsjett	-5 120	-5 995	-5 995	-5 995
Ramme 2021-2024	62 464	59 670	59 370	59 369

Sammendrag budsjett

Det er en reduksjon i driftsrammen på planområdet med 5,7 mill. kr i kommunedirektørens forslag. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene. Dette er særlig aktuelt knyttet til de særlig ressurskrevende tjenestene våre som inngår i planområdene 11 Helse og 12 Omsorg. Her er det vanlig med forskyvninger av tilbudet mellom disse to planområdene, og da flyttes også budsjettmidlene med.

Helse - Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Utfordringer og muligheter i planperioden

Mestring av eget liv og helse

De fleste innbyggerne i Gausdal lever gode liv, men vi har også ulikheter, både når det gjelder helse og levekår. Å ha god helse er en svært stor verdi, men det er ingen selvfølge. Ingen kan fratas ansvaret for egen helse, samtidig som alle har rett til helsetjenester når behov melder seg. I vår tid er det stort fokus på delaktighet og påvirkningsmuligheter, og brukermedvirkning er hjemlet i en rekke lovverk.

Å ha god helse handler også om å leve et aktivt liv. Innbyggerne i Gausdal blir stadig eldre, og det vil være nødvendig med langsiktig planlegging fra den enkelte innbyggers side for å kunne leve godt og verdig hele livet. Også kommunen må planlegge for en fremtidig økning i antall eldre. For å sikre en best mulig livssituasjon for innbyggerne, og tilstrekkelig kapasitet i helsetjenestene i fremtiden, er det forebyggende og helsefremmende arbeidet i kommunen viktig.

Innenfor enkelte fagområder er det utfordrende å ivareta en øktende brukergruppe innenfor eksisterende struktur. Dette gjelder spesielt bofellesskap for personer med utfordringer innen psykisk helse og rus, der vi ikke har et tilstrekkelig antall boenheter til å dekke behovet.

Det ligger store muligheter i det digitale samfunnet der velferdsteknologien kan gjøre hverdagsoppgaver enklere og innbyggeren slipper å måtte be om hjelp til små og store gjøremål. Å leve et aktivt og selvstendig liv er for de fleste en vesentlig del av det å være menneske.

Gjennom lovendringer, overføringer av oppgaver fra stat til kommune, samt økt kunnskapsnivå og informasjonsflyt i samfunnet, blir også krav og forventninger til tjenestene større. Dette utfordrer kommunen både faglig og økonomisk, og det er på flere områder nødvendig å samarbeide på tvers av både fag og kommunegrenser for å kunne gi innbyggere riktige tjenester.

Kompetanse og faglighet

Det stilles høye kompetanse- og faglighetskrav til de kommunale tjenestene. Samhandlingsreformen har gitt kommunen økt ansvar og mer komplekse oppgaver. For å imøtekomme krav og forventninger, og yte gode tjenester, er det viktig at Gausdal kommune har riktig kompetanse på riktig plass til rett tid. Som tjenesteleverandør må vi ha god oversikt over kompetansen som finnes i tjenestene, og hva slags kompetanse det vil være behov for i fremtiden. Ut fra dette må vi rekruttere, beholde og utvikle fagkompetanse, noe som kan være utfordrende for små kommuner. God og riktig kompetanse vil gjøre kommunen bedre rustet til å jobbe forebyggende og ha fokus på tidlig innsats.

For en kommune på Gausdals størrelse er det ekstra viktig å utnytte all kompetanse, uavhengig av arbeidssted og organisering. Dette kan være utfordrende for tjenestene å få til i praksis. For å utnytte kompetansen maksimalt er det avgjørende at små tjenester og fagmiljøer har gode systemer og kultur for tverrfaglig samhandling.

Fokusområder 2021

Mestring av eget liv og helse

Det er viktig at kommunen har fokus på forebyggende og helsefremmende tiltak som bidrar til at våre innbyggere opprettholder god helse og har mulighet til å leve aktive og gode liv så lenge som mulig. Det er positivt for den enkelte og ressursbesparende for kommunen. Hver enkelt har i utgangspunktet ansvar for eget liv og egen helse. Når man får behov for helsetjenester, er det viktig med god dialog mellom tjenesten og tjenestemottakeren for å kartlegge behov og ressurser i den enkelte og eventuelt i nettverket rundt. Målet er at helsetjenestene bidrar til at hver enkelt tjenestemottaker får mulighet til å leve et aktivt og mest mulig selvstendig liv til tross for sykdom og funksjonstap.

Flere av tjenestene som tilhører planområdet skal arbeide ut fra et rehabiliterende perspektiv, der målet er at pasienten etter målrettet og tidsavgrenset behandling skal kunne klare seg uten tjenester. I dette ligger også et målrettet fokus på fysiske og digitale hjelpemidler den enkelte kan nyttiggjøre seg og som kan bidra til økt selvstendighet og mestring.

Hverdagsrehabilitering er en systematisk tilnærming for å øke pasientens mestrings- og funksjonsevne og gi ham/henne økt livskvalitet. Hverdagsrehabilitering skal bidra til å øke livskvaliteten og forbedre funksjonsnivået hos pasienten gjennom å ta utgangspunkt i pasientens egne muligheter og støtte den enkeltes motivasjon og evner. Målet er at pasienten skal mestre daglige gjøremål og kunne gjøre det han/hun opplever som viktig i sitt liv. Et annet viktig mål er å forhindre at pasienten får et varig behov for helse- og omsorgstjenester. Rehabiliteringen er et samarbeid mellom pasienten, pårørende og helsepersonellet. Sammen kartlegger de pasientens utfordringer i hverdagen, ressurser, nettverk og motivasjon. Det lages en plan ut fra pasientens egne mål og han/hun får tett oppfølging i en tidsbegrenset opptreningsperiode.

Hverdagsmestring handler om et grunnleggende tankesett hos alle som jobber rundt tjenestemottakeren. Hverdagsmestring defineres som et forebyggende og rehabiliterende tankesett som vektlegger den enkeltes mestring i hverdagen uansett funksjonsnivå. Brukerstyring og vektlegging av den enkeltes ressurser og deltakelse står sentralt. Det betyr at vi flytter fokuset fra sykdom til helse, fra begrensninger til muligheter og fra diagnosen til det hele mennesket.

Aktivitetstilbud for ulike grupper av tjenestemottakere er et viktig forebyggende og helsefremmende tiltak som blant annet bidrar til sosial tilhørighet, aktivitet, trivsel og mestring. Tjenestene som tilhører planområdet har ulike tilbud, rettet mot ulike brukergrupper, eksempelvis til psykisk

utviklingshemmende, personer med utfordringer innen psykisk helse og rus, samt dagsentertilbud for eldre. Det er viktig å gjennomgå tilbudene jevnlig, med mål om å tilpasse aktiviteten til brukernes ønsker og behov, samt til å skape mest mulig ut fra de ressursene tjenestene har til rådighet. Frivilligheten, herunder lag og organisasjoner, har en svært viktig rolle når det gjelder å kunne tilby et bredt spekter av møteplasser og aktivitet som treffer innbyggernes interesse og behov.

Dagsenter for eldre har fokus på forebyggende og helsefremmende aktiviteter, rehabilitering/opptrening, psykososial rehabilitering og avlastning. Kommunestyret vedtok i juni 2020 å differensiere dagsentertilbudet for eldre, slik at det delvis videreføres som et lavterskeltilbud og delvis tilrettelegges for eldre med et noe lavere funksjonsnivå. Dette innebærer at målgruppen vil være ulik, og at tilbudet tilrettelegges for hver av disse i løpet av uka. For å sikre et rehabiliterende perspektiv, vil det i tillegg til aktivtør, bli knyttet en fysioterapiressurs til dagsenteret. I tråd med kommunestyrets vedtak og i samarbeid med Frivilligsentralen, går kommunen i dialog med frivillige, NAV, lag og organisasjoner, for å drøfte hvordan frivilligheten kan bidra inn i driften av dagsenteret. Videre er det etablert kontakt med NAV om muligheten for å opprette praksisplasser ved dagsenteret for personer som står utenfor arbeidslivet.

For å kunne gi rett hjelp til rett tid er det nødvendig å legge til rette for medvirkning fra og dialog med innbyggerne. Der innbyggere ikke er i stand til å ivareta egen helse, er nettverket rundt en viktig ressurs.

Med strammere økonomiske rammer, blir det enda viktigere å ha fokus på å gi riktige tjenester til rett tid. Der tjenestetilbudet endres, er det også viktig at det tydelig defineres hva som er det nye nivået for tjenestene og at det gis god informasjon til innbyggere og andre om tjenestetilbudet.

Kompetanse og faglighet

For å yte gode tjenester må Gausdal kommune jobbe målrettet for å rekruttere og beholde riktig kompetanse. Fylkesmannen kommenterte i tilsyn høsten 2019 at det var for få fagutdannede i enkelte av planområdets tjenester. For å kunne ivareta mer komplekse oppgaver i tjenestene, må vi fremover ha fokus på fagutdanning i rekrutteringsprosesser.

For å imøtekomme krav og forventninger, og yte gode tjenester, er det viktig at Gausdal kommune har riktig kompetanse på riktig plass til rett tid. Som tjenesteleverandør må vi ha god oversikt over kompetansen som finnes i tjenestene, og hva slags kompetanse det vil være behov for i fremtiden. Ut fra dette må vi rekruttere, beholde og utvikle fagkompetanse, noe som kan være utfordrende for små kommuner. God og riktig kompetanse vil gjøre kommunen bedre rustet til å jobbe forebyggende og ha fokus på tidlig innsats.

Fokus på hverdagsmestring innebærer en endring i tankesettet hos de som jobber i tjenestene. Det handler om å være oppmerksom på den enkeltes ressurser og bidra til at de som mottar tjenestene bruker ressursene sine til å trene på å bli mer selvstendig. Vi må gå fra å *gjøre ting for* til å *gjøre ting sammen med* tjenestemottakeren. Vi kaller gjerne dette å «jobbe med hendene på ryggen».

Økt grad av kompleksitet i tjenestene krever mer samhandling mellom tjenester for å ivareta tjenestemottakere på en god måte. Tverrfaglig samarbeid kan gjøre små fagmiljøer mer robuste, samt supplere og utvikle eksisterende kompetanse, som igjen kan gi bedre tjenester til den enkelte. Etter omorganisering er tjenester på planområde 11 i større grad samorganiserte og mindre fragmenterte enn tidligere. Vi ser at dette er hensiktsmessig med tanke på tverrfaglig samarbeid og tjenesteflyt.

En annen måte å sikre tilstrekkelig kompetanse og faglighet på, er gjennom interkommunalt samarbeid. Interkommunalt samarbeid gir mer robuste tjenester og sikrer kompetanse på sårbare fagområder. Et

interkommunalt samarbeid om ressurskrevende brukere er i ferd med å bli utredet, jfr. handlingsplan for interkommunalt samarbeid, vedtatt av kommunestyret. For en kommune på Gausdals størrelse vil et slikt eventuelt samarbeid bety økt kompetanse, økt faglighet, samt mulighet til å ivareta ressurskrevende brukere i egen regi, fremfor kjøp av tjenester fra eksterne tilbydere.

Mulige omstillinger i planperioden 2021-2024

Det er gjort omprioriteringer og endringer i arbeidsoppgaver innen habiliteringstjenesten, og det er også gjort en mindre endring knyttet til renhold ved et aktivitetssenter. Til sammen gir dette innsparinger på 660.000 kr i 2021 og 885.000 kr fra 2022.

Som følge av tidligere nedtak på planområdet, er det i denne prosessen ikke funnet mulighet for ytterligere tiltak. I vurderingen er det sett på overholdelse av lovverk, samt oppgaver og tjenester i henhold til politiske vedtak.

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

Investeringsprosjekter	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	2021-24
Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.	400	0	0	500	900
Sum investeringsprosjekter	400	0	0	500	900

Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.

Tiltaket omfatter både planområde 11 Helse og 12 Omsorg.

Kommunen har 4 leasingavtaler på biler til hjemmetjenesten (planområde 12 Omsorg) som utløper i 2021 og 2 som går ut i 2022. I tillegg har hjemmetjenesten seks andre biler som må skiftes ut i løpet av de nærmeste årene. Rehabiliteringstjenesten (planområde 11 Helse) har også en eldre bil som en må påregne utskifting av i økonomiplanperioden. Bilene går kontinuerlig gjennom hele året og har stor slitasje.

Bilene må ha firehjulsdriфт. Dette fordi de benyttes på områder med mye terreng og på alle døgnets tider hele året.

Når det er behov for utskifting erstattes biler som bruker fossilt drivstoff med el-biler, så langt det lar seg gjøre.

I psykisk helsetjeneste (planområde 11 Helse) er det nødvendig med en personbil til transport av brukere og ansatte. De ansatte benytter i dag privatbil, og det er ikke en ønsket situasjon på fast basis når det gjelder transport av brukere. Det er derfor lagt inn 0,4 mill. kr til anskaffelse av en personbil i 2021.

Omsorg

Om planområdet

Økonomiplan for 2021-2024

Planområdet omfatter kommunens pleie- og omsorgstilbud, og inneholder sykehjemsdrift, helsetjenester i hjemmet (hjemmesykepleie), praktisk bistand (hjemmehjelp), omsorgsboliger, bofellesskap, omsorgslønn, brukerstyrt personlig assistanse, trygghetsalarm, tildelingskontor, kjøkkendrift i institusjon og matlevering til hjemmeboende.

Driftsbudsjett med endringer

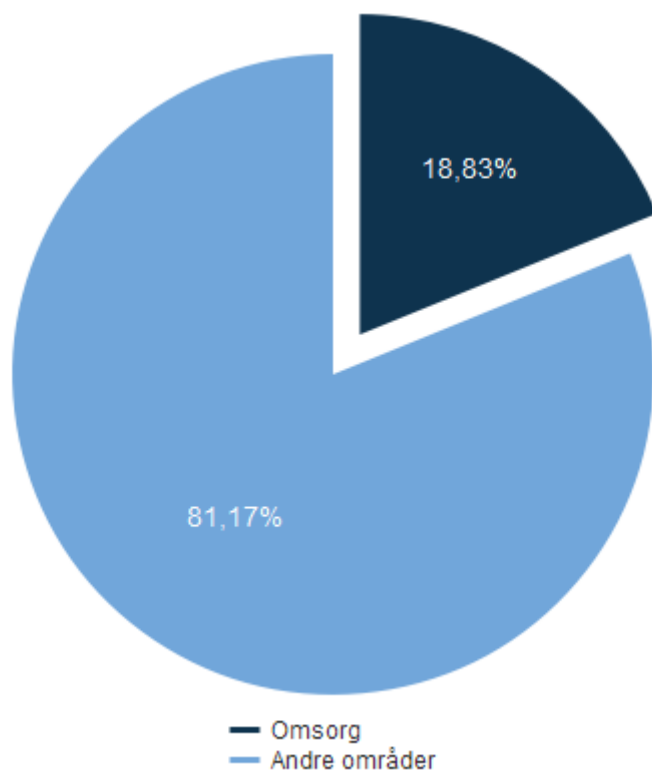
Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	91 005	91 005	91 005	91 005
Sum Tekniske justeringer	44	44	44	44
Vedtatt forrige periode				
Interkommunale samarbeid i Helseregion Sør-Gudbrandsdal	224	224	224	224
Reversering av tiltak fra 2020, innkjøp av personløftere	-72	-72	-72	-72
Saldering planområde 12 Omsorg - Økt betaling praktisk bistand i hjemmet	-40	-40	-40	-40
Saldering planområde 12 Omsorg - effektivisere drift sykehjem	-3 500	-3 500	-3 500	-3 500
Saldering planområde 12 Omsorg - Nedlegging 6 sykehjemsplasser, styrking av dagaktivitetstilbud personer med demens	600	600	600	600
Sum Vedtak forrige periode	-2 788	-2 788	-2 788	-2 788
Sum Budsjettendring i år	-3 609	-4 719	-4 779	-4 779
Sum Lønns- og prisvekst	300	300	300	300
Konsekvensjustert budsjett	-6 053	-7 163	-7 223	-7 223
Konsekvensjustert ramme	84 953	83 843	83 783	83 783
Nye tiltak				
Korreksjon avskrivninger	-1 490	-1 490	-1 490	-1 490
Nye møbler	60	60	60	60
Ressurskrevende tjenester	3 222	3 222	3 222	3 222
Ressurskrevende tjenester	1 339	1 339	1 339	1 339
Ressurskrevende tjenester utenom tilskuddsordning, planområde 12 Omsorg	3 000	0	0	0
Utskifting av IKT-utstyr	75	75	75	75
Utskiftning av tørketrommel og vaskemaskin ved vaskeriet	70	70	70	70
Vaktordning sykehjemslege	217	217	217	217
Sum Nye tiltak	6 493	3 493	3 493	3 493
Innsparingstiltak				
Avslutte kjøp av eksterne ressurskrevende tjenester fra privat tilbyder, nettovirkning.	-1 820	-1 820	-1 820	-1 820
Avslutte kjøp av eksterne ressurskrevende tjenester, nettovirkning.	-1 844	-1 844	-1 844	-1 844
Avslutte kjøp av tjeneste	-855	-855	-855	-855
Effektivisering av arbeidsprosesser, planområde 12 Omsorg	-460	-460	-460	-460
Omgjøring av sykehjemsplasser til botilbud med heldøgns omsorg (HDO)	-1 000	-3 000	-4 000	-4 000
Redusere avdelingsleder-/faglederstillinger. Planområdene 11Helse og 12 Omsorg	-390	-390	-390	-390
Ressurskrevende tjenester	900	1 800	1 800	1 800
Sum Innsparingstiltak	-5 469	-6 569	-7 569	-7 569
Nye tiltak og realendringer budsjett	1 024	-3 076	-4 076	-4 076
Ramme 2021-2024	85 977	80 767	79 707	79 707

Sammendrag budsjett

Det er en reduksjon i driftsrammen på planområdet med 5 mill. kr i kommunedirektørens forslag. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene. Dette er særlig aktuelt knyttet til de særlig ressurskrevende tjenestene våre som inngår i planområdene 11 Helse og 12 Omsorg. Her er det vanlig med forskyvninger av tilbudet mellom disse to planområdene, og da flyttes også budsjettmidlene med.

Omsorg - Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Utfordringer og muligheter i planperioden

Mestring av eget liv og helse

De fleste innbyggerne i Gausdal lever gode liv, men vi har også ulikheter, både når det gjelder helse og levekår. Å ha god helse er en svært stor verdi, men det er ingen selvfølge. Eldrereformen *Leve hele livet*

vektlegger at innbyggerne har ansvar for å planlegge for egen alderdom. Det går ikke alltid av seg selv og vi må arbeide for at tjenesten kommer inn med kartlegging og faglige råd på et tidlig tidspunkt.

Ingen skal fratras ansvaret for egen helse, samtidig som alle har rett til helsetjenester når behov melder seg. I vår tid er det stort fokus på delaktighet og påvirkningsmuligheter, og brukermedvirkning er hjemlet i en rekke lovverk. Å ha god helse handler også om å leve et aktivt liv. Innbyggerne i Gausdal blir stadig eldre, og det vil være nødvendig med langsiktig planlegging fra den enkelte innbyggers side for å kunne leve godt og verdig hele livet. Det ligger store muligheter i det digitale samfunnet der velferdsteknologien kan gjøre hverdagsoppgaver enklere og innbyggeren slipper å måtte be om hjelp til små og store gjøremål. Å leve et aktivt og selvstendig liv er for de fleste en vesentlig del av det å være menneske.

Også kommunen må planlegge for en fremtidig økning i antall eldre. Den demografiske utviklingen vil bli en utfordring. Antallet innbyggere over 80 år har vært stabilt lenge og til og med gått ned de siste ti årene, men om noen få år vil antallet igjen begynne å øke. Selv om forskning viser at eldre blir friskere og holder seg aktive lenger enn før, så vil et større antall av de eldste eldre på sikt føre til økt behov for helse- og omsorgstjenester. Særlig gjelder dette for pasienter med kognitiv svikt (demens).

Demens er den største enkeltstående utfordringen for helse- og omsorgstjenesten i kommunene. Demens er fellesbetegnelsen på flere hjernesykdommer som medfører kognitiv svikt og andre funksjonstap. De aller fleste demenstilfellene er knyttet til høy alder. Tapet av kognitive og motoriske funksjoner, samt psykiske tilleggssymptomer som angst, depresjon og vrangforestillinger, fører til mye lidelse for dem som rammes og store belastninger for pårørende. Demens medfører utstrakt behov for helse- og omsorgstjenester og vil utgjøre en økende samfunnsutfordring i årene fremover.

Like utfordrende er utviklingen som viser at antall barn og unge går ned og folketallet totalt er synkende. De eldre vil derfor utgjøre en større andel av befolkningen. Helse og omsorg er en personalintensiv sektor. Med færre innbyggere i yrkesaktiv alder blir det færre tilgjengelige medarbeidere i helse- og omsorgstjenesten. Det øker behovet for alternative løsninger og satsing på teknologi som kan bidra til å opprettholde kapasiteten i tjenesten og tryggheten for pasienter og pårørende. Vi må skape tjenester som er forsvarlige og samtidig bærekraftige ved at kommunen kan levere dem innenfor de økonomiske rammene vi har og med den personalressursen som er tilgjengelig. Akkurat nå er vi en ROBEK-kommune og arbeider for å sikre en økonomi i balanse, samt med å bygge opp reserver for på sikt å kunne håndtere uforutsette situasjoner, endringer i tjenestebehov mv. Ved å ta de nødvendige grepene nå, vil kommunen om få år ha en mer robust økonomi. Dette blir viktig for å kunne gi forsvarlige og gode tjenester også i framtiden.

Når det gjelder fremtidens helse- og omsorgstjenester må vi ha både et kortsiktig og et langsiktig perspektiv. Når andelen eldre i befolkningen på sikt øker og andelen barn/unge og voksne i arbeidsdyktig alder går ned, er det viktig at kommunens tjenestetilbud dimensjoneres ut fra befolkningens behov. En vridning av tjenester fra aldergrupper det blir færre av, til aldersgrupper det blir flere av, kan være en utfordring. Det vil på sikt trolig kreve strukturgrep innenfor flere av kommunens tjenester.

Det siste tiåret er det kommet en rekke stortingsmeldinger og andre statlige føringer for helse- og omsorgstjenestene i kommunene. Vi har i en årrekke, i tråd med de statlige føringene, arbeidet for å vri tjenestene fra institusjonsdrift til hjemmetjenester, men en ytterligere vridning har vist seg å være utfordrende innenfor eksisterende struktur. Vi ser at det med fordel kan etableres en ny form for tjenestetilbud som ligger mellom sykehjemsplass og omsorgsbolig i omsorgstrappa, som kan ivareta et behov vi per i dag ikke klarer å dekke.

Gjennom lovendringer, overføringer av oppgaver fra stat til kommune, samt økt kunnskapsnivå og informasjonsflyt i samfunnet, blir også krav og forventninger til tjenestene større. Dette utfordrer kommunen både faglig og økonomisk, og det er på flere områder nødvendig å samarbeide på tvers av både fag og kommunegrenser for å kunne gi innbyggere tilpassede tjenester.

Kompetanse og faglighet

Det stilles høye kompetanse- og faglighetskrav til de kommunale tjenestene. Samhandlingsreformen og effektivitetskrav i spesialisthelsetjenesten har gitt kommunen økt ansvar og mer komplekse oppgaver. For å imøtekomme krav og forventninger, og yte gode tjenester, er det viktig å ha riktig kompetanse på rett plass til rett tid. Ansvaret for pasienter krever at helsepersonell er i arbeid gjennom hele døgnet alle dagene i året. For en kommune på Gausdals størrelse er det ekstra viktig å utnytte all kompetanse, uavhengig av arbeidssted og organisering. Dette kan være utfordrende for tjenestene å få til i praksis. For å utnytte kompetansen maksimalt er det avgjørende at tjenestene har gode systemer og kultur for tverrfaglig samhandling.

Både den demografiske utviklingen og den økonomiske situasjonen i kommunen fører, som nevnt, til at det blir færre ansatte til å utføre helse- og omsorgsoppgavene. Det stiller større krav til at den enkelte medarbeider får mulighet til å bruke sin kompetanse på en effektivt og riktig måte. Vi må legge vekt på å beholde og utvikle kompetente medarbeidere.

Med en vridning fra sykehjem til hjemmetjenester, samt et økende antall eldre over 80 år på sikt, må hjemmetjenesten rustes opp til å takle hjemmeboende pasienter som jevnt over er sykere og trenger mer helsehjelp. Dette handler ikke minst om kompetanse og trygghet hos personalet til å håndtere slike oppgaver. Mangelen på fagpersoner, både sykepleiere og helsefagarbeidere, vil bli mer prekær etter hvert som befolkningssammensetningen endrer seg. Det er derfor viktig å bruke rett kompetanse til rett oppgave. I «rett kompetanse» ligger det også et behov for å bli bedre til å jobbe tverrfaglig.

Bruk av trygghets- og mestringsteknologi i helse- og omsorgstjenestene krever en ny form for kompetanse hos medarbeiderne. Våre medarbeidere må ha kompetanse til å vurdere hvordan teknologiske hjelpemidler kan brukes for å øke tryggheten hos pasienter og pårørende, og hvordan de kan bidra til gode og helhetlige helsetjenester. De må også ha tilstrekkelig kompetanse til å betjene løsningene i praksis, og til å utnytte potensialet de har.

Fokusområder 2021

Mestring av eget liv og helse

At eldre utgjør en stadig større andel av befolkningen gjør at vi må tenke nytt. Å utvikle aldersvennlige lokalsamfunn handler om å legge til rette for at eldre skal kunne bo i eget hjem, delta i de aktivitetene de er interessert i, kunne være mobile og inkludert i beslutningsprosesser, og at de opplever nærmiljøet sitt som tilgjengelig og trygt. For å få til dette må vi jobbe på tvers av nivåer og sektorer. Det er viktig at kommunen har fokus på tidlig innsats, forebyggende og helsefremmende tiltak som bidrar til at våre innbyggere opprettholder god helse og har mulighet til å leve aktive og gode liv så lenge som mulig. Dette er viktig for å sikre en best mulig livssituasjon for innbyggerne, og tilstrekkelig kapasitet i helsetjenestene i fremtiden. Hver enkelt har i utgangspunktet ansvar for eget liv og egen helse. Godt forebyggende arbeid gjør at pasienten kan bo hjemme så lenge han kan og vil, og til å mestre hverdagen til tross for sykdom, plager og redusert funksjonsnivå. Det utsetter behovet for mer omfattende helse- og omsorgstjenester, herunder sykehjemsplass.

Når man får behov for helsetjenester, er det viktig med god dialog mellom tjenesten og tjenestemottakeren for å kartlegge behov og ressurser hos den enkelte og i nettverket rundt. Kommunen kan også bidra til at innbyggerne bygger nettverk gjennom samhandling med frivilligheten. Målet er at helsetjenestene bidrar til at hver enkelt tjenestemottaker får mulighet til å leve et aktivt og mest mulig selvstendig liv til tross for sykdom og funksjonstap.

De fleste pasienter med kognitiv svikt ønsker å kunne bo hjemme i sine vante omgivelser så lenge det er mulig. Pårørende kan i perioder bli slitne av å ha omsorgen for en person med kognitiv svikt, og man blir i større grad bundet til hjemmet. For å ivareta pårørende i en slik omsorgssituasjon er det viktig at kommunen tilbyr avlastningsplasser.

Bruk av trygghets- og velferdsteknologi kan gi pårørende økt trygghet og pasienten økt mestring og selvstendighet. For tjenesten vil tilpasset bruk av velferdsteknologi øke kvaliteten på tjenesten og spare tid ved at man rykker ut på tilsyn kun når teknologien varsler at det er nødvendig. Flere pårørende har tatt i bruk sporingsteknologi med GPS for å ha oversikt over bevegelsene til en slektning med demens. Når pasienten har avlastningsopphold på sykehjemmet brukes det samme GPS-utstyret. For å få til en standardløsning skal kommunen teste ut mobil trygghetsalarm for hjemmeboende personer med nedsatt orienteringsevne.

Tjenestene i helse- og omsorgssektoren skal arbeide ut fra et rehabiliterende perspektiv, der målet er at pasienten etter målrettet og tidsavgrenset behandling, skal kunne klare seg uten tjenester eller mest mulig selv ved hjelp av begrensede tjenester. I dette ligger også et målrettet fokus på fysiske og digitale hjelpemidler den enkelte kan nyttiggjøre seg og som kan bidra til økt selvstendighet og mestring.

Hverdagsrehabilitering er en systematisk tilnærming for å øke pasientens mestrings- og funksjonsevne og gi ham/henne økt livskvalitet. Hverdagsrehabilitering skal bidra til å øke livskvaliteten og forbedre funksjonsnivået hos pasienten gjennom å ta utgangspunkt i pasientens egne muligheter og støtte den enkeltes motivasjon og evner. Målet er at pasienten skal mestre daglige gjøremål og kunne gjøre det han/hun opplever som viktig i sitt liv. Et annet viktig mål er å forhindre at pasienten får et varig behov for helse- og omsorgstjenester. Rehabiliteringen er et samarbeid mellom pasienten, pårørende og helsepersonellet. Sammen kartlegger de pasientens utfordringer i hverdagen, ressurser, nettverk og motivasjon. Det lages en plan ut fra pasientens egne mål og han/hun får tett oppfølging i en tidsbegrenset opptreningsperiode.

Hverdagsmestring handler om et grunnleggende tankesett hos alle som jobber rundt tjenestemottakeren. Hverdagsmestring defineres som et forebyggende og rehabiliterende tankesett som vektlegger den enkeltes mestring i hverdagen uansett funksjonsnivå. Brukerstyring og vektlegging av den enkeltes ressurser og deltakelse står sentralt. Det betyr at vi flytter fokuset fra sykdom til helse, fra begrensninger til muligheter og fra diagnosen til det hele mennesket.

Med strammere økonomiske rammer, blir det enda viktigere å ha fokus på å gi riktige tjenester til rett tid. Vi skal gi tjenester som er gode nok, og innbyggerne som oppfyller kriterier for å få tildelt spesifikke tjenester de har behov for, skal få disse. Samtidig må tjenestene være bærekraftige ved at kommunen kan levere dem innenfor de økonomiske rammene vi har. For å få til dette, må tjenestene på de ulike nivåene i omsorgstrappen brukes målrettet for rett innsats til rett tid.

For å få til en ytterligere vridning fra sykehjem til hjemmetjenester, i tråd med nasjonale føringer og Gausdal kommunes vedtatte strategier, foreslås å etablere et nytt tjenestetilbud; heldøgns omsorg. Heldøgns omsorg (heretter kalt HDO) er en tjeneste som gir økt mulighet for tilsyn i pasientens eget hjem, og vil ligge på et nivå i omsorgstrappa mellom hjemmetjenester i eget hjem (herunder omsorgsbolig) og institusjonsplass. Den nye tjenesten vil gi kommunen en større variasjon i

tjenestetilbudet og mulighet til å tilpasse tjenestene enda bedre utfra den enkeltes behov. HDO er et tilbud det kan tilrettelegges for i en hvilken som helst bolig, enten i egen privat bolig eller i en omsorgsbolig, og det er i tillegg mulig å etablere tilbudet i et gitt fysisk lokale. Uavhengig av fysisk plassering, er tilbudet definert som en hjemmetjeneste.

Hvordan ressursene i hjemmetjenesten brukes er en nøkkelfaktor for å lykkes med en vridning fra institusjon til hjemmetjenester. Dette handler både om kapasitet og kompetanse. Effektiv ressursutnyttelse handler blant annet om å kunne gi mest mulig direkte brukerrettet tid innenfor tjenestens rammer. Det er gjennomført en omfattende kartlegging i hjemmetjenesten, og resultatet viser hvordan tjenestens ressurser fordeler seg på ulike typer oppgaver. Ved å tenke nytt rundt organisering av oppgaver og arbeidet i tjenesten, ser vi at det er potensial for å kunne bruke mer tid sammen med pasientene innenfor eksisterende rammer. Det er igangsatt en prosess knyttet til dette, der medarbeidere og ledere sammen skal se på nye løsninger for tjenesten. Dette arbeidet videreføres i 2021.

Når vi sammenligner Gausdals timetildeling til praktisk bistand og hjemmesykepleie med andre kommuner, så ser vi at en del pasienter som er forholdsvis godt fungerende har forholdsvis mye tjenester, mens antall pasienter med større bistandsbehov er relativt lavt. For at våre innbyggere skal få anledning til å bo hjemme så lenge som mulig, er det viktig å kunne gi nødvendig helsehjelp til de med et større bistandsbehov i hjemmet. Med bakgrunn i dette foreslås en endring i tjenesteprofilen til hjemmetjenesten, der det prioriteres å gi tjenester til eldre med et lavere funksjonsnivå. Dette innebærer i praksis at terskelen for å gi hjemmetjenester heves.

Med nedgang i folketallet og økonomiske utfordringer er det ikke bærekraftig å fortsette som i dag. Rutineoppgaver som i dag utføres av personell må i framtiden i større grad utføres ved hjelp av digitale løsninger. Når enkle rutineoppgaver gjennomføres digitalt, frigjør det tid for personalet til å yte helsetjenester til de som har behov for det, når behovet oppstår. Velferdsteknologi bidrar til å øke pasientenes trygghet og mestring. Vi har tatt i bruk mye forskjellig teknologi, men vi må øke takten på utprøving og innføring av nye løsninger. Det planlegges et prosjekt som skal gi tjenesten et digitalt løft.

Når tjenestetilbudet endres, er det også viktig at det tydelig defineres hva som er det nye nivået for tjenestene. Det er også viktig at det gis god informasjon til innbyggere og andre om kommunens tjenestetilbud. Åpne møter der innbyggerne får god informasjon om forebyggende og helsefremmende tiltak de selv kan gjøre, om kommunens tjenestetilbud og tiltak i regi av frivilligheten, vil være en måte å nå ut bredt til innbyggerne på. Forebyggende hjemmebesøk og forebyggende samtaler er et annet virkemiddel for å oppnå dette.

Kompetanse og faglighet

Hverdagsmestring handler om et grunnleggende tankesett hos alle som jobber rundt pasienten. Det handler om å vektlegge den enkeltes mestring i hverdagen uansett funksjonsnivå. For å lykkes med dette må vi ha fokus på tverrfaglig arbeid. Tverrfaglighet handler om å samhandle om oppgavene og dra nytte av hverandres kompetanse. Tverrfaglige møteplasser utvikles og brukes målrettet for å bidra til de faglig sett beste løsningene på pasientens utfordringer.

En liten kommune har ikke kompetanse på alle områder. Gjennom interkommunalt samarbeid sikrer vi mer robuste tjenester med tilstrekkelig fagkompetanse på sårbare områder. Å utvikle det interkommunale samarbeidet er en vedtatt strategi.

Behovet for digitalisering gjør at vi må jobbe målrettet for å øke den tekniske og digitale kompetansen. Det er en forutsetning for å velge digitale løsninger at medarbeiderne kjenner til mulighetene og

gevinstene ved bruk av disse. Vi vil gjennomføre et prosjekt for å få et kompetanseløft og et kapasitetsløft innenfor digitale tjenester.

Mulige omstillinger i planperioden 2021-2024

Det er redusert del av lederstillinger for avdelingssykepleiere, faglederstillinger samt fagansvarlig for vernepleie. Til sammen utgjøre dette en årlig besparelse på 520.000 kr.

Videre er det foretatt en gjennomgang av arbeidsplaner og arbeidsfordeling yrkergrupper imellom. Det er funnet grunnlag for å kunne effektivisere noe knyttet til arbeidsprosesser. Netto utgjør dette 460.000 kr på årsbasis.

Ut over disse driftsmessige tilpasningene, er det foreslått et strukturtiltak som innebærer etablering av heldøgns omsorg (HDO) i en sykehjemsavdeling ved Follebutunet. For nærmere beskrivelse, vises til det konkrete tiltaket, samt til en egen politisk sak som vil bli fremmet for kommunestyret. Etablering av HDO ses i sammenheng med mulighet for effektivisering av hjemmetjenesten for å skape mer direkte brukerrettet tid innenfor nåværende ramme, samt foreslått pilot for velferdsteknologi som er nærmere beskrevet under investeringer.

Det er tidligere vedtatt en rekke effektiviseringstiltak for planområdet, både i forbindelse med budsjett 2020 og prosjekt fornying og omstilling 2020. Ytterligere tiltak anses å måtte omfatte strukturgrep ut over den foreslåtte etableringen av heldøgns omsorg (HDO) i en sykehjemsavdeling. I vurderingen av ytterligere tiltak innenfor nåværende struktur er det sett på overholdelse av lovverk, samt oppgaver og tjenester i henhold til politiske vedtak.

Mål

Hovedmål	Delmål	Leveransemål
I Gausdal lever vi aktivt og deltar i lokalsamfunnet gjennom hele livet.	Innbyggerne lever aktive liv og mestrer hverdagen og egen helse	<p>Tverrfaglige tavlemøter utvikles med tydelig og felles målsetning for pasientens rehabilitering, aktivitet og helse.</p> <p>Videreføre prosess med å innarbeide hverdagsrehabilitering og utvikling av tanke sett som bidrar til egenmestring hos tjenestemottakerne.</p> <p>Gjennomføre prosess knyttet til effektiv bruk av hjemmetjenestens ressurser, for å sikre mest mulig direkte brukerrettet tid innenfor rammene. Prosessen gjennomføres i samarbeid mellom ledere, tillitsvalgte, verneombud og ansatte.</p>

Økonomiplan for 2021-2024

Hovedmål	Delmål	Leveransemål
		<p>Revidere tildelingskriterier for hjemmetjenesten for å vri ressursbruken mer mot pasienter med et større behov for tjenester.</p> <p>Tilby forebyggende hjemmebesøk/samtaler for alle innbyggere over 80 år.</p> <p>Gjennomføre en pilot for å teste ut velferdsteknologiske løsninger i et kontrollert miljø.</p> <p>Øke andelen pasienter som blir kartlagt og vurdert spesielt med tanke på å ta i bruk digital helse- og trygghetsteknologi. Dette gjelder pasienter med både somatisk og kognitiv funksjonsnedsettelse.</p> <p>Gjennomføre tiltak vedtatt i kommunestyret, herunder effektivisering av kjøkkendriften ved sykehjemmene, samt anbudsprosess knyttet til arbeidstøy for personalet i tjenestene.</p> <p>Om kommunestyret vedtar å opprette nytt tjenestetilbud – HDO i sykehjemsavdeling – vil tjenesten arbeide med forankring, samt god og tilpasset informasjon til medarbeidere og innbyggere, pasienter og pårørende. Kriterier for tildeling revideres for å sikre forutsigbarhet og optimal saksbehandling.</p>
Vi er attraktiv arbeidsgiver som legger til rette for å tiltrekke og utvikle kompetente og initiativrike medarbeidere og ledere. Vi samhandler og samskaper for å finne løsninger og utvikle tjenestene, og bidrar til at innbyggerne har tillit til kommunen.		
	<p>Medarbeiderne samhandler og bruker sin kompetanse aktivt for å skape gode og effektive tjenester, i samarbeid med innbyggeren</p>	<p>Satsing på tverrfaglig samarbeid. I større grad benytte kompetanse på tvers av tjenester, enheter og planområder.</p> <p>Øke andelen ansatte med fag- og spesialutdanning</p> <p>Vurdere alternative turnusordninger. Dette skal skje i samarbeid mellom ledere og tillitsvalgte.</p>

Investeringsbudsjett

Økonomiplan for 2021-2024

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
Investeringsprosjekter	2021	2022	2023	2024	2021-24
Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.	2 000	1 250	1 500	1 000	5 750
Rammebudsj omsorg ikke-bygningmessig art	0	200	200	200	600
Velferdsteknologi	2 450	1 050	0	0	3 500
Sum investeringsprosjekter	4 450	2 500	1 700	1 200	9 850

Kjøp/leasing biler hjemmetjenesten m.m.

Tiltaket omfatter både planområde 11 Helse og 12 Omsorg.

Kommunen har 4 leasingavtaler på biler til hjemmetjenesten (planområde 12 Omsorg) som utløper i 2021 og 2 som går ut i 2022. I tillegg har hjemmetjenesten seks andre biler som må skiftes ut i løpet av de nærmeste årene. Rehabiliteringstjenesten (planområde 11 Helse) har også en eldre bil som en må påregne utskifting av i økonomiplanperioden. Bilene går kontinuerlig gjennom hele året og har stor slitasje.

Bilene må ha firehjulsdriфт. Dette fordi de benyttes på områder med mye terreng og på alle døgnets tider hele året.

Når det er behov for utskifting erstattes biler som bruker fossilt drivstoff med el-biler, så langt det lar seg gjøre.

I psykisk helsetjeneste (planområde 11 Helse) er det nødvendig med en personbil til transport av brukere og ansatte. De ansatte benytter i dag privatbil, og det er ikke en ønsket situasjon på fast basis når det gjelder transport av brukere. Det er derfor lagt inn 0,4 mill. kr til anskaffelse av en personbil i 2021.

Rammebudsj omsorg ikke-bygningmessig art

For årene 2022-2024 er det budsjettet med en årlig bevilgning på 0,2 mill. kr til investeringer i større utstyr ved sykehjemmene.

Velferdsteknologi

Det foreslås å iverksette et velferdsteknologiprojekt for å få et markant løft i bruken av trygghets- og velferdsteknologi. Prosjektet organiseres som en pilot, der et sett aktuelle teknologiske løsninger kan testes ut under kontrollerte forhold. Det er enighet mellom hovedtillitsvalgte, hovedverneombud og arbeidsgiver om at piloten bør gjennomføres i en eventuell nyopprettet HDO-avdeling ved Follebutunet. Dersom heldøgns omsorg (HDO) ikke blir opprettet som nytt tjenestetilbud i Gausdal kommune, foreslås piloten gjennomført i en sykehjemsavdeling eller et bofellesskap for eldre. Tjenestene må i så tilfelle selv velge hva som er det mest hensiktsmessige stedet for pilotering, ut fra pasientgrupper, organisering og ildsjeler som kan bidra til å drive arbeidet frem.

Generelle utgifter og inntekter

Om planområdet

Planområdet omfatter inntekter fra skatt og rammetilskudd samt andre generelle statstilskudd. Her føres også rente- og avdragsutgifter, samt renteinntekter fra likviditet og avkastning fra kraftsektoren. Generell bruk og avsetning til fond, driftsfinansiering av investeringer og bruk av tidligere års regnskapsmessige overskudd/inndekking av underskudd hører også hjemme her. Premieavvik pensjon føres her. Budsjettreserver som ikke er fordelt ut på de øvrige planområdene plasseres også her.

Driftsbudsjett med endringer

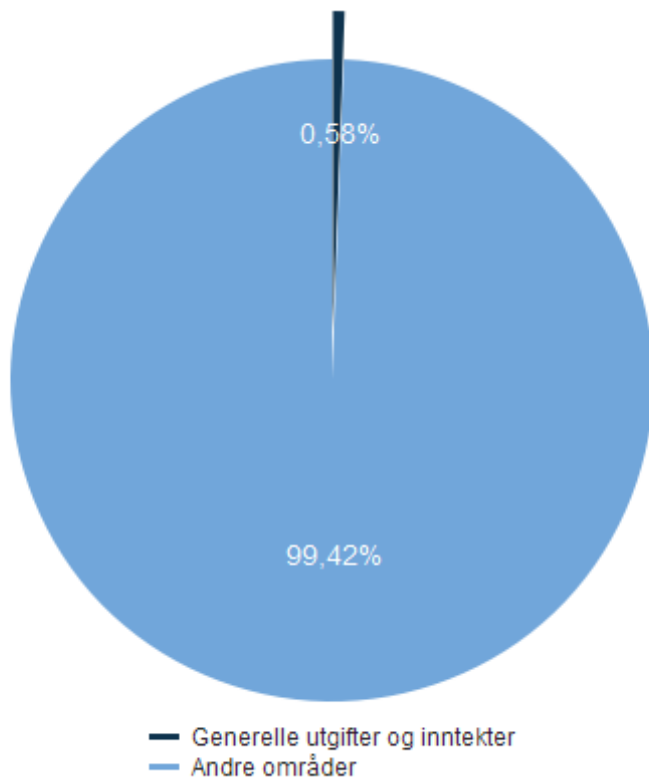
Beløp i 1000

	Økonomiplan			
	2021	2022	2023	2024
Vedtatt budsjett	-21 013	-21 013	-21 013	-21 013
Sum Tekniske justeringer	0	-4 410	-1 525	-1 525
Vedtatt forrige periode				
Pensjon	5 141	5 167	7 136	7 136
Reversering av reduksjon i formannskapetets tilleggsbevilgningspost.	100	100	100	100
Saldering - utover det som er fordelt på planområdene	-10 815	-12 295	-12 295	-12 295
Sum Vedtak forrige periode	-5 574	-7 028	-5 059	-5 059
Sum Budsjettendring i år	7 875	7 270	7 630	7 630
Sum Lønns- og prisvekst	-1 961	-2 641	-5 059	-4 109
Konsekvensjustert budsjett	340	-6 809	-4 013	-3 063
Konsekvensjustert ramme	-20 673	-27 822	-25 026	-24 076
Nye tiltak				
Bankgebyrer justeres opp til dagens nivå	95	95	95	95
Korreksjon avskrivninger	-14 606	-14 606	-14 606	-14 606
Reduksjon lønnsreserveposten	-4 794	-4 794	-4 794	-4 794
Redusert avsetning av renter til bundne fond	-225	-225	-225	-225
Rente- og lønnsbuffer 2022-2024	0	6 000	6 300	7 800
Saldering - koronabuffer 2021	4 246	0	0	0
Sum Nye tiltak	-15 284	-13 530	-13 230	-11 730
Innsparingstiltak				
Effektivisering av arbeidsprosesser, planområde 12 Omsorg	460	460	460	460
Effektivisering av habiliteringstjenesten	660	885	885	885
Fellesenhet Økonomi, redusert driftsramme	163	200	200	200
Andre tiltak	50	50	50	50
Nedjustert budsjett fellesenhet skatt/innfordring, oppgavoverføring av skatteoppkrevingen til Skatteetaten	392	392	392	392
Omgjøring av sykehjemsplasser til botilbud med heldøgns omsorg (HDO)	1 000	3 000	4 000	4 000
Redusere avdelingsleder-/faglederstillinger. Planområdene 11Helse og 12 Omsorg	520	520	520	520
Saldering planområde 12 Omsorg. mer besparelse tjenester i egenregi kontra kjøp	972	1 195	0	0
Saldering planområde 4 Barnehage - lavere utgifter som følge av færre barn	1 350	950	950	950
Sum Innsparingstiltak	5 567	7 652	7 457	7 457
Nye tiltak og realendringer budsjett	-9 717	-5 878	-5 773	-4 273
Ramme 2021-2024	-30 391	-33 701	-30 800	-28 350

Sammendrag budsjett

Det er en reduksjon i driftsrammen på planområdet med 9,4 mill. kr i kommunedirektørens forslag. Endring i motpost avskrivninger i de andre planområdene utgjør en reduksjon på 14,6 mill. kr. I tillegg til de tiltak som konkret framgår av tiltakslisten ovenfor, er det på alle planområdene budsjettendringer knyttet til blant annet lønnsoppgjør og korreksjoner mellom planområdene.

Generelle utgifter og inntekter - Brutto utgifter i % av kommunens totale brutto utgifter

Investeringsbudsjett

Beløp i 1000

	Økonomiplan				Sum
	2021	2022	2023	2024	2021-24
Investeringsprosjekter					
Egenkapitalinnskudd KLP	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000
Sum investeringsprosjekter	1 500	1 500	1 500	1 500	6 000

Egenkapitalinnskudd KLP

Kommunen har sin pensjonsordning hos KLP. Ettersom KLP er et gjensidig selskap, er en samtidig også eier av selskapet. KLP har plikt til å ha en viss soliditet/størrelse på egenkapitalen for å kunne garantere for framtidige pensjoner. Derfor må eierne årlig innbetale egenkapitaltilskudd til selskapet. I økonomiplanperioden ligger det årlige egenkapitaltilskuddet på 1,5 mill. kr.

Introduksjon til KOSTRA og begrepsforklaringer

KOSTRA-tall per tjenesteområde

Begrepet tjenesteområde i KOSTRA-sammenheng er sammenlignbart med Gausdal kommunes planområder. Planområdene er sammensatt av KOSTRA-funksjoner innen hovedområder. De har for eksempel samlet alle utgifter til pleie om omsorg i ett tjenesteområde. Her ligger alle utgifter til institusjoner, hjemmeboende, aktivisering, KAD-senger og institusjonslokaler. I Gausdal kommune er dette splittet i flere planområder. Tjenester til hjemmeboende er delt på planområde 11 og 12. Institusjonslokaler legger i planområde 7. Slik vil det være i de fleste av tjenesteområdene brukt i KOSTRA.

For alle områder ser vi netto driftsutgifter inkludert avskrivninger etter at driftsinntektene, som blant annet øremerkede tilskudd og brukerbetaling er trukket fra. Innbyggertall per 31.12 i rapporteringsåret. Hvilke KOSTRA-funksjoner som er inkludert er beskrevet under hvert enkelt område. Vi bruker også mange tall som er korrigert med deflator og utgiftsbehov. Du finner en nærmere forklaring av disse, og andre begreper, lenger ned på denne siden.

Sammenligningskommuner

Gausdal kommune har brukt Oppland, landet uten Oslo i tillegg til kommunegruppe 11 til å sammenligne oss med. Innenfor Oppland og landet er variasjonene store i størrelse og drift, og nytten av å sammenligne oss med disse områdene er begrenset. Kommunegruppe 11 (K11) er sammensatt av 53 kommuner som er sammenlignbare med Gausdal. I SSBs definisjon av K11 ser vi at gruppa består av *"Mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger, middels frie disponible inntekter"*. Vi beholder derfor K11 som sammenligningsgruppe. I tillegg har vi valgt ut fire andre kommuner som vi mener er relevante:

- Øyer: God nabo i øst med tilsvarende utfordringer som Gausdal, og en kommune vi samarbeider mye med. Scorer godt i kommunebarometeret.
- Oppdal: Reislivs- og hyttekommune i Trøndelag. Gir gode tjenester med lave utgifter ifølge KOSTRA og Kommunebarometeret.
- Tynset: Kommune i Hedmark med lave utgifter og gode tjenester ifølge KOSTRA og kommunebarometeret.
- Hole: Tidligere Robek-kommune. En kommune som etter store økonomiske grep fortsatt er blant kommunene som gir best tjenester ifølge Kommunebarometeret.

Noen begreper brukt i KOSTRA-analysene i planområdene

Mange av tallene som beskriver økonomi er av typen "Netto driftsutgifter per innbygger justert med deflator og utgiftsbehov" I tillegg står det på enkelte indikatorer (B) bak slik som i bildet under

Kostranalyse

	Gausdal 2017	Gausdal 2018	Øyer	Tynset	Oppdal	Hole	Kostragruppe 11
Prioritet							
Netto driftsutgifter per innbygger (100) politisk styring (B) *) **) ①	575	512	553	560	540	391	460
Netto driftsutgifter per innbygger (110) kontroll og revisjon (B) *) **) ②	142	184	165	120	120	68	129
Netto driftsutgifter per innbygger (120) administrasjon (B) *) **) ③	3 765	3 701	3 857	3 760	3 408	3 751	3 831
Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr. pr. innb (B) *) **) ④	4 983	5 065	5 247	4 918	4 816	4 917	5 048

Netto driftsutgifter: Driftsutgifter inkludert avskrivninger etter at driftsinntektene, slik som øremerkede tilskudd og brukerbetaling er trukket fra.

Antall innbyggere: For hvert år er det innbyggertallet per 31.12 som er brukt.

Deflator: Deflatoren for kommunesektoren er en sammenveing av prisene på det kommunene kjøper; lønn, produktinnsats (driftskostnader) og investeringer. For 2021 er beregnet lønnsvekst 1,7% mens beregnet prisvekst er 3,5%. Den kommunale deflatoren for 2021 er beregnet til 2,7%.

Utgiftsbehov: Dette sier noe om hvor mye en kommune, eller en tjeneste i en kommune, koster å drive sammenlignet med andre kommuner. I en kommune med stor tilflytting vil man naturlig ha større utgifter per innbygger til barnehage og skole enn i en kommune med fraflytting. For å beregne en kommunes frie midler fra staten brukes beregningen av utgiftsbehov. Når man skal sammenligne kommuner justerer man også for utgiftsbehov for å kunne sammenligne kommuner som har forskjellig demografi.

(B): Dette betyr at tallet er beregnet av Framsikt. Tallene er beregnet ut fra kommunenes KOSTRA-tall hos SSB.

På enkelte indikatorer kan man velge mellom "Historisk" eller "Kommune" for å bytte mellom visninger. Det er ofte lagt til en tekst nederst i bildet som gir en beskrivelse av Gausdal kommunes vurdering av indikatoren.

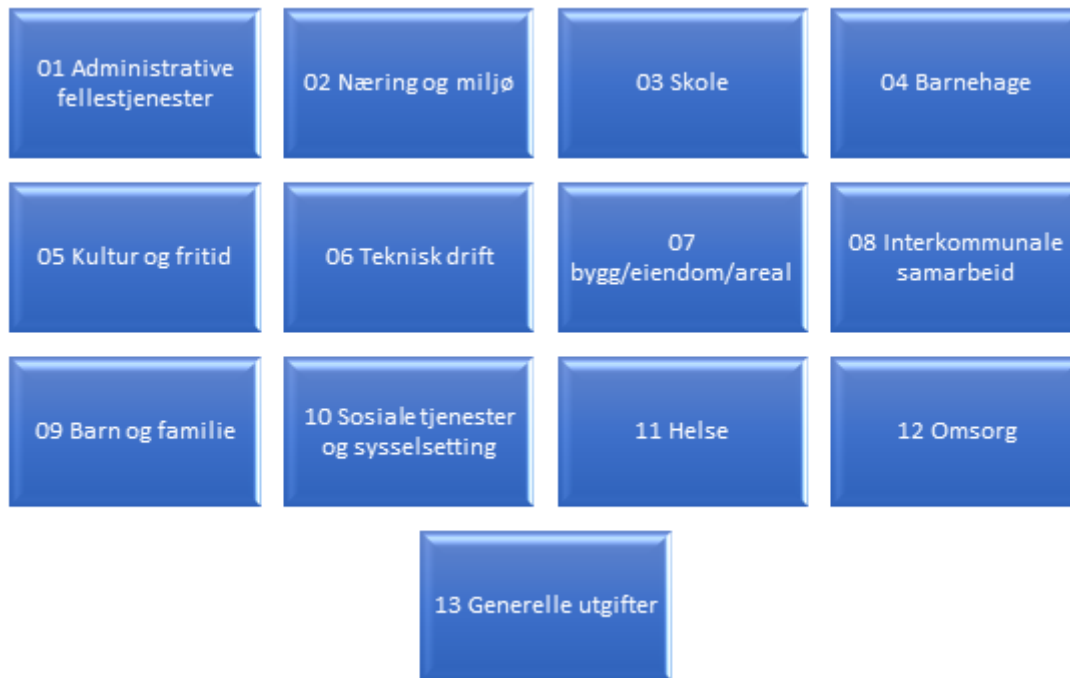
Kommunegruppe 11 (K11): En sammensetning av 53 mellomstore kommuner med middels bundne kostnader per innbygger og med middels frie disponible inntekter. SSB definerer at en mellomstor kommune har mellom 5000 og 19.999 innbyggere. Gjennomsnittlig antall innbyggere i K11 var 8.152 per 1/1-2019. 10 av kommunene har mer enn 10.000 innbyggere. Du kan lese mer om gruppering av kommuner i denne rapporten: [Gruppering av kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser 2013](#).

Planområder og enheter

I Gausdal har kommunestyret vedtatt at det skal være en tjenestebasert inndeling når det gjelder budsjett og økonomiplan. Kommunestyret fordeler budsjettmidlene på 13 planområder. Planområdene er bygd opp av tjenester som ble sett som naturlig å samle på de enkelte områdene. På alle planområdene i strategiplanen er det en innledende beskrivelse av hvilke tjenester som inngår. Både gjennom året og ved årsslutt, rapporterer kommunedirektøren til kommunestyret på status og avvik knyttet til de mål som kommunestyret har satt for det enkelte planområde. Her er de planområdene som kommunen i dag har:

Økonomiplan for 2021-2024

Den nåværende inndelingen av planområder har vært uendret i mange år, og det har både administrativt og fra politisk hold blitt stilt spørsmål ved om denne inndelingen burde bli endret. Det vil derfor bli sett på en ny inndeling av planområdene, dette vil forelegges kommunestyret som en egen sak når arbeidet er ferdig.

Administrativt er den praktiske utøvelsen av tjenestene inndelt i enheter. En enhet kan ha tjenester som fordeler seg på flere planområder. Enhetslederne rapporterer til kommunedirektøren. Kommunens administrative organisasjonskart finner du her: [Organisasjonskart](#)

KOSTRA-analyse

Grunnskole

Dekningsgrad - Andel elever i grunnskolen som får spesialundervisning

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	10,2 %	10,0 %	7,7 %	9,3 %
Øyer	7,3 %	8,8 %	9,7 %	8,3 %
Tynset	6,0 %	6,5 %	5,9 %	6,3 %
Oppdal	8,4 %	8,8 %	8,9 %	8,5 %
Hole	10,6 %	11,6 %	10,5 %	12,2 %
Kostragruppe 11	8,3 %	8,6 %	8,6 %	8,4 %

Dekningsgrad - Andel timer spesialundervisning av antall lærertimer totalt (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	11,9 %	0,0 %	23,9 %	19,9 %
Øyer	5,7 %	0,0 %	10,1 %	15,0 %
Tynset	20,9 %	0,0 %	22,7 %	17,2 %
Oppdal	15,3 %	0,0 %	18,8 %	18,0 %
Hole	15,3 %	0,0 %	19,8 %	23,4 %
Kostragruppe 11	18,2 %	0,0 %	18,8 %	18,6 %

Kommunekasse - Netto driftsutgifter per innbygger (202) grunnskole (B) (Kommunekasse)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	12 930	12 856	13 203	12 046
Øyer	11 979	12 101	11 196	11 866
Tynset	11 650	11 749	11 698	11 599
Oppdal	12 304	11 989	12 257	12 208
Hole	11 833	11 579	11 527	12 470
Kostragruppe 11	12 040	12 107	12 252	12 388

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Det har de siste årene vært en nedgang i Gausdal kommunes utgifter til skole. Dette skyldes i hovedsak endringer i skolestruktur. I 2019 er Gausdal på linje med KOSTRA-gruppe 11.

Kommunekasse - Netto driftsutgifter per innbygger (222) skolelokaler (B) (Kommunekasse)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	2 600	2 352	2 964	2 921
Øyer	3 892	3 931	3 824	3 839
Tynset	2 281	2 212	2 179	2 044
Oppdal	2 341	2 280	2 269	2 194
Hole	2 180	2 190	2 061	2 072
Kostragruppe 11	2 192	2 227	2 277	2 267

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Skolelokaler

Tabellen viser at det er store forskjeller på innrapporterte utgifter. Gausdal hadde i 2019 33-43% høyere utgifter til skolelokaler enn Tynset, Oppdal og Hole kommuner, 29% høyere utgifter enn KOSTRA-gruppe 11, men lå 31% under Øyer. Utgiftene i Gausdal varierer noe over fireårsperioden fra 2016 – 2019, med en markant økning i 2018. Hovedårsaken til sistnevnte er økte avskrivninger som følge av store investeringer i ny skole på Fjerdum, og at Engjom skole foreløpig ikke er avhendet.

Kommunekasse - Netto driftsutgifter pr. innbygger til Grunnskole (B) (Kommunekasse)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	16 334	16 085	16 938	15 586
Øyer	16 522	16 764	15 946	16 664
Tynset	15 198	15 162	15 246	15 197
Oppdal	15 603	15 061	15 420	15 420
Hole	14 673	14 501	14 361	15 469
Kostragruppe 11	15 229	15 409	15 648	15 806

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Det har de siste årene vært en nedgang i Gausdal kommunes utgifter til skole. Dette skyldes i hovedsak endringer i skolestruktur. I 2019 er Gausdal på linje med KOSTRA-gruppe 11.

Barnehage

Prioritet - Netto driftsutgifter pr. innbygger til Barnehage (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	9 001	9 266	9 288	9 022
Øyer	10 953	9 613	9 896	10 823
Tynset	9 552	9 872	9 903	9 987
Oppdal	8 651	8 951	8 930	8 867
Hole	7 890	8 346	8 313	8 174
Kostragruppe 11	8 973	9 087	9 207	9 440

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Netto driftsutgifter per innbygger til barnehage justert med utgiftsbehov og deflator inkluderer funksjonene barnehage, styrket tilbud til førskolebarn og barnehagelokaler og skyss. Gausdal kommunes utgifter er omtrent som for sammenligningskommunene.

Produktivitet - Antall barn korrigert for alder per årsverk til basisvirksomhet i kommunale barnehager (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	6,0	5,8	5,8	5,7
Øyer	6,7	6,5	5,9	5,7
Tynset	5,6	5,0	5,6	5,4
Oppdal	5,8	6,1	5,6	5,7
Hole	5,8	6,0	6,0	6,0
Kostragruppe 11	5,9	5,9	5,7	5,6

Antall barn korrigert for alder pr. årsverk til basisvirksomhet i kommunale barnehager. Denne indikatoren sier noe om hvordan kommunen klarer å tilpasse bemanningen til antall barn ut fra alder og antall. Tallet er fra telling i Basil 15.12. Indikatoren viser at kommunen har klart å tilpasse bemanningen nært opp til bemanningsnormen på 6 barn per voksen.

Produktivitet - Korrigerte brutto driftsutgifter til kommunale barnehager per korrigert oppholdstime (kr) (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	73	76	78	77
Øyer	79	80	79	83
Tynset	76	87	79	89
Oppdal	69	73	68	67
Hole	63	66	71	70
Kostragruppe 11	72	73	76	78

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

Denne indikatoren sier noe om produktiviteten i de kommunale barnehagene. Økningen har vært mindre i Gausdal enn i KOSTRA-gruppe 11, slik at vi nå ligger såvidt under i utgift per time.

Dekningsgrad - Andel barn i kommunale barnehager i forhold til alle barn i barnehage (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	65,8 %	61,8 %	62,2 %	62,6 %
Øyer	54,3 %	50,5 %	53,0 %	52,8 %
Tynset	78,3 %	76,4 %	76,4 %	75,8 %
Oppdal	26,0 %	22,8 %	43,9 %	43,5 %
Hole	85,0 %	82,9 %	82,1 %	82,1 %
Kostragruppe 11	58,6 %	58,6 %	58,9 %	59,1 %

Indikatoren viser at i overkant av 60% av barna i Gausdal kommune er i kommunale barnehager. Dette har vært stabilt de siste årene og er på linje med KOSTRA-gruppe 11.

Barnevern

Prioritet - Netto driftsutgifter pr. innbygger til Barnevern (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	1 705	1 878	2 465	2 785
Øyer	1 975	1 713	1 799	2 106
Tynset	540	-1 363	-1 122	-62
Oppdal	1 604	1 658	1 698	1 873
Hole	2 103	2 039	2 091	2 005
Kostragruppe 11	2 013	1 451	1 550	1 784

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

***) Graf er justert med utgiftsbehov

Vi ligger relativt høyt på driftsutgifter per innbygger. Dette skyldes økende antall omsorgsovertakelser samt bemanningsøkning med ett årsverk fra august 2018.

Pleie og omsorg

Prioritet - Institusjoner (f253+261) - andel av netto driftsutgifter til plo (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	57,1 %	53,7 %	47,9 %	46,1 %
Øyer	45,1 %	42,8 %	42,8 %	44,6 %
Tynset	46,4 %	40,4 %	40,9 %	41,5 %
Oppdal	39,8 %	39,5 %	38,6 %	34,3 %
Hole	38,9 %	42,0 %	40,5 %	42,6 %
Kostragruppe 11	44,1 %	43,2 %	42,0 %	41,5 %

Dette tallet viser hvor stor del av utgiftene innen pleie og omsorg som blir brukt til institusjonsdrift. Vi ser at Gausdal kommune har hatt en nedgang i denne andelen siste fire år, noe som er en del av vridningen fra institusjonsbaserte til hjemmebaserte tjenester. Gausdal ligger fortsatt et stykke over andre kommuner samt KOSTRA-gruppe 11, men forskjellen har blitt mindre de siste årene.

Prioritet - Netto driftsutgifter per innbygger (253) helse- og omsorgstjenester i institusjon (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	9 820	9 666	8 843	8 657
Øyer	6 565	6 188	6 149	7 286
Tynset	7 818	6 432	6 754	7 015
Oppdal	5 447	5 648	5 717	5 738
Hole	5 883	6 609	6 761	7 661
Kostragruppe 11	7 020	6 911	7 038	7 161

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Indikatoren viser Gausdal kommunes utgifter per innbygger til drift av sykehjem. Vi ser at utgiften er redusert det siste året, men er fortsatt høyt, sett opp mot sammenligningskommunene og KOSTRA-gruppe 11. Differansen mellom KOSTRA-gruppe 11 og Gausdal kommune på ca 1500 kr per innbygger utgjør totalt sett ca 9 mill. kr.

Prioritet - Netto driftsutgifter per innbygger (261) institusjonslokaler (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	1 219	1 237	1 162	1 256
Øyer	1 626	1 343	1 970	1 933
Tynset	666	643	713	800
Oppdal	1 038	1 134	1 234	1 164
Hole	942	883	893	1 008
Kostragruppe 11	882	909	967	981

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Institusjonslokaler

Driftsutgiftene pr. innbygger for institusjonslokaler i Gausdal ligger relativt jevnt fra år til år, og ligger noe over nivået i de fleste av kommunene vi sammenligner oss med. Dette kan skyldes at vi har relativt gamle og til dels

Økonomiplan for 2021-2024

uhensiktsmessige og lite arealeffektive lokaler som ikke er billige å drifte. Videre har kommunen to sykehjem, noe som antas å være et fordyrende element.

Prioritet - Netto driftsutgifter pr. innbygger til Pleie og omsorg (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	19 339	20 320	20 872	21 486
Øyer	18 151	17 609	18 985	20 686
Tynset	18 293	17 505	18 246	18 834
Oppdal	16 295	17 169	18 003	20 124
Hole	17 560	17 855	18 880	20 345
Kostragruppe 11	17 934	18 108	19 067	19 606

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Dette tallet viser hvor mye penger Gausdal bruker på pleie og omsorg fordelt på alle innbyggerne. Vi bruker mer penger enn de andre kommunene, men vi øker mindre enn de kommunene vi sammenlikner oss med.

Prioritet - Tjenester til hjemmeboende (f254) - andel av netto driftsutgifter til plo (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	35,2 %	39,3 %	45,4 %	48,1 %
Øyer	48,5 %	51,3 %	49,7 %	48,8 %
Tynset	22,1 %	24,1 %	22,8 %	23,6 %
Oppdal	52,3 %	54,3 %	55,3 %	59,9 %
Hole	54,5 %	50,8 %	53,2 %	51,5 %
Kostragruppe 11	51,4 %	51,9 %	53,1 %	53,6 %

Tallene viser andelen av kostnadene som brukes på hjemmetjenester. Kostnadene øker og dette er et resultat av den planlagte vridningen fra institusjons- til hjemmebaserte tjenester. KOSTRA-gruppe11 bruker større andel av utgiftene til hjemmetjenester enn Gausdal.

Produktivitet - Netto utgift per plass i institusjon, korrigert for utleie

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	1 072 352	1 160 308	1 044 652	1 065 043
Øyer	694 558	762 386	825 765	923 419
Tynset	956 350	914 185	977 093	1 135 040
Oppdal	744 143	800 726	851 656	874 344
Hole	969 049	1 081 190	1 192 049	1 381 488
Kostragruppe 11	898 147	918 222	981 073	1 059 266

Netto driftsutgift per institusjonsplass er fortsatt høy, selv om utgiftene ikke har økt i Gausdal de siste årene. Vi vet at det gjennom mye av 2019 var noe ledig kapasitet. Det betyr i praksis at utgiftene per plass er noe høyere enn det som framkommer i sammenligningstabellen.

Dekningsgrad - Andel beboere i institusjoner 80 år og over (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	74,6 %	77,0 %	78,0 %	75,9 %
Øyer	70,7 %	78,0 %	77,1 %	72,6 %
Tynset	63,3 %	80,0 %	71,7 %	81,3 %
Oppdal	69,8 %	76,9 %	83,6 %	72,6 %
Hole	63,9 %	65,7 %	71,1 %	63,9 %
Kostragruppe 11	71,7 %	71,3 %	70,3 %	69,3 %

Dette tallet viser andel beboere 80 år og over som bor i institusjon. 75 % av de som bor på institusjon er 80 år og eldre.

Dekningsgrad - Andel innbyggere 80 år og over i bolig med heldøgns bemanning

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	0,5 %	0,5 %	0,3 %	0,3 %
Øyer	7,8 %	9,3 %	8,8 %	8,6 %
Tynset	9,8 %	10,7 %	10,0 %	9,5 %
Oppdal	9,7 %	9,7 %	12,1 %	10,0 %
Hole	6,8 %	2,4 %	2,8 %	3,8 %
Kostragruppe 11	5,6 %	5,9 %	5,6 %	5,0 %

Tallene viser andelen beboere 80 år og over i bolig med heldøgns bemanning av innbyggere 80 år og over. I Gausdal er andelen svært lav sett opp mot sammenlignbare kommunene og KOSTRA-gruppe 11. Årsaken til dette kan være at vi har mange sykehjemsplasser og lav andel boliger med heldøgns bemanning.

Dekningsgrad - Andel innbyggere 80 år og over som er beboere på institusjon

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	15,4 %	14,6 %	14,9 %	13,9 %
Øyer	11,3 %	15,1 %	13,1 %	12,4 %
Tynset	12,9 %	13,4 %	12,7 %	12,8 %
Oppdal	11,5 %	13,5 %	13,4 %	12,1 %
Hole	7,8 %	8,0 %	9,3 %	8,0 %
Kostragruppe 11	10,9 %	12,3 %	12,0 %	11,9 %

Dette viser andelen av innbyggerne over 80 år som bor på institusjon. Den prosentvise andelen i aldersgruppen som bor på institusjon blir gradvis lavere. Vi er fortsatt høyere enn de andre kommunene, og 2 prosentpoeng høyere enn KOSTRA-gruppe 11.

Dekningsgrad - Andel plasser i skjermet enhet for personer med demens (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	38,0 %	41,5 %	39,1 %	39,1 %
Øyer	24,8 %	56,1 %	53,8 %	25,8 %
Tynset	66,7 %	37,0 %	37,0 %	80,0 %
Oppdal	15,9 %	16,1 %	29,5 %	34,4 %
Hole	0,0 %	19,1 %	19,5 %	19,5 %
Kostragruppe 11	27,9 %	29,4 %	29,8 %	32,7 %

Tallene viser andel skjermede plasser i sykehjem, og vi ligger over KOSTRA-gruppe 11 og de andre vi sammenligner oss med (det ser ut til å være feil i rapporteringen for Tynset kommune i 2019).

Dekningsgrad - Plasser i institusjon i prosent av innbyggere 80 år over (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	19,2 %	17,6 %	18,4 %	18,5 %
Øyer	25,2 %	22,1 %	21,0 %	21,3 %
Tynset	20,3 %	18,1 %	18,1 %	16,5 %
Oppdal	16,9 %	16,7 %	16,1 %	16,4 %
Hole	13,9 %	14,6 %	14,2 %	14,3 %
Kostragruppe 11	18,7 %	18,5 %	18,1 %	17,3 %

Dette viser plasser i institusjon i prosent av innbyggere over 80 år. Boliger med heldøgns omsorg er ikke med i dette tallet. Andelen i Gausdal er omtrent som i sammenligningskommunene. Vi har svært få boliger med heldøgns omsorg, og følgelig viser tallene at vi har stor andel sykehjemsplasser.

Kvalitet - Andel brukerrettede årsverk i omsorgstjenesten m/ helsefagutdanning (prosent)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	76,0 %	77,6 %	76,2 %	75,9 %
Øyer	87,9 %	86,1 %	85,3 %	79,8 %
Tynset	71,1 %	74,9 %	74,3 %	75,4 %
Oppdal	74,5 %	76,0 %	77,2 %	77,7 %
Hole	80,7 %	82,9 %	78,2 %	81,8 %
Kostragruppe 11	77,8 %	77,7 %	77,9 %	78,9 %

Tallene viser andelen ansatte med formell helsefaglig kompetanse.

En svak nedgang kan skyldes utfordringer med rekruttering av fagpersonell, bruk av ufaglært arbeidskraft ved fravær og i vakante stillinger. Sammenlignet med KOSTRA-gruppe 11 ligger vi litt under.

Kommunehelse

Prioritet - Netto driftsutgifter per innbygger (232) forebygg. helsestasjons- og skolehelsetjeneste (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	653	753	647	777
Øyer	769	1 089	1 033	1 006
Tynset	625	584	593	605
Oppdal	528	579	593	723
Hole	625	287	424	708
Kostragruppe 11	622	641	674	708

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Her er kostnadene gått litt opp siden 2018. Dette skyldes i hovedsak at vi i 2018 fikk statlige tilskudd og skjønnsmidler som ikke er videreført i 2019.

Prioritet - Netto driftsutgifter per innbygger (233) annet forebyggende helsearbeid (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	588	250	453	352
Øyer	40	70	61	62
Tynset	99	102	107	76
Oppdal	314	301	338	347
Hole	150	221	221	268
Kostragruppe 11	195	187	222	231

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Denne indikatoren omfatter ulike forebyggende innsatser, slik som prosjektet Ung styrke, ungdomskontakt, folkehelserådgiver, edruskapsarbeid, frisklivssentral og krisesenter. Prosjektet Ung styrke er finansiert av prosjektmidler 2017-2021.

Prioritet - Netto driftsutgifter per innbygger (241) diagnose behandling re-/habilitering (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	3 025	2 854	3 293	3 088
Øyer	2 828	3 004	3 331	3 572
Tynset	3 020	2 871	3 059	2 788
Oppdal	2 189	2 290	2 458	2 605
Hole	1 504	1 723	1 597	1 882
Kostragruppe 11	2 041	2 050	2 088	2 164

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Når vi sammenligner oss med andre kommuner, har Gausdal over tid større utgifter knyttet til diagnose, behandling og re-/habilitering. Lege og fysioterapiårverk ligger også høyt i Gausdal, godt over KOSTRA-gruppe 11. Særlig har økning av fastlegehjemler de siste årene bidratt til at vi ligger høyt her sett opp mot kommunene vi sammenligner oss med.

Prioritet - Netto driftsutgifter pr. innbygger til Kommunehelse (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	4 266	3 856	4 393	4 219
Øyer	3 637	4 162	4 425	4 640
Tynset	3 744	3 556	3 759	3 468
Oppdal	3 029	3 170	3 389	3 675
Hole	2 280	2 229	2 242	2 859
Kostragruppe 11	2 858	2 877	2 984	3 104

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Denne indikatoren viser at vi ligger relativt høyt på utgifter på helseområdet. Dette innbefatter bl.a. psykisk helsetjeneste, legetjenesten og ergo/fysioterapi. Kommunalt ansatte leger med fast arbeidstid genererer høyere utgifter enn privatpraktiserende leger da det trengs flere leger for å dekke samme pasientgruppe. Dette er et valg som er gjort for å skape stabilitet i legetjenesten.

Dekningsgrad - Årsverk av fysioterapeuter pr. 10 000 innbyggere 0-5 år. funksjon 232

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	5,4	5,8	6,0	18,0
Øyer	34,0	38,6	33,2	31,3
Tynset	6,6	5,4	4,3	4,4
Oppdal	17,7	9,1	9,2	9,2
Hole	3,2	3,3	3,4	9,2
Kostragruppe 11	6,8	7,0	9,0	9,4

Rapporteringsfeil. Det er ikke gjort vesentlige endringer fra 2018 til 2019.

Dekningsgrad - Årsverk av fysioterapeuter pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 241 (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	8,5	8,6	8,7	8,0
Øyer	8,1	12,3	7,4	8,4
Tynset	8,2	9,3	9,3	9,3
Oppdal	6,3	7,7	7,7	7,7
Hole	8,4	6,6	6,6	6,9
Kostragruppe 11	7,5	8,0	7,9	8,1

Indikatoren viser at vi er helt på snittet når det gjelder antall fysioterapeuter sett i forhold til innbyggertall.

Dekningsgrad - Årsverk av leger pr. 10 000 innbyggere. Funksjon 241

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	11,6	11,4	11,9	11,8
Øyer	9,8	9,9	10,0	10,4
Tynset	10,0	10,0	9,7	9,7
Oppdal	9,5	9,5	9,5	9,4
Hole	9,3	9,5	9,5	9,6
Kostragruppe 11	9,6	9,8	10,0	10,0

Denne indikatoren viser at vi har god legedekningen i Gausdal. Hvis vi korrigerer dette for Gausdals innbyggertall, betyr det at vi har et drøyt årsverk mer enn vi ville hatt hvis nivået var likt med KOSTRA-gruppe 11.

Kvalitet - Andel nyfødte med hjemmebesøk innen to uker etter hjemkomst (prosent)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	102,0 %	95,6 %	89,6 %	104,4 %
Øyer	107,1 %	100,0 %	115,7 %	91,3 %
Tynset	102,8 %	107,3 %	93,0 %	97,1 %
Oppdal	100,0 %	94,4 %	97,1 %	100,0 %
Hole	100,0 %	104,7 %	96,8 %	98,1 %
Kostragruppe 11	92,8 %	91,1 %	91,9 %	95,6 %

Denne indikatoren er igjen over 100% og betyr at nyfødte/foreatte får hjemmebesøk både av helsesykepleier og jordmor.

Kvalitet - Avtalte fysioterapeutårsverk per 10 000 innbyggere (årsverk)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	10,3	10,4	10,5	10,2
Øyer	11,4	16,2	10,7	11,2
Tynset	9,3	10,9	10,7	10,8
Oppdal	9,5	9,5	9,5	9,4
Hole	9,2	8,6	8,8	8,8
Kostragruppe 11	9,7	10,1	10,2	10,5

Gausdal har hatt en vekst i avtalte fysioterapiårsverk fra 2015 til 2018. Vi ligger ganske likt med kommuner som vi sammenligner oss med, som Øyer og Tynset (samt KOSTRA-gruppe 11). Dette må tolkes som at vi har rimelig bra fysioterapidekning.

Andre nøkkeltall - Gjennomsnittlig listelengde (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	776	752	750	745
Øyer	916	993	910	905
Tynset	1 078	1 069	1 071	1 064
Oppdal	890	886	889	892
Hole	929	972	1 008	1 042
Kostragruppe 11	969	957	944	924

Indikatoren viser at den gjennomsnittlige listelengden i Gausdal er kort. Dette kan skyldes at hver lege i snitt behandler færre pasienter på et årsverk når de jobber med fast arbeidstid på 37,5 t/u.

Sosiale tjenester

Prioritet - Netto driftsutgifter per innbygger (281) økonomisk sosialhjelp (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	547	545	561	484
Øyer	1 336	1 332	1 302	1 197
Tynset	1 114	916	922	1 200
Oppdal	489	870	768	542
Hole	1 149	1 240	1 326	1 173
Kostragruppe 11	1 113	1 178	1 195	1 140

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Gausdal kommunes utgifter til økonomisk sosialhjelp ligger lavt sammenlignet med kommunene vi sammenligner oss med.

Prioritet - Netto driftsutgifter pr. innbygger til Sosiale tjenester (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	2 161	2 430	2 679	2 486
Øyer	2 714	2 822	2 654	2 719
Tynset	3 189	1 406	4 797	4 053
Oppdal	3 626	3 556	3 359	2 907
Hole	2 122	2 106	2 369	2 142
Kostragruppe 11	2 932	3 088	2 905	2 942

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Dekningsgrad - Andelen sosialhjelpsmottakere 18-24 år, av innbyggerne (19)-24 år (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	3,9 %	4,3 %	3,5 %	2,2 %
Øyer	6,8 %	10,9 %	8,8 %	8,4 %
Tynset	7,3 %	6,9 %	5,4 %	6,9 %
Oppdal	6,0 %	3,8 %	4,4 %	3,7 %
Hole	5,3 %	4,3 %	2,5 %	3,2 %
Kostragruppe 11	6,8 %	6,8 %	6,1 %	5,7 %

Gausdal kommune ligger svært lavt her sammenlignet med andre. Det kan være en indikasjon på at gode, forebyggende tiltak virker etter hensikten.

Dekningsgrad - Andelen sosialhjelpsmottakere i alderen 20-66 år, av innbyggerne 20-66 år (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	2,3 %	2,2 %	1,7 %	1,9 %
Øyer	4,5 %	5,0 %	4,6 %	4,8 %
Tynset	4,4 %	3,6 %	3,4 %	3,9 %
Oppdal	4,6 %	3,7 %	3,8 %	3,2 %
Hole	3,2 %	3,1 %	3,0 %	2,9 %
Kostragruppe 11	4,0 %	4,1 %	4,0 %	3,9 %

Gausdal kommune ligger svært lavt her sammenlignet med andre. Det kan være en indikasjon på at gode, forebyggende tiltak virker etter hensikten.

Kultur og idrett

Prioritet - Netto driftsutgifter for kultursektoren per innbygger i kroner

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	1 871	1 974	1 875	2 049
Øyer	1 919	1 665	1 852	1 972
Tynset	2 099	2 113	2 246	2 202
Oppdal	2 838	3 174	3 333	3 395
Hole	1 894	1 710	3 722	2 327
Kostragruppe 11	2 177	2 230	2 289	2 669

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

Gausdal kommune bruker en mindre andel av sine samlede driftsutgifter til kultur enn de vi sammenligner oss med, tilsvarende er utgiften per innbygger også lavere.

Prioritet - Netto driftsutgifter per innbygger (380) idrett og tilskudd til andres idrettsanlegg (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	92	142	79	257
Øyer	338	130	159	139
Tynset	372	125	150	105
Oppdal	186	178	252	158
Hole	-55	-82	1 784	300
Kostragruppe 11	210	222	208	378

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Kommunen ligger på linje med de kommunene vi sammenligner oss med når det gjelder netto driftsutgifter per innbygger til idrett. Kommunens utgifter til idrett består av driftsutgifter/tilskudd til løypebrøyting, noe idrettsutstyr samt lønnsmidler til håndtering av spillemiddelsøknader. Idrettsbygg/-anlegg inngår ikke i dette tallet, men er del av tallet for kulturområdet.

Prioritet - Netto driftsutgifter per innbygger (383) musikk- og kulturskoler (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	472	488	416	379
Øyer	552	551	497	583
Tynset	390	393	479	369
Oppdal	370	392	437	430
Hole	510	504	573	524
Kostragruppe 11	431	429	439	437

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Tabellen viser at driftsutgifter for kulturskolen er lavere enn foregående år. Årsak er nedtak innenfor området. Netto driftsutgifter til kommunale musikk- og kulturskoler er litt lavere enn de fleste vi sammenligner oss med.

Dekningsgrad - Barn 6-15 år i kommunens kulturskole (prosent)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	27,7 %	27,1 %	25,9 %	27,0 %
Øyer	35,2 %	35,0 %	33,6 %	33,9 %
Tynset	28,5 %	30,0 %	28,3 %	27,3 %
Oppdal	22,1 %	27,6 %	34,1 %	35,4 %
Hole	23,7 %	23,1 %	19,9 %	16,4 %
Kostragruppe 11	19,0 %	18,6 %	19,0 %	19,1 %

Kulturskolen har et høyt aktivitetsnivå og har tilbud om undervisning for elever både under 6 år og over 15 år.

Dekningsgrad - Utlån alle medier fra folkebibliotek per innbygger (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	4,2	4,3	4,3	3,9
Øyer	1,8	1,9	1,9	2,2
Tynset	6,8	6,2	5,8	5,3
Oppdal	3,0	2,9	2,8	2,5
Hole	2,6	2,6	2,5	2,6
Kostragruppe 11	3,3	3,2	3,1	3,1

Gausdal ligger forholdsvis jevnt på utlån medier fra folkebibliotek per innbygger de siste årene. Vi ligger over de fleste vi sammenlikner oss med.

Plan, kulturminner, natur og nærmiljø

Grunnlagsdata (Nivå 3) - Snitt saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist (dager)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal		21	15	16
Øyer	47	36	66	25
Tynset	35	23	55	41
Oppdal		33	49	32
Hole		23	13	42
Kostragruppe 11	35	29	35	39

Saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist

Vi ser at gjennomsnittlig saksbehandlingstid er noenlunde stabil i Gausdal over de to siste årene, og at den gikk ned fra 2017 til 2018. Gjennomsnittet av sakene behandles godt innenfor tidsfristen, og Gausdal ligger vesentlig bedre an på saksbehandlingstid for byggesaker med 12 ukers frist både i forhold sammenlignbare kommuner og KOSTRA-gruppe11.

Grunnlagsdata (Nivå 3) - Snitt saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist (dager)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal		14	16	12
Øyer	12	14	21	19
Tynset	16	15	20	15
Oppdal	11	15	18	12
Hole		9	5	56
Kostragruppe 11	14	15	17	18

Saksbehandlingstid for byggesaker med 3 ukers frist

Vi ser at gjennomsnittlig saksbehandlingstid er noenlunde stabil i Gausdal over de tre siste årene, og at den gikk ned fra 2018 til 2019. Gjennomsnittet av sakene behandles godt innenfor tidsfristen, og Gausdal ligger relativt lavt på saksbehandlingstid i forhold til både sammenlignbare kommuner og KOSTRA-gruppe11.

Adm, styring og fellesutgifter**Prioritet - Netto driftsutgifter per innbygger (100) politisk styring (B)**

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	522	594	527	619
Øyer	553	524	569	615
Tynset	700	602	577	747
Oppdal	588	611	557	684
Hole	348	299	402	468
Kostragruppe 11	472	479	463	545

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Gausdal har høyere utgifter til politisk styring enn KOSTRA-gruppe 11, men noe lavere utgifter enn enkelte av de andre kommunene vi sammenligner oss med. Utgiftsnivået vil henge sammen med antall politiske møter, antall utvalg, antall medlemmer i utvalgene samt nivå på politisk godtgjørelse. Utgifter til gjennomføring av valg annethvert år påvirker også tallstørrelsen.

Prioritet - Netto driftsutgifter per innbygger (110) kontroll og revisjon (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	206	146	189	190
Øyer	185	120	170	180
Tynset	165	106	124	66
Oppdal	109	127	123	131
Hole	94	101	70	80
Kostragruppe 11	143	145	133	134

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Utgifter til kontroll og styring omfatter kommunens utgifter til kontrollutvalget, sekretærfunksjon for kontrollutvalget, regnskapsrevisjon og forvaltningsrevisjon. Det framgår av tallene at Gausdal har høyere utgifter til kontroll og tilsyn enn de kommunene vi sammenligner oss med.

Prioritet - Netto driftsutgifter per innbygger (120) administrasjon (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	3 752	3 890	3 812	3 865
Øyer	3 013	3 386	3 973	3 657
Tynset	3 931	4 060	3 873	3 685
Oppdal	3 495	3 576	3 510	3 614
Hole	4 422	4 004	3 864	4 189
Kostragruppe 11	3 745	3 625	3 931	4 030

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Utgiftene til administrasjon er relativt stabile, og har de siste årene vært noe lavere enn for KOSTRA-gruppe 11.

Prioritet - Netto driftsutgifter til administrasjon og styring i kr. pr. innb (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	4 864	5 149	5 217	5 250
Øyer	4 373	4 598	5 405	5 093
Tynset	5 237	5 205	5 065	5 149
Oppdal	4 885	5 018	4 960	5 208
Hole	5 245	4 838	5 065	5 511
Kostragruppe 11	4 970	4 852	5 162	5 355

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Indikatoren viser utgifter innenfor administrasjon og styring per innbygger. Nivået er temmelig stabilt, og er på nivå med kommunene vi sammenligner oss med.

Vann, avløp og renovasjon

Produktivitet - Avløp - Årsgebyr for avløpstjenesten (gjelder rapporteringsåret+1)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	5 522	4 313	4 183	3 858
Øyer	4 085	4 329	4 199	4 066
Tynset	6 558	6 402	6 210	6 036
Oppdal	2 795	2 729	2 647	2 056
Hole	3 911	4 202	4 076	4 056
Kostragruppe 11	3 941	3 940	3 821	3 819

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

Årsgebyr avløp

Årsgebyrene for avløp i Gausdal er redusert noe de senere årene, og ligger nå på nivå med KOSTRA-gruppe 11, og like under de fleste av kommunene vi sammenligner oss med.

Stor aktivitet i byggebransjen, spesielt i hyttemarkedet, har gitt store inntekter i form av tilknytningsavgifter på nye bygg. Dette, sammen med at kostnader for rensing av avløp ikke har blitt så kostnadskrevenne som antatt for noen år siden, har ført til at årsgebyr for avløp har blitt redusert de siste årene (fra 2019 til 2020 ble årsgebyret for vann redusert med ytterligere 10%).

Produktivitet - Årsgebyr for vannforsyning - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1) (kr)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	3 833	3 743	3 086	2 996
Øyer	3 008	2 937	2 848	3 174
Tynset	3 641	3 555	3 314	2 489
Oppdal	2 626	2 565	2 487	2 333
Hole	2 425	2 368	2 800	2 836
Kostragruppe 11	3 225	3 228	3 203	3 278

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

Årsgebyr vann

Årsgebyr for vann i Gausdal ble redusert fra 2016 og har ligget stabilt de senere årene, og vi ligger pr. 2019 noe under KOSTRA-gruppe 11. Samtidig ser en at vanngebyret ligger i det øvre sjiktet når en ser opp mot de kommunene vi sammenligner oss med.

Stor aktivitet i byggebransjen, spesielt i hyttemarkedet, har gitt store inntekter i form av tilknytningsavgifter på nye bygg. Dette har ført til at årsgebyr for vann har blitt redusert og holdt på et lavere nivå de siste årene (fra 2019 til 2020 ble årsgebyret for vann redusert med 7%).

Grunnlagsdata (Nivå 3) - Årsgebyr for avfallstjenesten - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	2 492	2 583	2 600	2 524
Øyer	2 492	2 583	2 600	2 524
Tynset	3 032	2 826	2 566	2 491
Oppdal	2 776	2 782	2 752	2 672
Hole	2 751	2 687	2 815	2 733
Kostragruppe 11	2 919	2 865	2 908	2 795

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

Årsgebyr for renovasjon

Årsgebyr for renovasjon ligger lavt i forhold til sammenlignbare kommuner og KOSTRA-gruppe11. Etter vår oppfatning leverer GLØR effektive tjenester med god kvalitet innenfor lave økonomiske rammer.

Grunnlagsdata (Nivå 3) - Årsgebyr for septiktømming - ekskl. mva. (gjelder rapporteringsåret+1) (kr)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	1 381	1 349	1 308	1 270
Øyer	1 786	898	871	872
Tynset	1 153	1 548	1 502	1 460
Oppdal	1 899	1 854	1 798	1 746

Økonomiplan for 2021-2024

Hole	1 361	1 041	1 009	980
Kostragruppe 11	1 422	1 494	1 449	1 388

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

Årsgebyr septiktømming

Når det gjelder septiktømming viser tallene at Gausdal ligger i om lag midt på treet i forhold til de kommunene vi sammenligner oss med, og gjennomgående noe lavere enn KOSTRA-gruppe 11. Selv om vi har samme rammeavtale som Øyer ser vi at Gausdal ligger vesentlig høyere på årsgebyr. Forskjellen kan skyldes beregningsmåter, størrelse på selvkostfond etc.

Eiendomsforvaltning

Prioritet - Eiendomsforvaltning, kommune nettodriftsutgifterbeløp pr innb (kr)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	5 570	5 550	6 297	6 195
Øyer	7 546	7 358	8 210	8 162
Tynset	5 510	5 624	5 543	5 732
Oppdal	5 937	6 110	6 359	6 249
Hole	5 229	5 120	5 449	5 620
Kostragruppe 11	4 998	5 129	5 416	5 643

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

Eiendomsforvaltning

Gausdal ligger litt om lag midt på treet sett i forhold til våre sammenligningskommuner når det gjelder netto driftsutgifter til eiendomsforvaltning målt pr. innbygger. Vi ligger imidlertid noe høyt på denne indikatoren sett opp mot KOSTRA-gruppe 11, og den relative avstanden i utgiftsnivå avtok fra 2018 til 2019 etter å ha økt mye året før.

Produktivitet - Netto utgift per kvm, formålsbygg samlet (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	878	888	1 032	1 045
Øyer	1 000	1 002	1 150	1 173
Tynset	616	612	620	662
Oppdal	978	1 190	1 599	1 293
Hole	1 007	1 006	1 122	1 169
Kostragruppe 11	849	873	957	989

Formålsbygg

Det har vært en økning i kommunens netto utgift pr. kvadratmeter til formålsbygg i perioden. Gausdal ligger imidlertid relativt lavt sett opp mot de fleste av kommunene vi sammenligner oss med, men likevel noe høyere enn snittet i KOSTRA-gruppe 11.

Samferdsel

Produktivitet - Netto driftsutgifter ekskl. avskrivninger i kr pr. km kommunal vei og gate (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	61 433	59 442	73 665	70 544
Øyer	71 035	60 272	78 530	83 703
Tynset	90 968	83 746	86 804	91 586
Oppdal	96 321	86 853	93 075	80 955
Hole	115 299	101 914	108 525	114 394
Kostragruppe 11	77 786	81 067	82 213	85 950

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	61 433	59 442	73 665	70 544
Øyer	71 035	60 272	78 530	83 703
Tynset	90 968	83 746	86 804	91 586
Oppdal	96 321	86 853	93 075	80 955
Hole	115 299	101 914	108 525	114 394
Kostragruppe 11	77 786	81 067	82 213	85 950

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

Utgifter til kommunale vegger

Kostnadene til vegvedlikehold gikk noe ned fra 2018 til 2019, og Gausdal ligger fortsatt til dels betydelig lavere enn alle sammenligningskommunene våre og KOSTRA-gruppe 11. Økningen fra 2017 til 2018 skyldtes i hovedsak den snørike vinteren som medførte store ekstrakostnader til brøyting og strøing.

Næringsforv. og konsesjonskraft

Prioritet – Landbruksforv. og landbruksbasert næringsutvikl. Nettodriftsutg. beløp pr innb (kr)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	560	475	510	588
Øyer	345	380	364	383
Tynset	440	434	475	516
Oppdal	438	338	379	420
Hole	119	117	116	116
Kostragruppe 11	201	195	212	237

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Kommunen har forholdsvis store utgifter til tilrettelegging for næringslivet sett i forhold til andre kommuner. Det henger sammen med bevisst satsing på næringslivsutvikling.

Prioritet - Netto driftsutgifter per innb. (325) tilrettelegging og bistand for næringslivet (B)

	2016	2017	2018	2019
Gausdal	384	344	373	419
Øyer	327	459	347	654
Tynset	-152	17	-110	440
Oppdal	-84	-73	-666	-227
Hole	-26	213	75	-103
Kostragruppe 11	214	232	236	306

*) Tallene er inflasjonsjustert med endelig deflator (TBU).

**) Graf er justert med utgiftsbehov

Vedlegg

Økonomisk sosialhjelp

Tjenester/satser økonomisk sosialhjelp	2020	2021	Økning i %	Økning i kr
Enslig med egen husholdning	6 700	6 881	2,7 %	181
Hjemmeboende ungdom	4 465	4 586	2,7 %	121
Ektepar/samboende	10	11		
	734	024	2,7 %	290
Samboende - en person	5 369	5 514	2,7 %	145
Barn 0 - 5 år	2 467	2 534	2,7 %	67
Barn 6 - 10 år	3 255	3 343	2,7 %	88
Barn 11 - 17 år	4 112	4 223	2,7 %	111
Nødhjelp pr. dag pr. person	91	94	2,7 %	2
Nødhjelp pr. ekstra familiemedlem	34	35	2,7 %	1

Økonomisk sosialhjelp

Statens veiledende retningslinjer for økonomisk stønad til livsopphold er justert årlig siden 2006. Satsene i de veiledende retningslinjene prisjusteres hvert år i tråd med anslaget for vekst i konsumprisene i nasjonalbudsjettet. Veiledende satser for 2021 forventes fastsatt medio desember. Satsene for 2020 finner du [her](#).

Barnehage

Priser fra 1. januar 2021	2020	2021	Økning i %	Økning i kr
Barnehage full tid, 5 dager pr. uke	3 135	3 230	3,0 %	95
Barnehage deltid, 3 dager pr. uke	2 069	2 132	3,0 %	63
Barnehage deltid, 2 dager pr. uke	1 379	1 421	3,0 %	42
Barnehage deltid, 1 dag pr. uke	690	711	3,0 %	21
Søskenmod. barnehage, uansett antall	Moderasjon på 30% for første barn, 50% for de neste			
Kost barnehage, pr. mnd.	448	460	2,7 %	12

Bibliotek

Økonomiplan for 2021-2024

Tjeneste	2020	2021	Økning i %	Økning i kr
Purregebyr, 1. gangs purring	35	36	2,7 %	1
Purregebyr, 2. gangs purring	56	58	2,7 %	2
Purregebyr, 3. gangs purring	112	115	2,7 %	3

Kulturskole

Tjeneste	2020	2021	Økning i %	Økning i kr
Dans	1 630	1 674	2,7 %	44
Gruppeundervisning/rockeverksted	2 158	2 216	2,7 %	58
Individuell undervisning	3 002	3 083	2,7 %	81
Søskenermoderasjon individuell undervisning, uansett antall	25 %	25 %	0,0 %	-

Skolefritidsordningen

Tjeneste	2020	2021	Økning i %	Økning i kr
Skolefritidsordning 4 - 5 dager pr. uke	2 493	2 561	2,7 %	67
Skolefritidsordning 1 - 3 dager pr. uke	1 826	1 875	2,7 %	49
Skolefritidsordning timesats	84	86	2,7 %	2
Blir barna hentet etter stengt tid 16:30, faktureres pr. påbegynt halvtime	389	400	2,7 %	11
Søskenermoderasjon skolefritidsordning, uansett antall	0,5	0,5		
Kost skolefritidsordning, 4 - 5 dager pr. uke	308	316	2,7 %	8
Kost skolefritidsordning, 1 - 3 dager pr. uke	185	190	2,7 %	5

Leie av lokaler

GAUSDALHALLEN, innenbygds.	2020	2021	Økning i %	Økning i kr
Lån av hel hall hverdager, pr. time, innenbygds	58	60	2,7 %	2
Lån av hel hall lør/søn, pr. time, innenbygds	58	60	2,7 %	2

Økonomiplan for 2021-2024

Lån pr. enhet i salen (1/3-2/3) Gjelder bare når begge enheter er i bruk. Pr. time hverdager	58	60	2,7 %	2
Lån pr. enhet i salen (1/3-2/3). Gjelder bare når begge enheter er i bruk. Pr. time lørdag/søndag	58	60	2,7 %	2
Skytebanen, månedskort gruppe over 5 personer	755	775	2,7 %	20
GAUSDALHALLEN, utenbygds.	2020	2021	Økning i %	Økning i kr
Leie av hel hall, pr. time hverdager	552	567	2,7 %	15
Leie av hel hall lør/søn, pr. time lør/søn	865	888	2,7 %	23
Leie pr. enhet i salen (1/3). Pr. time hverdager	252	259	2,7 %	7
Leie pr. enhet i salen (1/3). Pr. time lør/søn	401	411	2,7 %	11
Leie pr. enhet i salen (2/3) Pr. time hverdager	329	337	2,7 %	9
Leie pr. enhet i salen (2/3). Pr. time lør/søn	519	533	2,7 %	14
Skytebanen, månedskort gruppe over 5 personer	755	775	2,7 %	20
GAUSDAL ARENA, innenbygds.	2020	2021	Økning i %	Økning i kr
Flerbrukshallen, hel hall pr. time	58	60	2,7 %	2
Flerbrukshallen, 1/2 hall, pr. time	58	60	2,7 %	2
Styrkerom, månedskort enkeltpersoner	184	189	2,7 %	5
Leie av styrkerom, månedskort grupper over 5 personer	1 215	1 247	2,7 %	33
Spinningrom time	58	60	2,7 %	2
Skumgrop, i tillegg til hall, hverdager	58	60	2,7 %	2
Dansesal	58	60	2,7 %	2
Klubbrom	58	60	2,7 %	2
Møterom m/kjøkken, C102	58	60	2,7 %	2
Øvingsrom Akustikk 1 - 5, C106 - 110	58	60	2,7 %	2
Ungdomshus	58	60	2,7 %	2
GAUSDAL ARENA, utenbygds.	2020	2021	Økning i %	Økning i kr
Flerbrukshallen, hverdager hel hall pr. time	552	567	2,7 %	15
Flerbrukshallen, lør/søn hel hall pr. time	866	889	2,7 %	23
Flerbrukshallen, hverdager 1/2 hall, pr. time	278	285	2,7 %	7
Flerbrukshallen, lør/søn 1/2 hall, pr. time	436	447	2,7 %	12
Styrkerom, månedskort enkeltpersoner	184	189	2,7 %	5
Leie av styrkerom, månedskort grupper over 5 personer	1 215	1 247	2,7 %	33
Spinningrom hverdager, time	278	285	2,7 %	7
Spinningrom lør/søn, time	436	447	2,7 %	12

Økonomiplan for 2021-2024

Skumgrop, i tillegg til hall, hverdager	278	285	2,7 %	7
Skumgrop, i tillegg til hall, lør/søn	436	447	2,7 %	12
Dansesal hverdager pr. time	278	285	2,7 %	7
Dansesal lør/søn pr. time	436	447	2,7 %	12
Klubbrom, hverdager pr. time	278	285	2,7 %	7
Klubbrom, lør/søn pr. time	436	447	2,7 %	12
Møterom m/kjøkken, hverdager pr. timeC102	755	775	2,7 %	20
Møterom m/kjøkken, lør/søn pr. timeC102	436	447	2,7 %	12
Øvingsrom Akustikk 1 - 5, C106 - 110, hverdager pr. time	278	285	2,7 %	7
Øvingsrom Akustikk 1 - 5, C106 - 110, lør/søn pr. time	436	447	2,7 %	12
Ungdomshus, hverdager pr. time	552	567	2,7 %	15
Ungdomshus, lør/søn pr. time	866	889	2,7 %	23

Utleie Linflåa kunstgressbane, lag utenfor Gausdal kommune og private

	2020	2021	Økning i %	Økning i kr
Kamp kunstgress, pr. økt	2 147	2 205	2,7 %	58
Barn og unge pr. time	503	517	2,7 %	14
Senior, pr. time	838	861	2,7 %	23

Utleie Linflåa stadion m/gressbane, lag utenfor Gausdal kommune og private:

	2020	2021	Økning i %	Økning i kr
Kamp gress, pr. økt	1 519	1 560	2,7 %	41
Barn og unge gress pr. time	333	342	2,7 %	9
Barn og unge friidrettsbane pr. time	170	174	2,7 %	5
Senior, gress pr. time	685	703	2,7 %	18
Senior, friidrettsbane pr. time	340	349	2,7 %	9
Arrangement, friidrettsbane pr. time	759	779	2,7 %	20

Lag og foreninger, KULTURHUSET

	2020	2021	Økning i %	Økning i kr
Innenbygds				
Øving inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. time)	57	59	2,7 %	2
Øving inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. gang- dag el. kveld)	212	218	2,7 %	6
Øving inkl. flygel, talelyd, prosjektor (hel dag)	371	381	2,7 %	10
Lydutstyr (betaling pr. arrangement)	1 060	1 088	2,7 %	29
Garderober (betaling pr. gang/døgn)	265	272	2,7 %	7
Offentlig fest	7 419	7 619	2,7 %	200

Økonomiplan for 2021-2024

Utenbygds:

Øving inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. time)	530	544	2,7 %	14
Øving inkl. flygel, talelyd, prosjektor (pr. gang- dag el. kveld)	1 908	1 959	2,7 %	52
Øving inkl. flygel, talelyd, prosjektor (hel dag)	2 862	2 939	2,7 %	77
Lydstyr (betaling pr. arrangement)	2 528	2 596	2,7 %	68
Garderobes (betaling pr. gang/døgn)	901	925	2,7 %	24
Offentlig fest	7 419	7 619	2,7 %	200

Private næringsdrivende og privatpersoner

Mindre konserter/arrangement inntil 70 personer inkl. flygel og talelyd (pr. gang)	2 332	2 395	2,7 %	63
Større konserter/arrangement over 70 personer inkl. flygel og talelyd (pr. gang) konsert med lett servering inkl.	3 710	3 810	2,7 %	100
Lydstyr (betaling pr. gang)	2 528	2 596	2,7 %	68
Salgsmesse (private næringsdrivende)	4 663	4 789	2,7 %	126
Offentlig fest	7 419	7 619	2,7 %	200

Lag og foreninger, KOMMUNESTYRESALEN	2020	2021	Økning i %	Økning i kr
--------------------------------------	------	------	------------	-------------

Innenbygds:

Inkl. piano og talelyd (pr. time)	58	59	2,7 %	2
Inkl. piano og talelyd (pr. gang- dag eller kveld)	212	218	2,7 %	6
Inkl. piano og talelyd (hel dag)	265	272	2,7 %	7

Utenbygds:

Inkl. piano og talelyd (pr. time)	265	272	2,7 %	7
Inkl. piano og talelyd (pr. gang- dag eller kveld)	1 272	1 306	2,7 %	34
Inkl. piano og talelyd (hel dag)	1 590	1 633	2,7 %	43

Private næringsdrivende og privatpersoner

Inkl. piano og talelyd (pr. gang)	1 802	1 850	2,7 %	49
Salgsmesse eller annet inntektsgivende arrangement	3 498	3 592	2,7 %	94

Skoleanlegg	2020	2021	Økning i %	Økning i kr
-------------	------	------	------------	-------------

Leie av skolelokaler, pr. semester	762	783	2,7 %	kr 21
Leie av skolelokaler, pr. kveld	304	312	2,7 %	kr 8

- Lag og foreninger med en ikke-kommersiell aktivitet betaler ikke moms. For andre kommer moms i tillegg til oppsatt pris.
- Husleie klubbrom betales kun for lukket møtevirksomhet/arrangement

Økonomiplan for 2021-2024

- Husleie for større arrangementer, slik som fester, messer, utstillinger, kulturarrangementer, m.v. avtales for hvert enkelt tilfelle
- Bruk av kiosken er innbakt i leieprisene. Ved samtidige arrangementer må bruk av kiosk avtales særskilt
- Skytebanen leies ut til Ø. Gausdal skytterlag. Evt. utleie til andre må avtales med skytterlaget og Gausdal kommune

Skjenkebevilling

Tjeneste	2020	2021	Økning i %	Økning i kr
Behandlingsgebyr ambulerende bevilling	236	243	2,7 %	6
Arrangementer som varer 1 - 2 dager	669	687	2,7 %	18
Arrangementer som varer 3 - 7 dager	1 338	1 374	2,7 %	36

Pleie og omsorg

Pleie og omsorg	2020	2021	Økning i %	Økning i kr
Trygghetsalarm, pr. måned	318	327	2,7 %	9
Frokost/kveldsmat, pr. porsjon	29	29	2,7 %	1
Middagsporsjoner til hjemmeboende, pr. porsjon	82	84	2,7 %	2
Full kost, bofelleskap m.v., pr. måned	3 215	3 301	2,7 %	87
Hjemmehjelp for brukere med inntekt under 2G*	210	216	2,7 %	6
Hjemmehjelp for brukere med inntekt mellom 2G – 3G	850	873	2,7 %	23
Hjemmehjelp for brukere med inntekt mellom 3G – 4G	2 000	2 054	2,7 %	54
Hjemmehjelp for brukere med inntekt under 4G – 5 G	3 000	3 081	2,7 %	81
Hjemmehjelp for brukere med inntekt >5 G	4 000	4 108	2,7 %	108
Timesats hjemmehjelp	350	450	28,6 %	100
Korttidsopphold sykehjem. Se kapittel "Opphold på sykehjem" under.	170	175	2,7 %	5
Dag/nattopphold sykehjem Se kapittel "Opphold på sykehjem" under.	90	92	2,7 %	2
Rehabilitering	2020	2021	Økning i %	Økning i kr
Skyss dagsenter tur/retur	53	54	2,7 %	1
Omsorgslønn	2020	2021	Økning i %	Økning i kr

Timesats 197,57 204,48 3,50 % 7

*Sats for hjemmehjelp for brukere under 2G følger av forskrift, og kan bli endret. Økningen på 2,7 % er et anslag.

Opphold på sykehjem

Langtidsplass: Satsen er avhengig av den enkeltes inntekt/utgift. Beregningen er hjemlet i § 3 i [Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester](#).

Korttidsopphold: Satsen er fastsatt i §4 i [Forskrift om egenandel for kommunale helse- og omsorgstjenester](#)

Avlastningsplass og KAD-opphold (kommunal akutt døgnopphold): Gratis for den som mottar tjenesten.

Kurdøgnpris sykehjem

Som følge av anbefaling etter gjennomført forvaltningsrevisjonsprosjekt, har kommunen valgt å ta med kurdøgnprisen for en sykehjems plass i budsjettdokumentet. Kurdøgnprisen angir hvor mye en kommunal sykehjems plass koster per døgn. Kommunen kan **maksimalt** kreve dette beløpet i vederlag fra beboere med vedtak om langtids plass.

Ingen av beboerne ved sykehjem i Gausdal har eller har hatt så høye inntekter at de er i nærheten av å bli avkrevd en så høy vederlagsbetaling. For at det likevel ikke skal være tvil om dette, blir det beregnet og fastsatt kurdøgnpris i forbindelse med behandlingen av kommunens årsbudsjett. Kurdøgnprisen for 2021 er beregnet å utgjøre **2.996,- kr**.

Utleie- og omsorgsboliger

ROM OG DIVERSE	GRUNNPRIS 2020	1,3 % INDEKSREGULERING	NY PRIS 2021
1-roms	3 862	50,21	3 912
2-roms	6 069	78,90	6 148
3-roms	7 726	100,44	7 826
4-roms	8 829	114,77	8 943
5-roms	9 381	121,95	9 503
TILLEGG FELLESAREAL	1 655	21,51	1 676
TILLEGG STRØM (OMSORG)	552	7,18	559
TILLEGG GARASJEPLASS	525	6,82	532

1,3 % er tatt fra juli 2019
– juli 2020, som i fjor

Økonomiplan for 2021-2024

Landbruk

Tjeneste	2020	2021	Økning i %	Økning i kr
Jordprøvetakning pr. uttatt prøve	100	102	2,7 %	3
Gjødselplan, pr. plan med bruk av husdyrgjødsel (eks. mva)	1 415	1 453	2,7 %	38
Gjødselplan, pr. plan uten bruk av husdyrgjødsel (eks. mva)	1 004	1 031	2,7 %	27
Gjødselplan, pr. plan tillegg pr. skifte utover 10 (eks. mva)	88	90	2,7 %	2
Vegplanlegging, pr. time	532	546	2,7 %	14
Økonomisk planlegging, pr. time	532	546	2,7 %	14
Individuell rådgivning, pr. t. utover 2 timer	532	546	2,7 %	14

Vann, avløp, renovasjon og feiing

Vann- avløp- renovasjon og feiing	2020	2021	Økning i %	Økning i kr	2021 inklusive mva
Vann, satser eksklusive mva					
Abonnementsgebyr bolig/næring pr. år, pr. abonnement.	1 115	1 115	0,0 %	0	1 394
Abonnementsgebyr hytter	1 670	1 670	0,0 %	0	2 088
Forbruksgebyr, all bebyggelse	11	11	0,0 %	0	14
Tilknytningsgebyr hytter pr, m2	450	450	0,0 %	0	563
Tilknytningsgebyr låg sats	105	105	0,0 %	0	131
Tilknytningsgebyr høg sats	310	310	0,0 %	0	388
2021 inklusive mva					
Avløp, satser eksklusive mva	2020	2021	Økning i %	Økning i kr	2021 inklusive mva
Abonnementsgebyr bolig/næring pr. år, pr. abonnement	1 200	1 200	0,0 %	0	1 500
Abonnementsgebyr hytter	1 800	1 800	0,0 %	0	2 250
Forbruksgebyr, all bebyggelse	15	15	0,0 %	0	19
Tilknytningsgebyr hytter pr, m2	396	396	0,0 %	0	495
Tilknytningsgebyr låg sats	145	145	0,0 %	0	181
Tilknytningsgebyr høg sats	428	428	0,0 %	0	535

Økonomiplan for 2021-2024

Slam, satser eksklusive mva	2020	2021	Økning i %	Økning i kr	2021 inklusive mva
Tømming av septikslam, pr m ³ .	435	435	0,0 %	0	544
Stoppegebyr	800	800	0,0 %	0	1 000
Renovasjon, satser eksklusive mva	2020	2021	Økning i %	Økning i kr	2021 inklusive mva
3-beholdersystem med restbeholder 140 liter	1 924	1 924	0,0 %	-	2 405
3-beholdersystem med restbeholder 240 liter	2 648	2 648	0,0 %	-	3 310
3-beholdersystem med restbeholder 360 liter	4 384	4 384	0,0 %	-	5 480
Sambruk (360l/2 ab.)	2 272	2 272	0,0 %	-	2 840
Nedgravd/containerere fellesløsning, liten (ny 2016) pr. år	1 924	1 924	0,0 %	-	2 405
Nedgravd/containerere fellesløsning, middels pr. år	2 648	2 648	0,0 %	-	3 310
Nedgravd/containerere fellesløsning, stor (ny 2016)	4 384	4 384	0,0 %	-	5 480
Hytter, kategori 1, pr. år og setrer per ab., eks. mva	752	752	0,0 %	-	940
Hytter, kategori 2, pr. år, eks. mva	2 056	2 056	0,0 %	-	2 570
Papp/papir, økning med 100 l. til 240 l. beholder	234	234	0,0 %	-	292
Papp/papir, økning med 220 l. til 360 l. beholder	406	406	0,0 %	-	507
Matafall, økning med 100 l. til 240 l. beholder	234	234	0,0 %	-	292
Henting inntil 10 m.	432	432	0,0 %	-	540
Henting inntil 30 m, (forutsetter at bil kan kjøre inntil)	712	712	0,0 %	-	890
Restavfall, satser eksklusive mva:	2020	2021	Økning i %	Økning i kr	2021 inklusive mva
100 liter ekstrasekk (grønn)	76	76	0,0 %	-	95
Ekstratømming beholdere pr. 5 beholdere (ny 2016)	404	404	0,0 %	-	505
Ekstratømming pr. stk. nedgravd/containerere (ny 2016)	624	624	0,0 %	-	780
Levering restavfall gjenvinningsstasjoner	2 560	2 560	0,0 %	-	3 200
Etableringsgebyr beholdere/fellesløsning	1 856	1 856	0,0 %	-	2 320
Feiing, satser eksklusive mva	2020	2021	Økning i %	Økning i kr	2021 inklusive mva
Feieavgift, pr. pipe	410	410	0,0 %	-	513
Gassfyringsanlegg	300	300	0,0 %	-	375

Økonomiplan for 2021-2024

Øvrige tjenester utført av feiervesenet betales etter medgått tid og følgende timepris	547	547	0,0 %	-	684
--	-----	-----	-------	---	-----